

Guidelines for Developing the Administrative Potential of the Sangha of Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province according to Bhavana 4

Phrakrupalad Sittikorn Vorayano¹ Phratheppariyattimethi² and
PhrakruNiwitkitjanurak³

Received: January 10, 2023

Revised: April 02, 2023

Accepted: May 15, 2023

Abstract

The purpose of this research article was to present a guideline for developing the administrative potential of the Sangha of Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province according Bhavana 4. It was a mixed methods research. For quantitative research, a questionnaire with a reliability of 0.889 was distributed to 163 persons obtained by purposive sampling from the total population of 281 persons. The data were analyzed by descriptive statistics, namely frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson correlation coefficient. In terms of qualitative research, an in-depth interview with 17 key informants was used. The results of the research found that promoting the development of Kayabhavana aspect, physical potential, should focus on managing the body to be healthy. It started from considering the consumption of food that was hygienic, clean, safe; in the aspect of developing the Sila-potential, harassment of others

¹ Kamphaeng Phet Provincial Office of Buddhism

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: kanatip.tatiya9999@gmail.com, Tel. 099-1687488

should be minimized through words and physical actions, concentration in Patimokkha; in terms of Citta-potential, praying, morning and evening chanting, meditation, spreading loving kindness, considering the 4 factors before consumption, developing death mindfulness, and consistently practicing Satipatthana 4 should be encouraged; in terms of development of intellectual potential, reading and listening to Dhamma should be encouraged. Promoting the development in the aspect of self-dominance should follow the principles of Buddhist teachings; in terms of people dominance, there should be good human relations with everyone and all nearby organizations; for work dominance, Sangha administrators should be promoted and developed to have knowledge and competence suitable for their roles or assigned duties.

Keywords: Potential Development, Administration, Administration, the Sangha, Bhavana 4

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอ คลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภavana 4

พระครูปลัดสิทธิกรณ วรญาณ¹ พระเทพปริยัติเมธี² และพระครูนิวิฐกิจจานุรักษ์³

Received: January 10, 2023

Revised: April 02, 2023

Accepted: May 15, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภavana 4 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น 0.889 กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มด้วยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 163 รูป จากประชากรทั้งหมด 281 รูป วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนาที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 รูป/คน ผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมพัฒนาด้านกายภavana ศักยภาพทางกาย ควรให้ความสำคัญในเรื่องการบริหารร่างกายให้มีสุขภาพแข็ง เริ่มจากการพิจารณาบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ สะอาด ปลอดภัย การพัฒนาศักยภาพทางศีล ควรลดการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยคำพูดและการกระทำทางกาย สำรวมในพระปาฏิโมกข์ การพัฒนาศักยภาพทางจิต ควรส่งเสริมให้มีการสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น ทำสมาธิ แผ่เมตตาจิต พิจารณาปัจจัย 4 ก่อนบริโภค และเจริญมรณานุสติ เจริญสติปัฏฐาน 4 อยู่เนื่อง ๆ การพัฒนาศักยภาพทางปัญญา ควรส่งเสริมให้มีการอ่านและฟังธรรมะ การส่งเสริมพัฒนาด้านการครองตนตามหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ด้านการครองคน ควรมีมนุษย

¹ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน และทุกองค์กรที่อยู่ข้างเคียง และด้านการครองงาน ควรส่งเสริมพัฒนา พระสังฆาธิการให้มีความรู้ ความสามารถ ให้เหมาะสมกับบทบาทหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, การบริหาร, การปกครอง, คณะสงฆ์, หลักภavana 4

บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์หรือการปกครองคณะสงฆ์โดยหลัก คือ การปกครอง ตามคณะสงฆ์และทางศาสนาดำเนินมาในลักษณะเช่นนี้ โดยเฉพาะเมื่อกล่าวถึงประเทศไทยการ ปกครองคณะสงฆ์เป็นเหตุขัดข้องและมีความจำเป็นต้องพึ่งรัฐจึงได้อาศัยอำนาจรัฐมาช่วย จัดการแก้ปัญหาพระธรรมวินัยและใช้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลัก สนับสนุนเมื่อเกิดความ ไม่เรียบร้อย เช่นในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชเมื่อครั้งพระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองมากใน ประเทศอินเดีย และครั้งในสมัยการบริหารกิจการคณะสงฆ์หรือการปกครองคณะสงฆ์โดยหลัก คือการปกครองตามคณะสงฆ์และทางศาสนาดำเนินมาในลักษณะเช่นนี้โดยเฉพาะเมื่อกล่าวถึง ประเทศไทยขึ้นในคณะสงฆ์จนเป็น เหตุขัดข้องและมีความจำเป็นต้องพึ่งรัฐจึงได้อาศัยอำนาจรัฐ มาช่วยจัดการแก้ปัญหาพระธรรมวินัยและใช้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุนเมื่อเกิด ความไม่เรียบร้อย

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและการดำรง อยู่อย่างมั่นคงของพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า ซึ่งทำ หน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่พระศาสนาสืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้เพื่อให้ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธนำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติใน ชีวิตประจำวันทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมการเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรม คำสอนของพระพุทธเจ้านั้นถือเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติ นอกจากนั้นแล้วการ ปฏิบัติ และการดำรงชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ตามพระธรรมวินัยเป็นการสร้างศรัทธาความเลื่อมใส ให้เกิดแก่พุทธศาสนิกชนและเป็นแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่าง มีความสุข

พระสงฆ์มีหน้าที่ในการปกครองและบริหารคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาให้ยั่งยืนถาวร

สืบไป ดังคำที่เขียนในรัฐธรรมนูญว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ นับถือมาช้านาน พระพุทธศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบไปได้ด้วยอาศัย พระสังฆาธิการเป็น สำคัญเนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนโดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับ เจ้า อาวาสซึ่งเป็นทีเฝ้าประพาสเสวยศีลธรรมของประชาชนและมีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ให้ดำรงสืบไป

การปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ในปี 2564 มี พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสซึ่งปกครองดูแลวัด เป็นวัดที่มีวิสุงคามสีมา 15 วัด มีสำนักสงฆ์ 30 แห่ง มีที่พักสงฆ์ 22 แห่ง รวมทั้งสิ้น 67 วัด/แห่ง จึงมีบทบาทสำคัญทางการปกครอง ตามหน้าที่ ในมาตรา 37 และอำนาจในมาตรา 38 ตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ที่จะต้องมีการพัฒนาการบริหารการปกครอง (พระครูโพธิ กิตติคุณ (กิตติพงษ์ สุปลโย), 2561)

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ การปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอคลองลาน จังหวัด กำแพงเพชร ในปี 2564 มีพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ในตำแหน่งเจ้า อาวาสซึ่งปกครองดูแลวัดเป็นจำนวนมากจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ในการพัฒนาศักยภาพการ บริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายและไปในทิศทางเดียวกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอ คลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยนำหลักภาวนา 4 นั่นคือ กายภาวนา การพัฒนาการ สีส ภาวนา การพัฒนาพฤติกรรม จิตภาวนา การพัฒนาจิต และปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา มา เป็นแนวทางในการพัฒนา เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารการ ปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์ อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวนา 4

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยเป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) จากประชากรกลุ่มตัวอย่างมาจากพระสงฆ์ จำนวน 163 รูปที่อยู่ในเขตพื้นที่ การปกครองคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีความเชื่อมโยงข้อมูลและความคิดเห็นที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวา 4 ทั้งนี้มีวิธีการศึกษาใน 3 ลักษณะ ได้แก่

1. การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการทบทวนจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 เรื่อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ (Systematic Reviews) ออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัย ด้วยเหตุนี้การคัดเลือกเอกสารเพื่อนำมาวิเคราะห์จึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกเอกสารมาใช้ในการวิจัย ซึ่งเกณฑ์ที่สำคัญประกอบด้วย 1) ความจริง 2) ความถูกต้องน่าเชื่อถือ 3) การเป็นตัวแทน และ 4) ความหมาย ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูลในเอกสารที่นำมาวิเคราะห์

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชรตามหลักภาวา 4 จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 163 รูป โดยแบ่งกระจายกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ครอบคลุมในทุกเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอคลองลานจังหวัดกำแพงเพชร ออกเป็นกลุ่มโดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้รับทราบถึงสภาพปัญหาของแต่ละกลุ่มตัวอย่างได้อย่างชัดเจน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.889

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 17 รูป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามทำให้ทราบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวะนา 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านกายภาวนา: ศักยภาพทางกาย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวะนา 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก

2. ด้านศีลภาวนา: ศักยภาพทางศีล พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวะนา 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก

3. ด้านจิตภาวนา: ศักยภาพทางจิต พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวะนา 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก

4. ด้านปัญญาภาวนา: ศักยภาพทางปัญญา พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวะนา 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรต้น คือ หลักภาวะนา 4 ประกอบด้วย 1) กายภาวนา ศักยภาพทางกาย 2) ศีลภาวนา ศักยภาพศีล 3) จิตภาวนา ศักยภาพจิต 4) ปัญญาภาวนา ศักยภาพปัญญา และตัวแปรตาม คือ หน้าที่สำคัญ ของพระสังฆาธิการด้านการปกครอง มี 3 ด้านคือ 1) การครองตน 2) ครองคน 3) ครองงาน ซึ่งวิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ตาม

ความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 163 ท่าน

ความสัมพันธ์ระหว่าง หลักภาวะนา 4 ประกอบด้วย 1) ภาวะกายภาพ ศักยภาพทางกาย 2) ศักยภาพศิลปะ ศักยภาพจิต 3) จิตภาวะนา ศักยภาพจิต 4) ปัญญาภาวะนา ศักยภาพปัญญา กับ หน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ในการปกครอง มี 3 ด้าน คือ 1) การครองตน 2) ครองคน 3) ครองงานมีค่าความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ในทางบวกหรือความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายคลึงกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Pearson Correlation (r) =0.820) ส่วนความคิดเห็นต่อแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวะนา 4 ได้แก่ การเป็นผู้ที่รู้จักบุคคลรู้ความสามารถความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักเลือกแต่งตั้งจัดวางบุคคลได้เหมาะสมกับงานให้โอกาสและสนับสนุนผู้ที่มีความรู้ ความสามารถให้ดำรงตำแหน่งที่เหมาะสมทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานของคณะสงฆ์ในทุก ๆ ด้าน การครองงานก็ต้องใช้การบริหารตามหลัก 4 M คือ 1) Man การบริหารกำลังคน 2) Money การบริหารเงิน 3) Materials หรือวัสดุอุปกรณ์ 4) Management หรือการจัดการ เราสามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับการงาน ในการบริหารงานทุก ๆ ด้านตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

อภิปรายผลการวิจัย

ความคิดเห็นต่อแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวะนา 4 โดยจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านภาวะกายภาพ พบว่า การพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวะนา 4 ด้านภาวะกายภาพ: การบริหารจัดการด้วยความเป็นผู้รู้จักเหตุ เช่น รู้จักกฎระเบียบข้อบังคับและหลักเกณฑ์ของมหาวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระธรรณันต์ ชยानนโท (ประเสริฐศิลป์) (2560) พบว่า การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยน้อยไปหามากดังนี้ คือ

ด้านธัมมัญญู ด้านอรรถัญญู ด้านอรรถัญญู ด้านมัตตัญญู ด้านกาลัญญู ด้านปริสัญญู และด้าน
บุคคลัญญู

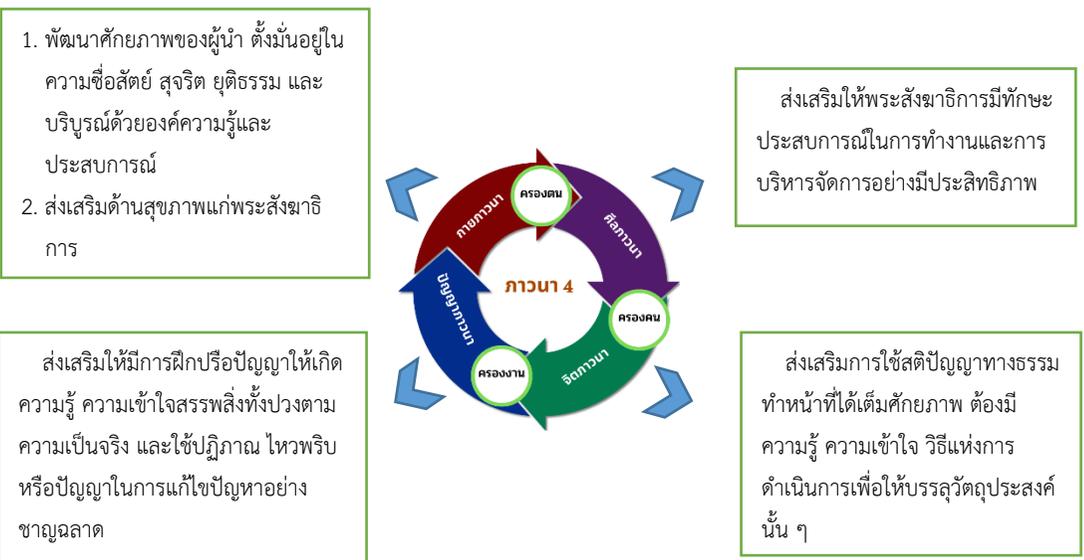
2. ด้านศีลภาวนา พบว่า การพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์
อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวนา 4 ด้านศีลภาวนา การบริหารจัดการงาน
ด้วยความเป็นผู้รู้จักผล เช่น รู้จักว่าควรดำเนินการอย่างไรตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย โดย
ภาพรวมอยู่ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอรนุช โขพิมพ์ (2557) พบว่า ทุกด้านมีความ
คิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านอรรถัญญูตา ด้านปริสัญญูตา ด้านกาลัญญูตา ด้านบุคคล
โรปริญญูตา ด้านมัตตัญญูตา ด้านธัมมัญญูตา และด้านอรรถัญญูตา การเปรียบเทียบภาวะผู้นำ
ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดขอนแก่น
ตามความคิดเห็นของบุคลากร โดยจำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์ พบว่า มีระดับความ
คิดเห็นในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึง
สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหาร
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดขอนแก่น ผู้บริหารควรนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มา
ประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนและส่งเสริมให้มีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เพื่อที่จะทำให้เกิด
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์กรการศึกษายิ่งขึ้น

3. ด้านจิตภาวนา พบว่า การพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์
อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวนา 4 ด้านจิตภาวนา: การบริหารจัดการด้วย
ความเป็นผู้รู้จักตน เช่น รู้ว่าตนเองมีบุคลากร มีความรู้ความสามารถ ความถนัด ทางด้านไหน
โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอัครเดช พรหมศิลป์ (2553) พบว่า ภาวะ
ผู้นำในการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปุริสธรรม ของพระเทพปริยัติเมธี (สฤษฏ์ สิริธโร) นั้นเป็นผู้นำ
ที่ได้รับการยกย่อง ยอมรับจากผู้ใต้บังคับบัญชาในระดับมากทุกด้าน สรุปได้คือ มีการ
ประยุกต์ใช้ด้านอรรถัญญูตา ด้านอรรถัญญูตา ด้านปริสัญญูตา ด้านธัมมัญญูตา ด้านบุคคล
โรปริญญูตา ด้านมัตตัญญูตา และด้านกาลัญญูตา ซึ่งผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีสถานภาพ, มี
ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ และมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อภาวะผู้นำโดยรวมไม่
แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะผู้ใต้บังคับบัญชาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีการนำเอาหลักสัปปุริสธรรม
มาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำในการบริหารจัดการองค์กรจริง

4. ด้านปัญหาภาวนา พบว่า การพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวนา 4 ด้านปัญหาภาวนา: การบริหารจัดการด้วยความเป็นผู้รู้จักประมาณ เช่น รู้จักความพอเหมาะ พอดีในการดำเนินตามนโยบายและแผน โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมควร ศรีสงคราม (2550) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสัปปุริสธรรมและพลธรรมกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการรู้จักบุคคล อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักประมาณ ด้านการรู้จักกาล ด้านการรู้จักผล ด้านการรู้จักตน ด้านการรู้จักชุมชน และด้านการรู้จักเหตุ

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ทำให้ทราบถึงการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวนา 4 ซึ่งนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ สรุปลองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวนา 4 นั้นเป็นการพัฒนาศักยภาพการบริหารที่มีคุณภาพที่ดีขึ้นไปได้เพราะการให้บริหารที่ดีถือเป็นหัวใจหลักของที่จะนำความพึงพอใจมาสู่คณะสงฆ์แล้วเกิดความรู้สึกระทึกใจ เป็นเหตุนำมาสู่ความสำเร็จของการพัฒนาคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน ในฐานะที่เป็นองค์กรสงฆ์อย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปลองค์ความรู้ที่ได้ดังนี้

1. การครองตน คือ จุดสูงสุดของการพัฒนาและการบริหาร นั่นคือ ศักยภาพของผู้นำ ครองตนตั้งตนชอบด้วยคุณธรรม จริยธรรม ส้ารวมกาย วาจา และใจ ตั้งมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม และบริบูรณ์ด้วยองค์ความรู้และประสบการณ์

2. การครองคน คือ การครองใจของผู้ใต้บังคับบัญชา หรือครองใจของพุทธศาสนิกชน ครองด้วยความเชื่อมั่น และศรัทธา อันมีตัวเรานี้เป็นต้นแบบ เป็นแบบอย่าง ในการดำเนินงาน หรือดำเนินชีวิต อีกนัยหนึ่งของการครองคน ก็คือ การบริหารทรัพยากรบุคคล อ่านคนออก บอกคนได้ ใช้คนเป็น ใช้คนให้เหมาะสมงาน ดูงานให้เหมาะสมคน อย่างนี้เป็นต้น

3. การครองงาน คือ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในส่วนงานนั้น ๆ ว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้าง และเข้าใจวิธีแห่งการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ ตามเป้าหมายที่วางไว้ อ่านงานออก บอกงานได้ ใช้งานคนเป็น และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้

ฉะนั้นดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ในเรื่องของการครองตน ครองคน ครองงาน ล้วนดำเนินไปเป็นวัฏจักร ตามหลักภาวนา 4 ประการ ของการพัฒนา ศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร คือ

4. ด้านกายภาวนา พระสังฆาธิการควรมีสุภาพแข็งแรงสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองอย่างเป็นปกติสุขทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตั้งมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม และบริบูรณ์ด้วยองค์ความรู้และประสบการณ์

5. ด้านศีลภาวนา พระสังฆาธิการควรร่วมในศีล ศึกษาและทำความเข้าใจ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศฯ และกฎเกณฑ์ ของมหาเถรสมาคม รวมทั้งวิธีการบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นอย่างดี ส่งเสริมให้พระสังฆาธิการมีทักษะ ประสบการณ์ในการทำงานและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ด้านจิตภาวนา พระสังฆาธิการควรมีการพัฒนาจิตใจ มีการสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น ทำสมาธิ แผ่เมตตาจิต พิจารณาปัจจัย 4 มีการฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง แน่วแน่ มั่นคง ควบคุมตนได้ดี มีกำลังใจดี มีสมาธิ ให้เป็นจิตที่สงบ ผ่องใส เข้มแข็ง และอดทนต่อปัญหา และความยากลำบากต่าง ๆ มีสติปัญญาทางธรรมสามารถทำหน้าที่ได้เต็มศักยภาพ

7. ด้านปัญญาภาวนา เมื่อเกิดหรือมีปัญหา ควรค้นหาเหตุแห่งปัญหานั้น แล้วจึงดำเนินแก้ที่เหตุ ให้เหมาะสมกับเหตุหรือเรื่องที่เกิดขึ้น ส่งเสริมให้มีการฝึกปรือปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจสรรพสิ่ง ทั้งปวงตามความเป็นจริง และใช้ปฏิภาณไหวพริบ หรือปัญญาในการแก้ไขปัญหอย่างชาญฉลาด

สรุปได้ว่าการพัฒนาศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักภาวนา 4 นั้น ควรครองตนให้ได้ก่อนเป็นอันดับแรก ก่อนที่จะครองคน ใช้คนทำงาน อย่างที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า อ่านคนออก บอกคนได้ ใช้คนเป็น และดูงานออก บอกงานได้ สิ่งงานเป็น และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ โดยการใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มี อีกทั้งหัวใจของการครองตน ครองคน ครองงานนี้ คือ หลักภาวนา 4 ประการ คือ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา ปัญญาภาวนา หมายความว่า กายพร้อม ใจพร้อม เราทำได้ หรืออีกนัยหนึ่ง คือ กายพร้อม สारวมศีล จิตผ่องใส ปฏิภาณว่องไว ใจเกินร้อย ทั้งหมดนี้ คือ องค์ประกอบของศักยภาพการบริหารการปกครองของคณะสงฆ์ อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ควรมีการวางแผนที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาการบริหารการปกครอง คณะสงฆ์อย่างจริงจัง และต้องมีการประเมินผล ติดตามการปฏิบัติงานตามแผนที่มีการให้บริการโดยการใช้หลักธรรมเข้ามาใช้

2. คณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ควรสนับสนุนด้านให้มีการอบรมพัฒนาพระสังฆาธิการเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ ของมหาเถรสมาคม อย่างเต็มที่

เพื่อเป็นการนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาการบริหารการปกครองให้ที่เต็มไปด้วยคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับ และเป็นตัวอย่างที่ดีของคณะสงฆ์

3. คณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ควรมีการจัดทำโครงการ เพื่อเป็นการกระตุ้นการทำงานของพระสังฆาธิการและพระสงฆ์ทั่วไป

4. คณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองด้านการศึกษา เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาศักยภาพคณะสงฆ์ ให้มีหลักการ และรูปแบบในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการปกครองและพัฒนาศักยภาพคณะสงฆ์

3. ควรมีการให้ความรู้ เทคนิค วิธีการในการพัฒนาศักยภาพคณะสงฆ์ อย่างเป็นระบบ และมีรูปแบบ ให้ตอบโจทย์เหมาะสมแก่พื้นที่นั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

พระครูโพธิกิตติคุณ (กิตติพงษ์ สุปลณฺโณ). (2561). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมมาภิบาลเชิงพุทธของคณะสงฆ์ภาค 3*. (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมาจารย์ ชยานนโท (ประเสริฐศิลป์). (2560). *การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตาม หลักสัจธรรม 7*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสมควร ศรีสงคราม. (2550). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัจธรรมและพลวัตธรรม กัมมการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา*. (วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อรนุช โขพิมพ์. (2557). ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬา
ขอนแก่น*, 1(2), 25-35.

อัครเดช พรหมกัลป์. (2553). ภาวะผู้นำในการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปุริสธรรม ของพระเทพ
ปริยัติเมธี (สถษฐี สิริธโร). (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐ
ประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Buddhist Integration for Ethical Development of Police Sergeant Students of Training Center of Provincial Police Region 6

Kanchana Siri¹ Phrakhrunivitsinlakhon² and Somkid Phumthureiyn³

Received: January 10, 2023

Revised: April 01, 2023

Accepted: May 15, 2023

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the level of compliance with the ethical framework of police sergeant students of Training Center of Provincial Police Region 6; and 2) to study the relationship of Trisikkha and moral development of Police Sergeant Students of Training Center of Provincial Police Region 6. It was a quantitative research by distributing a questionnaire with a reliability of 0.973. The questionnaire was distributed to the sample group obtained by using random sampling from police sergeant students of fiscal year 2021, class 12, of Training Center of Provincial Police Region 6 derived from Taro Yamane's formula, 266 persons from a total population of 790 persons. Data were analyzed by descriptive statistics for describing the general characteristics of the sample and describing individual factors. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. The results of the research were as follows: opinion level of compliance with the ethical framework of police sergeant students of Training

¹ Training Center of Provincial Police Region 6

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: kanatip.tatiya9999@gmail.com, Tel. 099-1687488

Center of Provincial Police Region 6 according to the Code of Ethics of Police Officers 2021 was at a high level. But in the aspect of courageous decision and insistence on doing the right thing, it had the mean of $\bar{X} = 3.74$, S.D.= 0.53), which was considered the lowest in the overall; and 2) the relationship of Trisikkha and the ethical development of police sergeant students of Training Center of Provincial Police Region 6 found that Trisikkha and the Code of Ethics of Police Officers 2021, overall, were a statistically significant correlation at the 0.01 level with a positive correlation or a correlated relationship in a pairwise manner. Overall, it was at a high level. Pearson Correlation (r) (0.717). When considering the details in each aspect, It was found that the pair of Panyasikkha (X3) and courageous decision (Y3) had the highest correlation (r = 0.688), followed by the pair of Silasikkha (X1) and adherence to the national institution (Y1) had a correlation at (r = 0.629) and the least was the pair of Silasikkha (X1) and the role model of good civil servants (Y7) had a correlation at (r = 0.242).

Keywords: Buddhist Integration, Development, Police Officer Ethics

พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรม ตำรวจภูธรภาค 6

กาญจนา ศิริ¹ พระครูนิวาส์สีลขันธ² และสมคิด พุ่มทุเรียน³

Received: January 10, 2023

Revised: April 01, 2023

Accepted: May 15, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของไตรสิกขา กับการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.973 จากการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากโดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนนายสิบตำรวจประจำปีงบประมาณ 2564 รุ่น 12 ของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane จำนวน 266 นาย จากประชากรทั้งหมด 790 นาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนาสำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 อยู่ในระดับมาก แต่ในด้านกล้าตัดสินใจ และยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.74$, $S.D. = 0.53$) ถือว่าต่ำที่สุดในภาพรวมทั้งหมด และ 2) ความสัมพันธ์ของหลักไตรสิกขา กับการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรม

¹ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: kanatip.tatiya9999@gmail.com, Tel. 099-1687488

ตำรวจภูธรภาค 6 พบว่า หลักไตรสิกขา กับประมวลหลักจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ในทางบวกหรือความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก Pearson Correlation (r) (0.717) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าคู่ของด้านปัญญาสิกขา (X3) กับด้านกล้าตัดสินใจ (Y3) มีค่าความสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = 0.688$) รองลงมา ได้แก่ คู่ของด้านศีลสิกขา (X1) กับด้านยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ (Y1) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ ($r = 0.629$) และน้อยที่สุด ได้แก่ คู่ของด้านศีลสิกขา (X1) กับด้านเป็นแบบอย่างข้าราชการที่ดี (Y7) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ ($r = 0.242$)

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ, การพัฒนา, จริยธรรมข้าราชการตำรวจ

บทนำ

ปัญหาทางจริยธรรมเป็นปัญหาเกี่ยวกับการกระทำกับความประพฤติที่มีความหมายดี ชั่ว ถูก ผิด ควร ไม่ควร ความประพฤติที่ผิดจริยธรรมตั้งแต่เรื่องง่าย ๆ ไปจนถึงเรื่องที่สลับซับซ้อน และปัญหาในเรื่องการวินิจฉัยตัดสินว่าอะไรคือความประพฤติที่ดี ชั่ว ถูก ผิด ควร ไม่ควร ถ้าสังคมขาดมาตรฐานในการตัดสินทางจริยธรรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันย่อมทำให้ปัญหาจริยธรรมในระดับปรากฏการณ์ทางสังคมแก้ไขได้ยาก (สรรเสริญ อินทร์ตัน และคณะ, 2552) รวมไปถึงพฤติกรรมของข้าราชการตำรวจบางคน ที่ขาดจริยธรรมใช้อำนาจหน้าที่ของตำรวจในการดำเนินการที่ขัดต่อจริยธรรม และจรรยาบรรณ ส่งผลให้องค์กรของตำรวจเสียหายอย่างหนัก ทำให้ประชาชนมองการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจแตกต่างกันออกไป ซึ่งก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนและกลุ่มสื่อมวลชนต่าง ๆ ในทางลบ ดังจะเห็นได้จากข่าวอาชญากรรมที่เกิดขึ้นโดยที่ตำรวจเป็นผู้ก่อเหตุ เช่น กรณีตำรวจทำหน้าที่สืบทอดสถานีตำรวจภูธรบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ก่อเรื่องฉาวโดยการนำผู้ต้องหาสาวชาวเมียนมา อายุ 21 ปี ที่อยู่ในห้องขังเพื่อรอผลักดันกลับประเทศ นำตัวมาข่มขืนในห้องจราจรที่อยู่ใกล้กัน หรือกรณีคนร้ายแต่งกายคล้ายกับพนักงานส่งสินค้าได้ก่อเหตุใช้อาวุธปืนจี้ชิงทองภายในร้านทองเพชรเยาวราช ห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี สาขาปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2564 ซึ่งผู้ที่ลงมือก่อเหตุเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรปากช่อง โดย

สาเหตุที่ลงมือก่อเหตุอ้างว่าเกิดจากความเครียดเกี่ยวกับเรื่องหนี้สิน (คมชัดลึก, 2554) หรือกรณีผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์ และลูกน้องรวม 7 คน ร่วมกันใช้ถุงพลาสติกครอบศีรษะผู้ต้องหาคดียาเสพติดหลังโรงพัก เป็นเหตุให้ขาดอากาศหายใจจนกระทั่งเสียชีวิต คดีอยู่ระหว่างชั้นศาล (ไทยรัฐ, 2554)

ด้วยเหตุนี้ เป็นเหตุให้ประชาชนไม่ไว้วางใจ และขาดความเชื่อมั่นศรัทธา ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ ซึ่งการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ด้วยการปฏิบัติตาม กฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจที่เป็นกรอบแห่งการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการตำรวจ และตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2554 หมวด 5 วินัย และการรักษาวินัยเป็นเครื่องมือกำกับความประพฤติของตำรวจให้อยู่ในกรอบของความเป็นระเบียบ กฎ ข้อบังคับ คำสั่ง ซึ่งเป็นลายลักษณ์อักษร การที่ตำรวจต้องประพฤติตนให้เป็นผู้มีมรรยาทตามแบบอย่างธรรมเนียมของตำรวจที่ต้องยึดถือปฏิบัติ หมายความว่า วินัยตำรวจเป็นหลักการความประพฤติของข้าราชการตำรวจตามแบบอย่างธรรมเนียมของตำรวจนั่นเอง ซึ่งได้มีการกำหนดขอบเขตแบบอย่างธรรมเนียมไว้ให้ถือปฏิบัติ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำเป็นต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพตำรวจ และเป็นตาม ประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2554 เพื่อจักได้บำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนอย่างชัดเจนเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมไทยได้อย่างมีคุณภาพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2554)

การที่ข้าราชการตำรวจต้องเป็นที่พึ่งสำคัญของประชาชน ด้านการอำนวยความสะดวก ปลอดภัยและยุติธรรม ข้าราชการตำรวจจึงต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โดยปฏิบัติตามกฎ ก.ตร. พ.ศ.2551 ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ ซึ่งเป็นกรอบแห่งการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการตำรวจ ต่อมาได้มีการออกกฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 แก้ไขปรับปรุง ตามข้อ 2 วรรค 1 กำหนดให้ข้าราชการตำรวจ “ใช้ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจทำยกกฎ ก.ตร. นี้ เป็นกรอบแห่งการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการตำรวจ ซึ่งประกอบด้วย ส่วนที่ 1 มาตรฐานคุณธรรม และอุดมคติของตำรวจ ส่วนที่ 2 มาตรฐานทางจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ” รวมไปถึงปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 คือ ปฏิบัติ

หน้าที่ตามกฎหมาย ชื่อสัตย์สุจริตกล้าตัดสินใจและยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ปราศจากอคติ ดำรงตนเป็นแบบอย่างด้วยการเป็นข้าราชการที่ดี รักษาภาพลักษณ์ของทางราชการและความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ เพื่อการเป็นตำรวจที่ดีของประชาชนอย่างแท้จริง โดยมีแนวปฏิบัติ ดังนี้ แนวทางการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจประกอบด้วยการนำประมวลจริยธรรมตำรวจมาบังคับใช้อย่างจริงจัง การคัดสรรบุคคลที่จะมาเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ในการคัดสรรผู้ที่จะปฏิบัติงานและมีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ต้องมีกฎหมายหรือระเบียบที่ชัดเจนในการกำหนดหลักเกณฑ์การแต่งตั้งโยกย้าย โดยให้ผู้มีอำนาจหน้าที่โดยตรงสามารถพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายผู้ปฏิบัติในสายงาน ให้ได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง แต่งตั้งโยกย้ายอย่างเป็นธรรม ในส่วนค่าตอบแทนควรปรับให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการเท่าเทียมกับหน่วยงานอื่นในกระบวนการยุติธรรม และสามารถอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคม และการนำกลไกการควบคุมจริยธรรมตำรวจมาบังคับใช้ปฏิบัติต่อตำรวจอย่างเคร่งครัดและจริงจัง โดยการจะพัฒนาข้าราชการตำรวจให้มีคุณธรรม จริยธรรมต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ แล้วพัฒนาให้ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ ความคิดและจิตใจ โดยจะเน้นหนักไปที่การพัฒนาด้านจิตใจเป็นหลัก ฉะนั้น การพัฒนาทางร่างกาย ความคิด จิตใจ และทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตำรวจที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีทัศนคติที่ถูกต้องมีค่านิยมที่เหมาะสมดีงามย่อมสามารถนำไปพัฒนาตนเองให้มีจิตสำนึกมีอุดมการณ์มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่สามารถพัฒนาครอบครัวให้มีความรัก ความอบอุ่น พัฒนาหน่วยงานให้เป็นหน่วยงานที่มีคุณภาพในทุกด้าน และจะสามารถนำการพัฒนาเหล่านี้ขยายวงกว้างไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติได้ในที่สุด

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 เปิดทำการสอนและฝึกอบรมหลักสูตรนักเรียนพลตำรวจรุ่นแรก เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2517 โดยใช้อาคารสถานที่ ที่ได้รับมอบจาก ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย โดยรับสมัครและสอบคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นนักเรียนพลตำรวจจากผู้สำเร็จการศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือผู้ที่สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีหน้าที่รับผิดชอบ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 จัดการศึกษาและฝึกอบรมบุคคลภายนอกเพื่อเตรียมเข้ารับราชการตำรวจ และลักษณะที่ 2 จัดการศึกษาและอบรมข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำให้มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งการ

ปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีภารกิจพิเศษที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรพิเศษต่าง ๆ ซึ่งศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 ได้ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ โดยผู้ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 จะต้องมีความรู้ มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และมีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ตามวัตถุประสงค์ และนโยบายสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6, 2564) สอดคล้องกับปัญหาและแนวทางที่กล่าวมาข้างต้น หากมีการนำหลักธรรมไตรสิกขา หรือหลักปฏิบัติ 3 ประการอันเป็นวิถีทางของการดำเนินชีวิตที่พึงปฏิบัติ ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ศีล เป็นหลักการพัฒนาระดับความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม สมาธิ เป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ ปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่เป็น เป็น และสามารถแยกแยะวิเคราะห์สืบทาหาสาเหตุของสิ่งทั้งหลายได้ชัดเจน ไตรสิกขาจึงเป็นหลักพุทธธรรมที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ในการที่จะส่งเสริมพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ซึ่งถือเป็นการปลูกฝังขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จ โดยมีพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรม ที่แข็งแกร่งพร้อมที่จะเป็น ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่ดีขององค์กร ประชาชน และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของหลักไตรสิกขากับการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) มีค่าความเชื่อมั่น 0.973 โดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนนายสิบตำรวจ ประจำปีงบประมาณ 2564 รุ่น 12 ของศูนย์

ฝึกอบรมตำราวจุทธภาค 6 ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane จำนวน 266 นาย จากประชากรทั้งหมด 790 นาย ทั้งนี้มีวิธีการศึกษาใน 3 ลักษณะ ได้แก่

1. การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการทบทวนจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ (Systematic Reviews) ออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัย ด้วยเหตุนี้การคัดเลือกเอกสารเพื่อนำมาวิเคราะห์จึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกเอกสารมาใช้ในการวิจัย ซึ่งเกณฑ์ที่สำคัญประกอบด้วย 1) ความจริง (Authenticity) 2) ความถูกต้อง น่าเชื่อถือ (Credibility) 3) การเป็นตัวแทน (Representativeness) และ 4) ความหมาย (Meaning) ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูลในเอกสารที่นำมาวิเคราะห์

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำราวจุทธภาค 6 จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 266 นาย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) มีค่าความเชื่อมั่น 0.973 โดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากโดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนนายสิบตำรวจ ประจำปีงบประมาณ 2564 รุ่น 12 ของศูนย์ฝึกอบรมตำราวจุทธภาค 6 ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane จำนวน 266 นาย จากประชากรทั้งหมด 790 นาย เพื่อให้ได้รับทราบถึงสภาพปัญหาของแต่ละกลุ่มตัวอย่างได้อย่างชัดเจน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม นักเรียนนายสิบตำรวจ จำนวน 266 คน จำแนกตามอายุ ระดับวุฒิการศึกษา แสดงด้วยความถี่ และร้อยละ มีรายละเอียดดังนี้

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุตั้งแต่ 18-22 ปี จำนวน 149 นาย คิดเป็นร้อยละ 56.02 รองลงมา มีอายุระหว่าง 23-27 ปี จำนวน 94 นาย คิดเป็นร้อยละ 35.34 และสุดท้ายอายุระหว่าง 27 ปีขึ้นไป จำนวน 23 นาย คิดเป็นร้อยละ 8.64

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 129 นาย คิดเป็นร้อยละ 48.50 รองลงมา มีการศึกษา

ระดับ อนุปริยญา/ปวส. จำนวน 72 นาย คิดเป็นร้อยละ 27.07 และสุดท้ายมีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 65 นาย คิดเป็นร้อยละ 24.43

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมของนักเรียนนายสิบ ตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติ ตามกรอบจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 ตามประมวล จริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D.= 0.47) เมื่อ จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.2 ด้านซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย พบว่า ระดับความคิดเห็น ต่อการปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D.= 0.53) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.3 ด้านกล้าตัดสินใจ และยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรม ตำรวจภูธรภาค 6 ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= 0.54) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.4 ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว พบว่า ระดับความ คิดเห็นต่อการปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจ ภูธรภาค 6 ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D.= 0.51) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.5 ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ และคุณภาพของงาน พบว่า ระดับความ คิดเห็นต่อการปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจ ภูธรภาค 6 ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D.= 0.51) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.6 ด้านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ปราศจากอคติ พบว่า ระดับความ คิดเห็นต่อการปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจ ภูธรภาค

6 ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D.= 0.48) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.7 ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างด้วยการเป็นข้าราชการที่ดี รักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ และความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อกาปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D.= 0.43) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

2. ความสัมพันธ์ของหลักไตรสิกขากับการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรต้น คือ หลักไตรสิกขา คือ อันเป็นวิถีทางของการดำเนินชีวิตที่ดั่งงามตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้บุคคลผู้ปฏิบัติตามได้พัฒนาตนเองให้สูงขึ้นตามลำดับ ประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา และตัวแปรตาม คือ จริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 โดยผู้วิจัยสังเคราะห์จากประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 ข้อ 2 ข้าราชการตำรวจพึงปฏิบัติตนเพื่อรักษาจริยธรรม ดังต่อไปนี้ 1) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้วยความโปร่งใส 3) กล้าตัดสินใจและยืนหยัดกระทำให้สิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม 4) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีจิตสาธารณะ 5) มุ่งผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ และคุณภาพของงาน 6) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ปราศจากอคติ โดยยึดถือความเสมอภาค และไม่เลือกปฏิบัติ และ 7) ดำรงตนเป็นแบบอย่างด้วยการเป็นข้าราชการที่ดีรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการและความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ซึ่งวิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ตามความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนนายสิบตำรวจ ประจำปีงบประมาณ 2564 รุ่น 12 ของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 จำนวน 266 นาย พบว่า หลักไตรสิกขา กับประมวลหลักจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ในทางบวกหรือความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายคลึงกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก Pearson Correlation (r) (0.717) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า คู่ของด้านปัญญาศึกษา (X3) กับด้านกล้า

ตัดสินใจ (Y3) มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด ($r = 0.688$) รองลงมา ได้แก่ คู่ของด้านศีลสิกขา (X1) กับด้านยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ (Y1) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ ($r = 0.629$) และน้อยที่สุด ได้แก่ คู่ของด้านศีลสิกขา (X1) กับด้านเป็นแบบอย่างข้าราชการที่ดี (Y7) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ ($r = 0.242$)

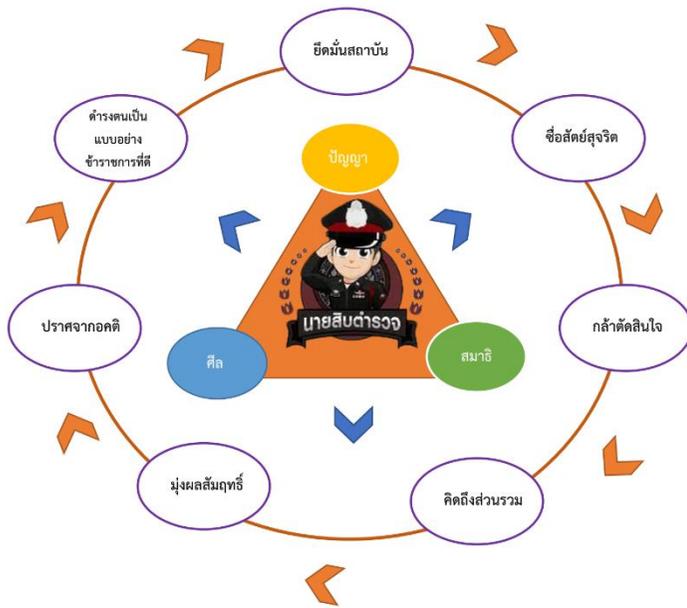
อภิปรายผลการวิจัย

ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 ดังนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ปราศจากอคติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.18$, S.D.= 0.48) รองลงมา ได้แก่ ด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างด้วยการเป็นข้าราชการที่ดี รักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ และความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.14$, S.D.= 0.43) รองลงมา ได้แก่ ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.03$, S.D.= 0.47) รองลงมา ได้แก่ ด้านซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.02$, S.D.= 0.46) รองลงมา ได้แก่ ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ และคุณภาพของงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.97$, S.D.= 0.51) รองลงมา ได้แก่ ด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.95$, S.D.=0.54) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านกล้าตัดสินใจ และยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= 0.53) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ มีเสาเรือน (2552) พบว่า จริยธรรมของข้าราชการตำรวจในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก และได้พบปัญหา การปฏิบัติงานตามหลักจริยธรรมของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจอิงอยู่กับระบบอุปถัมภ์ ส่วนความสัมพันธ์ของหลักไตรสิกขากับการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 พบว่า หลักไตรสิกขา กับประมวลหลักจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ในทางบวกหรือความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก Pearson Correlation (r) (0.717) ฉะนั้น ในเรื่องของการตัดสินใจนี้ ควรระบุขอบข่ายอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน ถูกต้อง

แบบไม่ต้องตีความ เป็นต้นว่า ถ้าเกิดเหตุอย่างนี้ สามารถจัดการได้ ในลักษณะใดได้บ้าง แสดงถึงบทบาทอำนาจหน้าที่ให้แจ่มแจ้งชัดเจน และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนด้วย ว่าบทบาทหน้าที่ของคนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน มีสิทธิ์ที่จะคัดค้าน ในสิ่งที่ไม่เป็นธรรม ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะถ้าเรายังยึดมั่นถือมั่นในหลักประชาธิปไตย ทุกสิทธิ์ทุกเสียงล้วนสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนำพล พรหมการ์ตน์ (2563) พบว่า จริยธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน เป็นหลักการดำเนินชีวิตสำหรับให้บุคคลยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของตน และส่วนรวม รูปแบบพุทธบูรณาการการเสริมสร้างจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ ประกอบด้วย ด้านการครองตน เกิดจากปัญหาทางด้านความประพฤติที่ไม่เหมาะสม การนำหลักพุทธธรรมในเรื่องของไตรสิกขา และฆราวาสธรรม 4 มาใช้บูรณาการ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีความสุจริต และความ ซื่อสัตย์สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่องค์กรขนาดเล็ก ถึงระดับประเทศ อย่าปล่อยให้อำนาจมืดเข้าแทรกแซงได้ ส่วนในเรื่องของกรยกยกระดับหรือการพัฒนานั้น ควรเริ่มต้นจากการปลูกจิตสำนึกแห่งวิชาชีพเสียก่อน ให้เราตระหนักรู้เสียก่อนว่า เราคือใคร “ข้าราชการ” ข้าของแผ่นดินใช่หรือไม่ และจงรับใช้ประชาชน ให้สมกับคำว่า “ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์” ผู้ที่เป็นที่พึ่งของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา สาวม่วง (2560) พบว่า ตำรวจปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ การปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 ซึ่งมีความสัมพันธ์และเป็นไปที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาในทางพระพุทธศาสนา และจะส่งผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 นั้นเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจบนพื้นฐานประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2564 ทั้ง 7 ด้าน โดยประยุกต์ใช้กับหลักพุทธธรรม คือ หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนนายสิบตำรวจทุกคนให้ออกไปประกอบสัมมาชีพตามทำนองคลองธรรม ดังนี้

1. การยึดมั่นสถาบันหลักของชาติ ถือเป็นจุดสูงสุดนักเรียนนายสิบตำรวจที่พึงยึดมั่นในสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย
2. การมีความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นพื้นฐานที่นักเรียนนายสิบตำรวจพึงปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้วยความโปร่งใส ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม และความถูกต้องแห่งวิชาชีพ และจิตสำนึกของความเป็นมนุษย์
3. การกล้าตัดสินใจและยืนหยัดกระทำสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม เป็นสิ่งที่นักเรียนนายสิบตำรวจต้องพึงกระทำ กล้าคัดค้าน และดำเนินการแก้ไขสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามอำนาจหน้าที่ที่ตนพึงมี ยึดมั่นยืนหยัดในความถูกต้อง เทียงธรรม ยุติธรรม และกล้าในสิ่งที่ควรกล้า กล้าที่จะ

พูดในสิ่งที่ถูก ถ้าที่จะแสดงออกในสิ่งที่ควรทำ และกล้าตัดสินใจเพื่อรักษาไว้ซึ่งความชอบธรรม
แก่ตนเอง องค์กร และประชาชน

4. การคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว นักเรียนนายสิบตำรวจ
จะต้องมีจิตสาธารณะ ร่วมมือ ร่วมใจ และเสียสละในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และ
สร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม เพราะการเป็นข้าราชการนั้น “ข้าราชการ คือ ข้าของ
แผ่นดิน สีกากี คือ สีแห่งดิน” ฉะนั้น นักเรียนนายสิบตำรวจจะต้องทำหน้าที่เพื่อแผ่นดินนี้
เพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเพื่อประชาชน คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง และ
ควรยึดประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์มาเป็นอันดับแรก

5. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ และคุณภาพของงาน นักเรียนนายสิบตำรวจ
จะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว เที่ยงธรรม ทนต่อสถานการณ์ มีความสม่ำเสมอภายใต้
ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด อีกทั้งควรคำนึงถึงระบบการทำงานเป็นทีม การอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัย
ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ และคุณภาพของงาน

6. การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ปราศจากอคติ นักเรียนนายสิบตำรวจ
จะต้องพึงปฏิบัติโดยยึดถือความเสมอภาค และไม่เลือกปฏิบัติโดยการไม่ใช้ความรู้สึกพึงพอใจ
หรือไม่พึงพอใจส่วนตัวต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพราะคนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ฉะนั้น อย่า
ใช้บรรทัดฐานหรืออคติ ในการปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ ข้าราชการ ข้าของแผ่นดิน เป็น
ที่พึงของประชาชน ไม่ควรเลือกปฏิบัติ ไม่ควรเอาวัดเอาเปรียบและรังแกประชาชน

7. การดำรงตนเป็นแบบอย่างด้วยการเป็นข้าราชการที่ดี นักเรียนนายสิบตำรวจ
จะต้องพึงรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการและความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ เช่น ไม่ยุ่ง
เกี่ยวกับอบายมุขต่างๆ ไม่รีดไถประชาชน เป็นมิตรกับประชาชนทุกคนโดยเสมอภาค ช่วยเหลือ
ประชาชนโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นต้น

ทั้งนี้เมื่อนักเรียนนายสิบตำรวจจะต้องยึดถือและนำไปประพฤติปฏิบัติ บนพื้นฐาน
แห่งศีลหรือความปกติ ทำจนเป็นปกติ มีการพัฒนาพฤติกรรมทางกาย วาจา ให้มีความสัมพันธ์
กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง รักษาวินัย ประพฤติปฏิบัติตามจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ
ตำรวจอย่างเป็นปกติ มีการฝึกสมาธิเพื่อพัฒนาจิตใจ ให้เกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจ และใส่ใจ โดยยึด
คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณของตำรวจเป็นแนวทางการปฏิบัติ รวมถึงการพัฒนาใน
ด้านการใช้สติปัญญาในการประพฤติปฏิบัติหน้าที่หรือเมื่อเกิดปัญหา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 ควรมีการวางแผนที่เกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ อย่างจริงจัง และต้องมีการประเมินผล ติดตามการปฏิบัติงาน
2. ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 ควรสนับสนุนด้านให้มีการอบรมพัฒนา นักเรียนนายสิบตำรวจ เกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ โดยผนวกแนวคิดระหว่างพระสงฆ์ กับข้าราชการตำรวจ
3. ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 ควรมีการจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างภาคประชาชนและข้าราชการตำรวจ ในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคประชาชน และราชการ ในการทำโครงการเพื่อสังคม
2. ควรมีการประยุกต์ใช้แนวทางพุทธบูรณาการในการสร้างจิตสำนึกของข้าราชการ
3. ควรมีการสรุปองค์ความรู้ เทคนิค วิธีการในการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 6 เพื่อเป็นโมเดลหรือฐานข้อมูลชุมชน เพื่อให้บุคคลหรือผู้ที่สนใจศึกษาได้มาทำการค้นคว้าและนำไปปฏิบัติตาม ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553. (2554, 11 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 128 ตอนที่ 15 ก, หน้า 14.
- คมชัดลึก. (2564, 3 กันยายน). *ตำรวจหิว ส.ต.ท. โจรจิ้งชิงทองโคราชทำแผนปล้น*. เข้าถึงได้จาก <https://www.komchadluek.net/news/481734>
- ไทยรัฐ. (2564, 5 กันยายน). *“บิ๊กใหม่” เรียกคณะทำงานคดี “ผกก.โจ้” ประชุมเร่งสรุปสำนวนส่งอัยการ*. เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/news/crime/2185825>

- นำพล พรหมการ์ตัน. (2563). รูปแบบพุทธบูรณาการเสริมสร้างจริยธรรมข้าราชการตำรวจ ใน
สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 20(1), 33-42.
- ปรีชา สาวม่วง. (2560). พระสงฆ์กับการขับชี่ยานพาหนะ: ความจำเป็นหรือจงใจ. *วารสาร
นวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 1(3), 117-126.
- ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6. (2564). *ปณิธาน*. เข้าถึงได้จาก [http://school6.education.
police.go.th/goal.php](http://school6.education.police.go.th/goal.php)
- สรรเสริญ อินทร์ตัน และคณะ. (2552). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุรศักดิ์ มีเสาเรือน. (2552). *จริยธรรมของข้าราชการตำรวจในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ตาม
โครงสร้างจริยธรรมตำรวจและวิธีการเสริมสร้างจริยธรรม*. (การคนควาแบบอิสระ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

A Study of Recreational Activity Design based on Cave Resources

Khomchedtha Charungphan¹

Received: December 27, 2022

Revised: April 05, 2023

Accepted: May 16, 2023

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the forms of recreation and tourism activities in cave and limestone tourist attractions in national parks; and 2) to suggest guidelines for managing cave and limestone tourist attractions in the national park area to be suitable for tourism in the New Normal style. It was a mixed methods researcher, namely quantitative and qualitative research based on the survey form and Evaluation of Recreation Resource Potential (ERRP), Quality Standards, Recreation Opportunity Spectrum (ROS) and Physical Carrying Capacity (PCC) using 3-5 experts or knowledgeable people in recreation to explore and evaluate 22 pilot caves in 10 national parks, 9 provinces covering 4 regions of Thailand. The research results showed that most of the pilot caves, 50%, had ecotourism (ET) model with moderate potential (M), with good quality standards which was in Semi-Primitive Motorized area (SPM). Guidelines for the management of recreation and tourism activities in cave and limestone tourist attractions in national parks must take into account the Recreational Opportunity Spectrum (ROS) and Physical Carrying Capacity (PCC) which were consistent with the Zoning according to National Park Area Management Plan. In terms of tourism, if everyone was responsible

¹ Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation

Corresponding author, e-mail: nawarat-nuch@hotmail.com

and followed the guidelines and measures according to the international principles of New Normal Tourism by taking into account the safety and hygiene standards for tourism as determined by the government, they will be able to travel in cave and limestone tourist attractions, including various types of recreational areas in national parks safely and sustainably.

Keywords: Recreational Activity, Cave Resources, National Park

การศึกษาออกแบบกิจกรรมนันทนาการบนฐานทรัพยากรประเภทถ้ำ

คมเชษฐา จรุงพันธ์¹

Received: December 27, 2022

Revised: April 05, 2023

Accepted: May 16, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการถ้ำและภูมิประเทศเขาหินปูน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เพื่อการท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการประเมินระดับศักยภาพ (ERRP), มาตรฐานคุณภาพ, ช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS) และขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพ (PCC) เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมนันทนาการ ของถ้ำต้นแบบนำร่อง 22 แห่ง ในพื้นที่ 10 อุทยานแห่งชาติ ท้องที่ 9 จังหวัด ครอบคลุม 4 ภูมิภาคของประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า ถ้ำต้นแบบนำร่องส่วนใหญ่ ร้อยละ 50 มีรูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ET) ที่มีระดับศักยภาพปานกลาง (M) มีมาตรฐานคุณภาพอยู่ในระดับดี (★★★) ซึ่งอยู่ในเขตธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (SPM) โดยแนวทางการจัดการเพื่อพัฒนาพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมนันทนาการ นั้นจะต้องคำนึงถึงเขตช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS) และขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพ (PCC) ซึ่งมีความสอดคล้องกับเขตการจัดการพื้นที่ (Zoning) ตามแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแห่งนั้น สำหรับด้านการท่องเที่ยว หากทุกคนมีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามแนวทางและมาตรการตามหลักการสากลของการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) โดยคำนึงถึงมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยเพื่อการท่องเที่ยวตามที่ทางราชการกำหนดก็จะสามารถท่องเที่ยว ในแหล่งนันทนาการประเภทถ้ำและภูมิประเทศเขาหินปูน รวมถึงแหล่งนันทนาการประเภทต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติ ได้อย่างปลอดภัยและยั่งยืน

คำสำคัญ: กิจกรรมนันทนาการ, ทรัพยากรถ้ำ, อุทยานแห่งชาติ

¹ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

Corresponding author, e-mail: nawarat-nuch@hotmail.com

บทนำ

ถ้าเป็นทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนึ่ง ที่มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์มาอย่างยาวนาน ทั้งเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย หรือใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งนันทนาการ ซึ่งการจัดการถ้าในประเทศไทย โดยเฉพาะในอุทยานแห่งชาติจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ได้อย่างสมดุลและยั่งยืน ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและนันทนาการในปัจจุบันเป็นอย่างมาก

รัตนา ลักขณาวรรกุล (2554) กล่าวว่า ถ้าเพื่อการท่องเที่ยว เป็นถ้าที่มีการพัฒนา เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแก่สาธารณชนทั่วไป มีการจัดเก็บค่าบริการในการเข้าชมเพื่อการหารายได้ มาใช้ในการบำรุงรักษาถ้า การบริหารจัดการถ้าเพื่อการท่องเที่ยว มีทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กรต่าง ๆ กลุ่มถ้าและชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ผู้มาท่องเที่ยวถ้าส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่ชอบ ความลึกกลับ น่าสะพรึงกลัว น่าอัศจรรย์ มีความเชื่อ มีความประทับใจ ในความงามในสภาพแวดล้อม การไหว้พระ และได้รับประสบการณ์ในเรื่องของความน่าอัศจรรย์ของถ้า และเนื่องจากถ้าเป็น ทรัพยากรที่มีความเปราะบางสูงเป็นแหล่งน้ำ และเป็นที่ยอาศัยอยู่ของสิ่งมีชีวิตที่แตกต่างไปจากโลก ภายนอก และยังค้นพบไม่หมดจึงมีความสำคัญที่จะมีการระวังในเรื่องของการพัฒนา รวมถึง การจัดการนักท่องเที่ยว หรือการท่องเที่ยวในถ้า ซึ่งโดยปกติสาเหตุหลักของการท่องเที่ยว ที่ก่อให้เกิดอันตราย ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากไป มีการใช้ประโยชน์มากเกินไป, การพัฒนา ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของถ้า เป็นต้น ในส่วนของกรมเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (2554) กล่าวถึง ตามหลักการและแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การ การท่องเที่ยวโลกหรือ World Tourism Organization แหล่งนันทนาการและทรัพยากร นันทนาการเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่เป็นรากฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ แหล่ง นันทนาการและทรัพยากรนันทนาการ เป้าหมายที่เป็นหัวใจหลักขององค์ประกอบนี้ จะเน้นที่ คุณภาพและความยั่งยืน เป็นสำคัญ ไม่ว่าจะทรัพยากรนันทนาการจะเป็นธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ดังนั้น การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและบริหารจึงต้องพิจารณา ถึงกิจกรรมหลัก ๆ ดังนี้ 1) การประเมินศักยภาพของทรัพยากรนันทนาการ เพื่อให้ทราบและ ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญและข้อจำกัดในการที่จะนำมาใช้ประโยชน์ 2) การจำแนกเขต นันทนาการเพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการ หรือเงื่อนไขของการพัฒนาและการอนุรักษ์ที่สะท้อนถึง ศักยภาพโอกาส และข้อจำกัดของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรนันทนาการ 3) การกำหนดขีด

ความสามารถรองรับการพัฒนาการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวทางชีวกายภาพ 4) การบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งและทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ความสำคัญและเป็นสิ่งดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ทั้งโดยใช้มาตรการควบคุม และการฟื้นฟูด้วยวิธีการต่าง ๆ และ 5) การควบคุมผลกระทบอันเกิดจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและพฤติกรรมการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวโดย ดรรรชนี เอมพันธ์ และคณะ (2549) จัดรูปแบบของการท่องเที่ยวและนันทนาการ ในอุทยานแห่งชาติ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) การท่องเที่ยวแบบธรรมชาติทั่วไป (Conventional Nature Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่อาศัยธรรมชาติ และภูมิทัศน์ธรรมชาติเป็นองค์ประกอบหลัก ในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมจะเป็นแบบชื่นชมธรรมชาติ ไม่ใช่พละกำลังในการประกอบกิจกรรมมากนัก เช่น การพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ และการถ่ายภาพธรรมชาติ เป็นต้น แรงจูงใจสำคัญ ของการท่องเที่ยวแบบนี้ คือ โอกาสที่จะได้ชื่นชมกับสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ ความสงบร่มรื่น 2) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวรูปแบบพิเศษ ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะได้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีลักษณะท้าทายหรือตื่นเต้นเป็นพิเศษหรือให้ความหวาดเสียว และทักษะเฉพาะเช่น กิจกรรมปีนเขา ไต่หน้าผาการท่องเที่ยวแบบนี้ คือ โอกาสที่จะได้ตื่นเต้น และผจญภัยในธรรมชาติ และ 3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ในแหล่งธรรมชาติ อันมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศธรรมชาติ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน มีโอกาสที่จะได้ไปเยือนแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่นด้านนิเวศที่ยังคงความเป็นธรรมชาติสูง หรือหายาก ได้เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ และมีโอกาสในการช่วยเหลือด้านการอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติที่ไปเยือนและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนท้องถิ่น นอกจากนี้ นภวรรณ ฐานะกาญจน์ และคณะ (2549) กล่าวว่า ศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานของทรัพยากรนันทนาการที่ส่งผลให้แต่ละแหล่งเหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการ/การท่องเที่ยว และการพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมนันทนาการในลักษณะ และระดับที่แตกต่างกันแบ่งเป็น 3 ระดับ ระดับศักยภาพต่ำ (Low, L), ระดับศักยภาพปานกลาง (Moderate, M) และระดับศักยภาพสูง (High, H) โดยดรรรชนี เอมพันธ์ และคณะ (2549) กล่าวถึง ช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum, ROS) หมายถึง ลักษณะโอกาสต่าง ๆ ด้านประสบการณ์

นันทนาการที่มีความเป็นไปได้ในพื้นที่นันทนาการ โดยพิจารณาปัจจัยทางกายภาพ ด้านสังคมของการใช้ประโยชน์พื้นที่ของนักท่องเที่ยว และลักษณะการจัดการทรัพยากรนันทนาการของผู้ดูแลพื้นที่ โดยช่วงชั้นของพื้นที่นันทนาการมี 5 ประเภท ได้แก่ 1) พื้นที่ธรรมชาติสันโดษ (Primitive Area) 2) พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ (Semi-primitive non-motorized Area) 3) พื้นที่ธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (Semi-primitive Motorized Area), 4) พื้นที่ธรรมชาติที่มีการพัฒนาแล้ว (Semi-developed Area) และ 5) พื้นที่ธรรมชาติที่มีการพัฒนาอย่างมาก (Highly Developed Natural Area) รวมถึงขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ (Recreational Carrying Capacity) หมายถึง ระดับการใช้ประโยชน์สูงสุดด้านนันทนาการ ซึ่งพื้นที่สามารถรองรับได้โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรที่เกินค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งยังสามารถให้ประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวซึ่งถ้าหากมีการใช้ประโยชน์หรือการพัฒนาไปกว่าที่กำหนดแล้วมีโอกาสอย่างมากที่จะทำให้ทรัพยากรนันทนาการในพื้นที่เสื่อมโทรม ทั้งยังลดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดผลเสียหาย ต่อสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมอีกด้วย สำหรับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ หมายถึง สิ่งที่กำหนดคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ มี 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ และส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ ในแต่ละองค์ประกอบจะมีหลักเกณฑ์และดัชนีชี้วัดในการพิจารณาความมีศักยภาพความมีประสิทธิภาพและความมีคุณภาพ เพื่อใช้ประเมินมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย นอกจากนี้แล้ว ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ ระหว่างกรมทรัพยากรธรณี กับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ณ อุทยานแห่งชาติถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน (เตรียมการ) เมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2563 มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ร่วมสำรวจ ศึกษา วิจัยทางธรณีวิทยาและธรรมชาติวิทยาในแหล่งมรดกธรณีในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ที่อยู่ในความดูแลของ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2) ร่วมอนุรักษ์แหล่งมรดกธรณีในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ที่อยู่ในความดูแลของ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และร่วมพัฒนาแหล่งมรดกธรณีที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้หรือแหล่งท่องเที่ยว และ 3) ร่วมส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอุทยานธรณีตามแนวทางที่กำหนดของคณะกรรมการส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งธรณีวิทยาและจัดตั้งอุทยานธรณี ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กอปรกับนโยบายการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว นโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 สำนักอุทยานแห่งชาติ (2563) กล่าวไว้

อุทยานแห่งชาติต้องสร้างโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรนันทนาการ ให้กับคนทุกกลุ่มในสังคมเพื่อให้ได้รับความรื่นรมย์ ได้เรียนรู้ และซาบซึ้งกับธรรมชาติและคุณค่าของทรัพยากรที่ถูกสงวนหรืออนุรักษ์ไว้ การจัดการด้านนันทนาการและการท่องเที่ยวต้องมุ่งสร้างสมดุลระหว่างประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณภาพกับการปกป้องรักษาทรัพยากร นันทนาการและการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ โดยเฉพาะในบริบทที่สอดคล้องกับข้อกฎหมายที่กำกับดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติ โดยหลักการพื้นฐานของนันทนาการ แบบใช้ประโยชน์ทรัพยากรไม่สิ้นเปลือง คือ ต้องไม่มีการนำทรัพยากรออกจากพื้นที่ หรือทำให้ทรัพยากรลดน้อยลงในเชิงปริมาณและคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ผลกระทบหรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ธรรมชาติในการจัดการตามหลักวิชาการจึงต้องพัฒนาวิธีการที่เหมาะสมที่จะวัดผลกระทบที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมนันทนาการ ได้อย่างแม่นยำ รวมถึงการสร้างเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับระดับการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ ที่จะช่วยให้สามารถติดตาม ตรวจสอบ และควบคุมระดับ ผลกระทบทางนันทนาการมิให้รุนแรง วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบรุนแรง และกำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไข เพื่อให้การใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการและการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเป็นการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน กิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยวไม่สามารถกระทำได้ในทุกจุดในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ หากแต่ต้องมีการกำหนดเขตการจัดการที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการท่องเที่ยวของประชาชนส่งผลกระทบต่อตอบสนองวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ทรงคุณค่าและระบบนิเวศฐานทรัพยากรโดยภาพรวม ศักยภาพของทรัพยากรนันทนาการ (Recreation Resource Potential) และขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) เป็นอีกหนึ่งหลักการที่สำคัญ ศักยภาพของทรัพยากรนันทนาการเป็นคุณสมบัติเฉพาะของตัวฐานทรัพยากร และระบบนิเวศ ที่จะกำหนดให้เป็นบริเวณพื้นที่รองรับกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งแต่ละบริเวณในอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งจะมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์ศักยภาพของทรัพยากรนันทนาการเป็นการดำเนินการเพื่อค้นหาจุดเด่นหรือจุดดึงดูด ที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งนันทนาการแต่ละแห่ง รวมถึงบ่งชี้ความเหมาะสมของฐานทรัพยากรต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการ แต่ละประเภท เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรม และบ่งชี้ข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์และการพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ ซึ่งข้อมูลทั้งหมด จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการวางแผนด้านนันทนาการและการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ สามารถนำมาจัดลำดับความสำคัญ ในการพัฒนาแหล่งนันทนาการ

ได้เมื่อกำหนดลำดับความสำคัญในการพัฒนาได้แล้วก็ควรทำการศึกษาในเชิงลึก เกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งที่จะพัฒนา โดยเน้นการวิเคราะห์ความคงทนของฐานทรัพยากร (Site Resistance) ควบคู่กับความสามารถในการฟื้นคืนสภาพจากการเปลี่ยนแปลง (Site Resilience) อันเนื่องจากการพัฒนาและกิจกรรมการใช้ประโยชน์ภายหลังการเปิดพื้นที่ รวมไปถึงขีดความสามารถทางจิตวิทยา ซึ่งวัดจากการรับรู้และความพึงพอใจของผู้ประกอบกิจกรรมนันทนาการ สำหรับแหล่งนันทนาการที่เปิดให้ใช้ประโยชน์แล้ว ตลอดจนขีดความสามารถขององค์กรอุทยานแห่งชาติในการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ ซึ่งทั้งหมดเป็นการดำเนินการเชิงรุกตามหลักวิชาการที่จะช่วยให้เกิดความสมดุล และความยั่งยืนในระบบนิเวศของอุทยานแห่งชาติ รวมถึงคุณภาพของประสบการณ์นันทนาการ ที่ปัจเจกบุคคลได้รับแตกต่างกันสำหรับช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum) เป็นการจำแนกแหล่งนันทนาการ ออกตามปัจจัยแวดล้อมด้านนันทนาการ 3 ด้าน คือ “ปัจจัยแวดล้อมด้านกายภาพ” ได้แก่ ที่ตั้ง ความห่างไกล การเข้าถึงพื้นที่ความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ “ปัจจัยแวดล้อมด้านสังคม” ได้แก่ โอกาสในการพบปะผู้คน/ผู้มาเยือนกลุ่มอื่น ร่องรอย ผลกระทบจากการประกอบกิจกรรม และ “ปัจจัยแวดล้อมด้านการจัดการ” ได้แก่ ระดับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ การควบคุมและจัดการผู้ใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นต้น โดยเป้าหมายของการจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ ก็เพื่อรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางนันทนาการ ให้ประสบการณ์นันทนาการที่หลากหลายกับผู้มาเยือนพื้นที่เป็นประสบการณ์ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับปัจจัยแวดล้อมด้านนันทนาการของแหล่งนันทนาการในอุทยานแห่งชาติแต่ละแหล่ง อันเป็นหลักการสากล ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและวิธีการต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น เพื่อเป็นระเบียบวิธีการวิจัย โดยผลการวิจัยสามารถนำมากำหนดมาตรการและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสม สอดรับกับการท่องเที่ยวในรูปแบบ New Normal เพื่อการจัดการถ้ำและภูมิประเทศเขาหินปูน ในอุทยานแห่งชาติ ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำและภูมิประเทศเขาหินปูน ในอุทยานแห่งชาติ

2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการแหล่งเที่ยวประเภทถ้ำและภูมิประเทศเขาหินปูนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการท่องเที่ยวในรูปแบบ New Normal

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีความรู้ด้านนันทนาการ จำนวน 3 - 5 คน ในการสำรวจและประเมิน ด้วยวิธีการวิจัยรูปแบบผสม (Mixed Method) โดยการวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยคัดเลือกถ้ำที่มีภูมิประเทศเขาหินปูน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ จำนวน 22 แห่ง ที่มีลักษณะโดดเด่นสวยงาม มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ และเปิดให้มีการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว ในพื้นที่ 10 อุทยานแห่งชาติ ท้องที่ 9 จังหวัด ครอบคลุม 4 ภูมิภาคของประเทศไทย (ภาพที่ 1 และตารางที่ 1)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามแบบสำรวจ และแบบประเมินระดับศักยภาพแหล่งนันทนาการ (ERRP) และจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS) ตามแบบประเมินฯ ปรับปรุงจากดร.ชนิ เอ็มพันธ์ (2546; 2547); ดร.ชนิ เอ็มพันธ์ และคณะ (2547; 2549) และนภวรรณ ฐานะกาญจน์ และคณะ (2549) ตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ ตามแบบประเมินของกรมการท่องเที่ยว (2557), และกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพ (PCC) เทียบค่ามาตรฐานขนาดพื้นที่ต่อคนสำหรับประกอบ กิจกรรมนันทนาการต่อหนึ่งช่วง เวลาเดียวกัน (PCC of People At One Time (PCC, PAOT) ของวิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2537) ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

แบบประเมินระดับศักยภาพแหล่งนันทนาการในอุทยานแห่งชาติ (Evaluation of Recreation Resource Potential, ERRP) กำหนดค่าความสำคัญหรือค่าถ่วงน้ำหนักของปัจจัยชี้วัดแต่ละปัจจัย จาก 1 ถึง 3 จากระดับความสำคัญน้อย - ความสำคัญมาก จำแนกกลุ่มรูปแบบแหล่งนันทนาการออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ รูปแบบธรรมชาติทั่วไป (Conventional Nature Tourism, NT), รูปแบบผจญภัย (Adventure Tourism, AT) และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism, ET) โดยปัจจัยในการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพ ของทรัพยากร, 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกการบริการและสื่อความหมาย 3) ด้านการจัดการผลกระทบ

สิ่งแวดล้อม 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 5) ด้านการบริหารจัดการ ระดับศักยภาพ แบ่งเป็น 3 ระดับคือ H = สูง (High) M = ปานกลาง (Moderate) L = ต่ำ (Low)

แบบประเมินปัจจัยและเกณฑ์ในการจำแนกเขตนันทนาการตามหลักช่วงชั้นโอกาส ด้านนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum, ROS) โดยใช้ปัจจัยทางสังคม ค่าคะแนนในแต่ละปัจจัยชีวิตตามเกณฑ์ที่กำหนด มีค่าคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 1 และค่าคะแนนสูงสุด เท่ากับ 5 ปัจจัยในการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเดินทางและการเข้าถึง 2) ความเป็นธรรมชาติและ การพัฒนาพื้นที่ 3) สิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพการจัดการแหล่งนันทนาการ 4) ระดับการ ควบคุมนักท่องเที่ยว/ควบคุมกิจกรรมการใช้ประโยชน์ และ 5) โอกาสในการพบปะผู้คน โดยเขต นันทนาการฯ (ROS) แบ่งเป็น 5 เขต ได้แก่ 1) เขตธรรมชาติสันโดษ (Primitive, P) 2) เขตธรรมชาติ กึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ (Semi-Primitive Non-Motorized, SPNM), 3) เขตธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ ยานยนต์ (Semi-Primitive Motorized, SPM) 4) เขตกึ่งพัฒนา (Semi-Developed, SD) ละ 5) เขตพัฒนามาก (Developed, D)

แบบตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำของ กรมการท่องเที่ยว (2557) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานเป็น 2 ส่วน (ค่าการให้คะแนนตั้งแต่ 1-5 คะแนน จากน้อย ไปหามาก 1) ส่วนที่ 1 การประเมินศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน 13 ตัวชี้วัด ได้แก่ ขนาดของถ้ำ, ลักษณะภายในถ้ำ, การรูกถ้ำเข้าไปในถ้ำ, กิจกรรมที่ก่อให้เกิดการทำลายสภาพธรรมชาติบริเวณถ้ำ, ความเสี่ยงต่อการถูกทำลายจากภัย ธรรมชาติ, ความปลอดภัยภายในถ้ำ, การถ่ายเทอากาศภายในถ้ำ, การเกิดเหตุอันตรายต่อนักท่องเที่ยวจากภัยธรรมชาติ, การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม, เจ้าหน้าที่ดูแลถ้ำ, โอกาสในการพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยว, ความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของตัวแหล่งท่องเที่ยว และการ จัดการด้านการใช้ประโยชน์ของแหล่งท่องเที่ยว โดยจะต้องทำการประเมินตัวชี้วัดที่ 1 - 13 ซึ่งมี คะแนนเต็ม 65 คะแนน ทั้งนี้ถ้านั้นจะต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 39 คะแนน และให้ทำการประเมินใน ส่วนที่ 2 ทั้ง 3 องค์ประกอบ (แต่ถ้าได้คะแนนต่ำกว่า 39 คะแนน แสดงว่าถ้านั้นขาดความดึงดูดใจ หรือไม่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว และไม่ต้องทำการประเมินในส่วนที่ 2) 2) ส่วนที่ 2 การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ มีองค์ประกอบในการประเมิน 3 ประการ ได้แก่ 1) คุณค่าด้านการท่องเที่ยว 2) ศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และ 3) การบริหารจัดการ โดยทำการประเมินเกณฑ์ 3 ด้าน 22 ตัวชี้วัด ซึ่งมีคะแนนเต็ม 110 คะแนน ผลจากการประเมินใน

ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 จะมีจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 35 ตัวชี้วัด คะแนนรวมทั้งสิ้น 175 คะแนน นำมา กำหนดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ 5 ระดับ คือ ดีเยี่ยม (>150 คะแนน) ★★★★★, ดีมาก (>125-150 คะแนน) ★★★★, ดี (>95-125 คะแนน) ★★★, ปานกลาง (>70-95 คะแนน) ★★ และ ต่ำ (>45-70 คะแนน) ★ กำหนดขีดความสามารถในการรองรับ ได้ด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity; PCC) เทียบค่ามาตรฐานขนาดพื้นที่ต่อคนสำหรับ ประกอบกิจกรรมนันทนาการต่อหนึ่งช่วง เวลาเดียวกัน (PCC of People At One Time (PCC, PAOT) ของวิลลิสท์ ทรยางกูร (2537) แสดงดังตารางที่ 2

ภาพที่ 1 ถ้ำต้นแบบนำร่อง 22 แห่ง ในพื้นที่ 10 อุทยานแห่งชาติ 4 ภูมิภาคของประเทศไทย

ตารางที่ 1 รายชื่อถ้ำต้นแบบนำร่อง จำนวน 22 แห่ง ในพื้นที่ 10 อุทยานแห่งชาติ ท้องที่ 9 จังหวัดครอบคลุม 4 ภูมิภาคของประเทศไทย

ภูมิภาค	จังหวัด	อุทยานแห่งชาติ	รายชื่อถ้ำ
1. เหนือ	1. เชียงราย	1. ถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน (เตรียมการ)	1. ถ้ำหลวง
			2. ถ้ำพระ
			3. ถ้ำเสียงผา
			4. ถ้ำพญานาค
	2. ลำปาง	2. ถ้ำผาไท (เตรียมการ)	5. ถ้ำผาไท
			6. ถ้ำโจร
			7. ถ้ำเดือน-ถ้ำดาว
	3. พิษณุโลก	3. หุ่นแสดงหลวง	

ภูมิภาค	จังหวัด	อุทยานแห่งชาติ	รายชื่อถ้ำ
			8. ถ้ำพระวังแดง
2. ตะวันออกเฉียงเหนือ	4. ขอนแก่น	4. ภูผาม่าน	9. ถ้ำพญานาคราช
	5. หนองบัวลำภู	5. ภูหินจอมธาตุ-ภูพระบาท (เตรียมการ)	10. ถ้ำลายแทง
			11. ถ้ำเอราวัณ
3. กลาง-ตะวันตก	6. ประจวบคีรีขันธ์	6. เขาสามร้อยยอด	12. ถ้ำพระยานคร
			13. ถ้ำแก้ว
			14. ถ้ำไทร
	7. กาญจนบุรี	7. เอราวัณ	15. ถ้ำพระธาตุ
		8. ไทรโยค	16. ถ้ำละว้า
			17. ถ้ำดาวดึงส์
			18. ถ้ำค้างคาว
4. ใต้	8. สุราษฎร์ธานี	9. เขาสก	19. ถ้ำประกายเพชร
	9. กระบี่	10. ชารุโบกขรณี	20. ถ้ำผีหัวโต – ถ้ำลอด
			21. ถ้ำธารโบกขรณี
			22. ถ้ำพระพุทธรบาท

ตารางที่ 2 ค่ามาตรฐานขนาดพื้นที่ต่อคนสำหรับประกอบกิจกรรมนันทนาการต่อหนึ่งช่วงเวลาเดียวกัน (PAOT)

แหล่งนันทนาการ	จำนวนเนื้อที่ต่อคน (ตร.ม./คน)	
	เขต P, SPNM และ SPM	เขต SD และ D
1. พื้นที่ในถ้ำ	7.5	4
2. จุดชมวิว/ ชมทัศนียภาพ	4	3

สรุปผลการวิจัย

ผลการประเมินตามแบบประเมินฯ ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ ทั้ง 22 แห่ง พบว่า รูปแบบกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบเชิงนิเวศ (ET) 11 แห่ง (50%), รูปแบบธรรมชาติทั่วไป (NT) 8 แห่ง (36.4%) และรูปแบบผจญภัย (AT) 3 แห่ง (13.6%) มีศักยภาพระดับสูง (H) 6 แห่ง (27.3%), ปานกลาง (M) 12 แห่ง (54.5 %) และต่ำ (L) 4 แห่ง

(18.2%) เขตช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS) อยู่ในเขตธรรมชาตีกิ่งสนโศไซ์ช้ายานยนต์ (SPM) 10 แห่ง (45.5%) เขตกิ่งพัฒนา (SD) 6 แห่ง (27.3%) เขตธรรมชาตีกิ่งสนโศไซ์ไม่ช้ายานยนต์ (SPNM) 5 แห่ง (22.7%) และเขตพัฒนามาก (D) 1 แห่ง (4.5%) มีมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ อยู่ในระดับดี (★ ★ ★) 11 แห่ง (50%), ระดับดีมาก (★ ★ ★ ★) 6 แห่ง (27.3%), ระดับปานกลาง (★ ★) 3 แห่ง (ร้อยละ 13.7%) ระดับดีเยี่ยม (★ ★ ★ ★ ★) 1 แห่ง และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 1 แห่ง (4.5%) ตามลำดับ สำหรับขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพ (PCC) ในการรองรับกิจกรรมนันทนาการ ตามขนาดของพื้นที่ภายในถ้ำที่อุทยานแห่งชาติฯ เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม (ตามค่ามาตรฐานขนาดพื้นที่ต่อคนสำหรับประกอบกิจกรรมนันทนาการต่อหนึ่งช่วงเวลาเดียวกัน PCC of People At One Time (PCC, PAOT)) พบพื้นที่รองรับกิจกรรมนันทนาการในถ้ำ และพื้นที่จุดชมวิว โดย ถ้ำพระยานคร มีพื้นที่ PCC ในถ้ำมากที่สุดสามารถรองรับได้ เท่ากับ 240 คน รองลงมาคือ ถ้ำเอราวัณ จำนวน 230 คน และถ้ำละว้า จำนวน 121 คน โดยประมาณตามลำดับ ผลการประเมินแสดงดังตารางที่ 3

จากผลการวิจัย สามารถเสนอแนะแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ และภูมิประเทศเขาหินปูนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการท่องเที่ยวในรูปแบบ New Normal เพื่อการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน ดังนี้

1. การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จะต้องคำนึงถึงเขตช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS) ขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (CC) และลักษณะทางกายภาพของสภาพพื้นที่ถ้ำแต่ละแห่ง โดยให้สัมพันธ์กับช่วงเวลาตามรอบที่กำหนดในแต่ละวันที่มีการเปิดให้บริการด้านการท่องเที่ยว กำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพ (Physical CC) โดยจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อลดผลกระทบด้านความแออัด และป้องกันความเสื่อมโทรมของทรัพยากรถ้ำ และผลกระทบในด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมระหว่างบุคคล (Social Distancing) ในแต่ละพื้นที่ได้ ปลอดภัยตามหลักการสากล ของการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal)

2. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้ใช้ประโยชน์ทุกประเภท และทุกวัยแบบอารยสถาปัตย์ ให้สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกปลอดภัย และเท่าเทียมกัน โดยต้องสอดคล้องกับเขตการจัดการพื้นที่ (Zoning) ตามหลักเกณฑ์ของแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ พัฒนาระบบสื่อความหมายที่มีคุณภาพ โดยจัดทำนิทรรศการทั้งในร่มและกลางแจ้ง

ที่เกี่ยวกับเรื่องถ้ำและระบบนิเวศเขาหินปูน ความหลากหลายทางชีวภาพ การกักเก็บ ธรณีวิทยา รวมถึงองค์ความรู้ด้านถ้ำวิทยา วิทยาการต่าง ๆ และสร้างความเข้าใจ รมรงค์ จัดทำสื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการเปิด - ปิด ให้บริการ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการฟื้นฟู และ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ ทุกช่องทางการสื่อสาร เพื่อให้ นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไป ได้รับทราบอย่างทั่วถึง ประยุกต์ใช้นวัตกรรมพลังงานสะอาด เช่น พลังงานลมพลังงานแสงอาทิตย์ (solar cell) ฯลฯ ในการพัฒนาระบบไฟฟ้า ไฟส่องสว่าง สัญญาณ เตือนภัยระบบสื่อความหมาย เป็นต้น

3. ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า งานวิจัย และจัดตั้งศูนย์ศึกษาทรัพยากรทางธรณี โดย ขอรับการสนับสนุนนักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญ แหล่งทุน ทั้งภาครัฐและเอกชนจากภายใน และ ต่างประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ เพื่อรวบรวมทุน ทางธรรมชาติ ในหลากหลายองค์ประกอบ และหลากหลายมิติ เป็นฐานข้อมูลทางวิชาการ ทั้งที่ ตั้งอยู่บนบกในอ่างเก็บน้ำหรือในทะเล ให้ครอบคลุมทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

4. สสำรวจ ศึกษา ออกแบบ และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ (Loop) เพื่อ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวชุมชน และวิถีชีวิต หรือการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวแบบอื่น ๆ ให้มีความ หลากหลายเพื่อสร้างประสบการณ์รูปแบบใหม่ ๆ ตลอดจนเป็นการกระจายนักท่องเที่ยวในบาง โอกาส เช่นช่วงเทศกาล หรือช่วงที่มีนักท่องเที่ยวปริมาณมาก

5. สร้างการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการ โดยวางแผน พิจารณา จัดระบบการกระจายรายได้ การเข้าถึง หรือการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากการท่องเที่ยว นันทนาการและการบริการต่าง ๆ ให้เกิดความเหมาะสมเป็นธรรมอย่างสมดุล และยั่งยืน ให้แก่ผู้มี ส่วนได้-ส่วนเสีย ในทุกกลุ่มเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในอนาคต พร้อมจัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่ ผ่านการอบรมตามมาตรฐาน Local Cave Guide เพื่อนำชมถ้ำ รวมถึงการจัดฝึกอบรมและทบทวน การช่วยเหลือกู้ภัย จากอุบัติเหตุเหตุภาวะฉุกเฉิน เหตุภัยธรรมชาติ และภัยพิบัติ โดยร่วมบูรณาการ แนวทางปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชนหรือองค์กรอื่น ๆ อย่างเป็นระบบ และ สม่าเสมอ

6. ควบคุมและมีมาตรการจัดการลดผลกระทบจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ของนักท่องเที่ยวที่มีความเชื่อแบบผิด ๆ เพื่อมิให้นำเศษไม้ เศษวัสดุไปค้ำยันตามผนังถ้ำ หรือการขนย้ายหินเพื่อนำไปก่อเจดีย์ รวมทั้งการขีดเขียนทำลายผนังถ้ำในจุดต่าง ๆ ภายในถ้ำ โดยการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและลดพฤติกรรมคล้ายตาม ที่เป็นการทำลายสภาพสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติของถ้ำ รวมถึงการจัดการของเสีย ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล วัสดุสิ่งของที่ไม่พึงประสงค์และน้ำทิ้งจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ให้ถูกหลักสุขาภิบาล และไม่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่พื้นที่ระบบนิเวศและชุมชนโดยรอบ

7. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ควรดำเนินการนำเสนอประกาศจัดตั้งพื้นที่อุทยานแห่งชาติ (เตรียมการ) ให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามกฎหมาย เพื่อให้การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และการจัดการด้านอื่น ๆ ในทุก ๆ ด้าน มีกฎหมายรองรับที่ถูกต้องชัดเจนตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เสริมสร้างความเชื่อมโยง ความตระหนักถึงคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม เช่น ภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ ความเชื่อของคนในท้องถิ่น เคยมีบุคคลสำคัญเดินทางไปมีพระมหากษัตริย์ของไทยเสด็จประพาส มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติสูง เป็นแหล่งศึกษาวิจัย ความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตภายในถ้ำ พบซากดึกดำบรรพ์ หรือฟอสซิล ปรากฏอยู่ภายในถ้ำ เป็นแหล่งศึกษาร่องรอยของสภาพรอยเลื่อนที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติและเกิดการเกิดแผ่นดินไหว และมีสถานภาพเป็นพื้นที่อนุรักษ์ตั้งอยู่ในพื้นที่สงวนชีวมณฑล พื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแรมซาร์ไซต์ (Ramsar site) พื้นที่มีแนวเชื่อมต่อข้ามพรมแดนระหว่างประเทศ เป็นต้น

ตารางที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวถ้ำและภูมิประเทศเขาหินปูนในอุทยานแห่งชาติ

รายชื่อถ้ำ	รูปแบบ/ ระดับศักยภาพ	มาตรฐาน	ช่วงชั้นโอกาส ด้านนันทนาการ (ROS)	รองรับได้ PCC (คน)
1. ถ้ำหลวง	ET/H	★★★★	D	21
2. ถ้ำพระ	ET/M	★★★	SD	4
3. ถ้ำเสียงผา	ET/M	★★★	SPM	12
4. ถ้ำพญานาค	ET/M	★★★	SPM	8
5. ถ้ำผาไท	ET/M	★★★★	SPM	81
6. ถ้ำโจร	ET/M	★★★	SPM	52

รายชื่อถ้ำ	รูปแบบ/ ระดับศักยภาพ	มาตรฐาน	ช่วงชั้นโอกาส ด้านนันทนาการ (ROS)	รองรับได้ PCC (คน)
7. ถ้ำเดือน-ถ้ำดาว	AT/M	★ ★ ★	SPNM	60
8. ถ้ำพระวังแดง	AT/L	★ ★	SPNM	74
9. ถ้ำพญานาคราช	NT/M	★ ★ ★	SPNM	40
10. ถ้ำลายแทง	NT/M	★ ★	SPNM	6
11. ถ้ำเอราวัณ	ET/L	★ ★	SD	230
12. ถ้ำพระยานคร	ET/H	★ ★ ★ ★	SPM	240
13. ถ้ำแก้ว	AT/M	★ ★ ★	SPMN	26
14. ถ้ำไทร	NT/M	★ ★ ★	SPM	44
15. ถ้ำพระธาตุ	NT/H	★ ★ ★ ★	SPM	32
16. ถ้ำละว้า	ET/H	★ ★ ★ ★	SD	121
17. ถ้ำดาวดิงส์	NT/M	★ ★ ★	SPM	26
18. ถ้ำค้างคาว	NT/L	★ ★ ★	SPM	12
19. ถ้ำประกายเพชร	ET/H	★ ★ ★ ★	SPM	13
20. ถ้ำผีหัวโต-ถ้ำลอด	ET/H	★ ★ ★ ★ ★	SD	90 - 50
21. ถ้ำธารโบกขรณี	NT/M	★ ★ ★	SD	5
22. ถ้ำพระพุทธรบาท	NT/L	ไม่ผ่าน	SD	5

อภิปรายผลการวิจัย

1. ถ้ำต้นแบบนำร่องส่วนใหญ่ ร้อยละ 50 มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism, ET) และรูปแบบการท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไป (Conventional Nature Tourism, NT) ร้อยละ 36.4 โดยมีระดับศักยภาพปานกลาง (M) ร้อยละ 50 สอดคล้องกับแนวความคิดจัดการทรัพยากรนันทนาการในอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2554) กล่าวว่า หากจำแนกตามศักยภาพของทรัพยากรและแนวโน้มความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พบว่า มี 2 ประเภท ได้แก่ การท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ (Nature-based Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ที่พบเห็นเป็นส่วนใหญ่ในอุทยานแห่งชาติ นั่นคือนักท่องเที่ยวมุ่งหวังที่จะแสวงหาความเพลิดเพลินและพักผ่อนกับธรรมชาติเป็นหลัก อาจต้องการ

ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่และ/หรือความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เน้นเรื่องของการได้สัมผัสใกล้ชิดกับธรรมชาติและได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ ตลอดจนโอกาสที่จะได้ประกอบกิจกรรมที่ส่งผลด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น และพื้นที่อนุรักษ์ การจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานฯ จำเป็นต้องพิจารณาตอบสนอง ทั้งสองรูปแบบตามความเหมาะสม และทั้งสองรูปแบบมีความจำเป็นต้องจัดการภายใต้หลักการความยั่งยืนของระบบนิเวศ การพัฒนาการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน แต่การท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีวิธีการในการจัดการที่แตกต่างกันบ้าง ทั้งด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติ และกิจกรรมการท่องเที่ยว และเพื่อรักษาความยั่งยืนของระบบนิเวศและการท่องเที่ยว

2. จากการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ ของ ถ้ำต้นแบบนาร่อง 22 แห่ง พบว่า ร้อยละ 50 อยู่ในระดับดี (★★★) มีความสอดคล้องกับการศึกษาของกรมการท่องเที่ยว (2557) การตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของถ้ำดาวดิงส์ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรีซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของอุทยานแห่งชาติไทรโยค เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบหลักของมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ ทั้ง 2 ส่วน สามารถสรุปได้ว่า ถ้ำดาวดิงส์ มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ และได้คะแนนรวมทั้งสิ้น 113 คะแนน ซึ่งจัดว่ามีมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำอยู่ในระดับดี หรือได้สัญลักษณ์ ★★★

3. การจำแนกเขตช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS) ของถ้ำส่วนใหญ่จัดอยู่ในเขตธรรมชาติกึ่งสันโดษใช้ยานยนต์ (Semi-Primitive Motorized, SPM) ร้อยละ 45.5 มีความสอดคล้องกับการศึกษาของเบญจมาศ ณ ทองแก้ว และคณะ (2560) ที่พบว่า การจำแนกช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ ในตำบลคันธุลี อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 5 แห่ง โดยถ้ำรอยพระพุทธรบาท ถ้ำลึก ถ้ำตาดจิตร และถ้ำไทรทอง เป็นแหล่งนันทนาการประเภทธรรมชาติกึ่งสันโดษไม่ใช้ยานยนต์ และถ้ำค้างคาว เป็นประเภทธรรมชาติสันโดษ ซึ่งหากพิจารณาในภาพรวมสามารถกล่าวได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการในเขตธรรมชาติกึ่งสันโดษ

4. การประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพ สามารถกำหนดใช้จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการป้องกัน และลดผลกระทบในทางลบต่อทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม ซึ่งเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมระหว่างบุคคล (Social Distancing) ในแต่ละพื้นที่ได้อย่างปลอดภัย

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการจัดการเพื่อพัฒนาพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมนันทนาการนั้น จะต้องคำนึงถึงเขตช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ (ROS) และขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพ (PCC) ซึ่งมีความสอดคล้องกับเขตการจัดการพื้นที่ (Zoning) ตามแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแห่งนั้น สำหรับด้านการท่องเที่ยว หากทุกคนมีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามแนวทางและมาตรการ ตามหลักการสากลของการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) โดยคำนึงถึงมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยเพื่อการท่องเที่ยวตามที่ทางราชการกำหนดก็จะสามารถท่องเที่ยวในแหล่งนันทนาการประเภทถ้ำและภูมิประเทศเขาหินปูน รวมถึงแหล่งนันทนาการประเภทต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติ ได้อย่างปลอดภัยและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินโครงการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับถ้ำและระบบนิเวศเขาหินปูนเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ รวมถึงการใช้ประโยชน์รูปแบบอื่น ๆ ตลอดจนทำการศึกษาวิจัยในแหล่งถ้ำและระบบนิเวศอื่น ๆ ทั้งที่ตั้งอยู่บนบก ในอ่างเก็บน้ำหรือในทะเลให้ครอบคลุมทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ
2. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินโครงการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับถ้ำในประเทศไทยเพิ่มเติม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ เพื่อรวบรวมทุนทางธรรมชาติ ในหลากหลายองค์ประกอบและหลากหลายมิติ เป็นฐานข้อมูลทางวิชาการ เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ จะต้องคำนึงถึงเขตช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการ และขีดความสามารถ

ในการรองรับได้ของพื้นที่ และควรสอดคล้องกับเขตการจัดการพื้นที่ (Zoning) ตามแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

2. การท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยเพื่อการท่องเที่ยวตามมาตรการต่างๆ ที่ทางราชการกำหนด เพื่อให้การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ สามารถดำเนินไปได้อย่างปลอดภัย และมีคุณภาพเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ COVID 19 ได้อย่างยั่งยืน

3. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการเร่งรัด ผลักดัน พื้นที่อุทยานแห่งชาติ (เตรียมการ) เช่น อุทยานแห่งชาติถ้ำหลวง - ขุนน้ำนางนอน อุทยานแห่งชาติถ้ำผาไท อุทยานแห่งชาติภูหินจอมธาตุ-ภูพระบาท และอุทยานแห่งชาติ (เตรียมการ) อื่น ๆ เพื่อนำเสนอประกาศจัดตั้งให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามกฎหมายอย่างเป็นทางการโดยเร็ว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะกรรมการสำนักงานการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ในส่วนของเงินทุนวิจัยและขอขอบคุณหัวหน้า-เจ้าหน้าที่ประจำอุทยานแห่งชาติ ทั้ง 10 แห่ง ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในส่วนของพื้นที่ศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2557). *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประเภทถ้ำ*. เข้าถึงได้จาก <https://www.dot.go.th/ebooks/ebooks-view/420>
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2554). รายงานฉบับสมบูรณ์ข้อมูลพื้นฐานโครงการจัดทำแผนการจัดการพื้นที่กลุ่มป่าคลองแสง-เขาสก. (อัสสำเนา)
- คมเชษฐา จรุงพันธ์ และคณะ. (2554). *การจำแนกช่วงชั้นโอกาสทางด้านนันทนาการในกลุ่มป่าคลองแสง เขาสก*. กรุงเทพฯ: ส่วนศึกษาและวิจัย.
- ดรรรชนี เอมพันธุ์ และคณะ. (2547). *คู่มือการจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยหลักการช่วงชั้นโอกาสทางด้านนันทนาการ*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะวนศาสตร์.

- ดร.รชนี เอมพันธ์ และคณะ. (2549). ข้อมูล การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดเชียงใหม่ ในรายงานฉบับสุดท้ายสาระสำคัญประกอบแผนแม่บทเพื่อพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
- ดร.รชนี เอมพันธ์. (2546). ระบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. ใน เอกสารประกอบการสอนวิชา 308424 การวางแผนจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดร.รชนี เอมพันธ์. (2547). การจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ. ใน เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 308511 หลักนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- น.ภววรรณ ฐานะกาญจน์ และคณะ. (2549). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ (เล่มที่ 1) โครงการ ระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ระยะที่ 1. (รายงานการวิจัย). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.): คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เบญจมาศ ณ ทองแก้ว และคณะ. (2560). ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตำบลคันธุลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, 9(2), 106-121.
- รัตนา ลักขณาวรรกุล. (2554). การจัดการถ้ำเพื่อการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ส่วนนันทนาการและสื่อความหมาย สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2537). พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม: มุขฐานทางพฤติกรรมเพื่อการออกแบบและวางแผน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักอุทยานแห่งชาติ. (2563). นโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: ส่วนวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมอุทยานแห่งชาติ สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.

Development of Learning Activity Package on Good Citizens in Democratic Ways of Prathom Suksa 5 students at Ban Suan Taeng School, Mueang District, Phichit Province

Oraya Norapong¹ Alai Chantarapanich² and Pharadon Kaewbuddee³

Received: January 05, 2023

Revised: May 04, 2023

Accepted: May 16, 2023

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the efficiency of learning activity package according to the 80/80 criterion; 2) to compare pre-class and post-class learning achievements by learning activity package; and 3) to study student satisfaction towards learning with learning activity package on Good Citizens in Democratic Ways. It was an experimental research. The population used in this research was 9 students in the first semester of the academic year 2022. The tools used in this research were: learning activity package on Good Citizens in Democratic Ways, a pre-class and post-class achievement test and a satisfaction questionnaire of students towards learning with learning activity package. Statistical data were analyzed by finding the efficiency of the learning activity package using the formula for calculating E_1/E_2 , percentage, mean and standard deviation. The results of finding the quality of research tools were: the efficiency of the learning activity package (E_1/E_2) was 89.40/83.33, the learning achievement test had the difficulty value

¹ Phichit Primary Educational

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: naruto_alert@hotmail.com

between 0.33-0.77, the power discrimination between 0.32-0.79, and the confidence value was 0.94. And a questionnaire on student satisfaction towards learning with a learning activity package had the confidence value of 0.91. The results showed that 1) the result of the development of the learning activity package on Good Citizenship in Democratic Ways found that the overall efficiency (E_1/E_2) was 86.79/82.59, which was in accordance with the standard criteria of 80/80; 2) test results were compared with academic achievement. The learning activity package on Good Citizenship according to Democratic Ways found that the mean of the pre-class achievement test was 19.56, representing 65.18 percent, the mean of the achievement test after class was 25.33, representing 84.44 percent. The students' learning achievement after class was higher than before; 3) the results of the student satisfaction study towards the learning management with the learning activity package on Good Citizenship according to Democratic Ways found that overall student satisfaction was at the highest level with the mean (μ) of all aspects equal to 4.54.

Keywords: Development of Learning Activity Package, Efficiency, Learning Achievement, Satisfaction

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

อรุณา นรพงษ์¹ อาลัย จันทร์พาณิชย์² และภราดร แก้วบุตรดี³

Received: January 05, 2023

Revised: May 04, 2023

Accepted: May 16, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยการหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สูตรคำนวณ E_1/E_2 ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1/E_2) เท่ากับ 89.40/83.33 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.33-0.77 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.32-0.79 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.91 ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า มีประสิทธิภาพโดยรวม

¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย;

Corresponding author, e-mail: naruto_alert@hotmail.com

(E_1/E_2) เท่ากับ 86.79/82.59 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ผลการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า ค่าเฉลี่ยการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่า 19.56 คิดเป็นร้อยละ 65.18 ค่าเฉลี่ยการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่า 25.33 คิดเป็นร้อยละ 84.44 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยค่าเฉลี่ย (μ) รวมทุกด้านเท่ากับ 4.54

คำสำคัญ: การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้, ประสิทธิภาพ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

บทนำ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคมการปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก สถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดสมรรถนะที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมอย่างเหมาะสม ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 สาระ คือ สาระศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการเรียนรู้ สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง พบว่า ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งจากรายงานผลการเรียนเฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง คือ ปีการศึกษา 2562 อยู่ในระดับ ร้อยละ 70.83

ปีการศึกษา 2563 อยู่ในระดับ ร้อยละ 73.57 และปีการศึกษา 2564 อยู่ในระดับ ร้อยละ 78.75 ซึ่งเป้าหมายของโรงเรียนตั้งอยู่ในระดับ ร้อยละ 80 (โรงเรียนบ้านสวนแดง, 2564) จึงจำเป็นต้องหาวิธีการพัฒนานักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหา ด้วยกระบวนการ Empathize กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผ่านการเรียนรู้ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตในสังคม ให้นักเรียนสะท้อนการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นปัญหา ที่นักเรียนต้องการพัฒนาการเรียนรู้มากที่สุด พบว่า หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้จะเน้นให้นักเรียนเรียนจากการฟังคำบรรยายของครู เพียงอย่างเดียว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะเน้นครูผู้สอนเป็นสำคัญ กล่าวคือ ครูจะเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเองนักเรียนต้องเป็นผู้ปฏิบัติตาม จึงทำให้เกิดบรรยากาศที่น่าเบื่อ นักเรียนไม่ค่อยสนใจเท่าที่ควร จึงถือว่าการจัดการเรียนรู้อย่างไม่บรรลุตามเป้าหมาย

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในรายวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตในสังคม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จึงศึกษาหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยต่าง ๆ เอกสาร ตำราและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตตลอดจนเทคนิค วิธีการและเทคโนโลยีนวัตกรรมการเรียนรู้ที่จะนำมาออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น และพบว่าการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักเรียนในสถานการณ์ปัจจุบันมากที่สุด เพราะนักเรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตามศักยภาพของนักเรียน สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งสุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2553) กล่าวว่า ชุดการเรียนการสอน เป็นนวัตกรรมที่ครูใช้ประกอบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนศึกษาและใช้สื่อต่าง ๆ ในชุดการเรียนการสอนที่ผู้สอนสร้างขึ้น ชุดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีขั้นตอนที่เป็นระบบชัดเจนจนกระทั่งผู้เรียนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยผู้เรียนเป็นผู้ศึกษาชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงที่ปรึกษาและให้คำแนะนำ โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องผ่านกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน และมีการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม ซึ่งชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545) ได้อธิบายว่า การหาประสิทธิภาพของชุดการสอนตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Developmental Testing” หมายถึง

การนำชุดการสอนไปใช้ (Tryout) เพื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้จริง (Trail Run) นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เสร็จแล้วจึงผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก

จากที่มา ความสำคัญ ความจำเป็นและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัย การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร เพื่อที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบทดลอง One Group Pre-test Post-test Design เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับความพึงพอใจ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

ประชากรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 คน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 ชุด คือ ชุดที่ 1 เรื่อง สถานภาพ บทบาทและหน้าที่ ชุดที่ 2 สิทธิและเสรีภาพ ชุดที่ 3

หน้าที่ของพลเมือง ชุดที่ 4 คุณลักษณะของพลเมืองดี ชุดที่ 5 การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี และชุดที่ 6 ผลของการเป็นพลเมืองดี จากนั้นนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหาสาระ และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แล้วนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน E_1/E_2 ได้ผลการวิเคราะห์ E_1/E_2 เท่ากับ 89.40/83.33

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหาสาระและนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แล้วนำไปทดลอง Try out กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จำนวน 30 คน ได้หาค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.33-0.77 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.32-0.79 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 จากนั้นคัดแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ไม่อยู่ในค่าที่กำหนดออก แล้วนำไปทดลองกับประชากร จำนวน 30 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 10 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) แบบ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้น จำนวน 15 ข้อ เสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและนำไปทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่ประชากร จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.91

การวิเคราะห์ข้อมูล

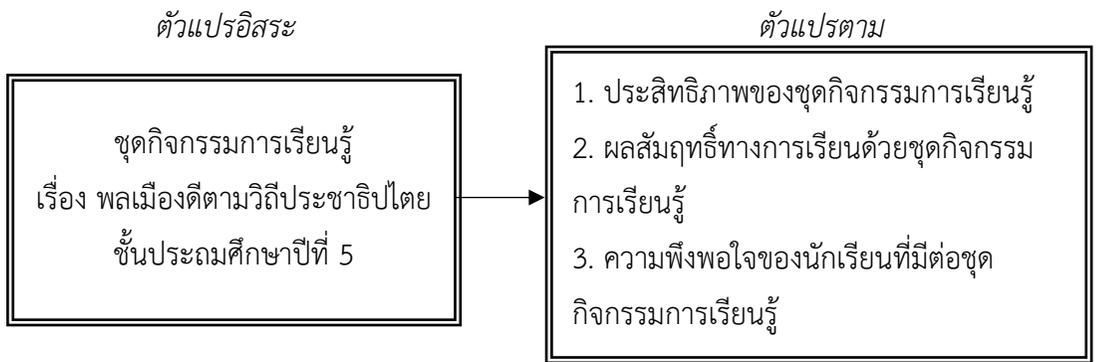
1. การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80 ใช้สูตรคำนวณหาประสิทธิภาพ E_1/E_2

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. การหาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง พบว่า มีประสิทธิภาพโดยรวม (E_1/E_2) เท่ากับ 86.79/82.59

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง

ชื่อนวัตกรรม	ประสิทธิภาพ		
	E_1	E_2	E_1/E_2
ชุดที่ 1 เรื่อง สถานภาพ บทบาทและหน้าที่	86.81	82.22	86.81/82.22
ชุดที่ 2 สิทธิและเสรีภาพ	86.67	83.33	86.67/83.33
ชุดที่ 3 หน้าที่ของพลเมือง	87.78	82.22	87.78/82.22

ชื่อนวัตกรรม	ประสิทธิภาพ		
	E ₁	E ₂	E ₁ /E ₂
ชุดที่ 4 คุณลักษณะของพลเมืองดี	87.96	83.33	87.96/83.33
ชุดที่ 5 การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี	84.03	82.22	84.03/82.22
ชุดที่ 6 ผลของการเป็นพลเมืองดี	87.50	82.22	87.50/82.22
รวม	86.79	82.59	86.79/82.59

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ทั้งหมด มีประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ ชุดที่ 1 $E_1/E_2 = 86.81/82.22$, ชุดที่ 2 $E_1/E_2 = 86.81/82.22$, ชุดที่ 3 $E_1/E_2 = 86.81/82.22$, ชุดที่ 4 $E_1/E_2 = 86.81/82.22$, ชุดที่ 5 $E_1/E_2 = 86.81/82.22$ และชุดที่ 6 $E_1/E_2 = 86.81/82.22$ และมีประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ $86.79/82.59$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ $80/80$

2. ผลการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง

แบบทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ
			รวม	μ	
ก่อนเรียน	9	270	176	19.56	65.18
หลังเรียน	9	270	228	25.33	84.44

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ก่อนและหลังเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ก่อนเรียนมีค่า 19.56 คิดเป็นร้อยละ 65.18 ค่าเฉลี่ยการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่า 25.33 คิดเป็นร้อยละ 84.44 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง มีความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง

ความพึงพอใจ	คะแนนเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
1. รูปแบบนวัตกรรม น่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้	4.22	0.44	มาก	10
2. ขั้นตอนการใช้นวัตกรรม มีความชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติ	4.67	0.50	มากที่สุด	3
3. การออกแบบเนื้อหา น่าสนใจ เหมาะสมการเรียนรู้	4.33	0.50	มาก	8
4. สี และขนาดตัวอักษร อ่านง่าย ชัดเจน เหมาะสม	4.89	0.33	มากที่สุด	1
5. กิจกรรมการเรียนออกแบบได้เหมาะสมกับนักเรียน	4.56	0.53	มากที่สุด	5
6. นวัตกรรมใช้งานง่าย สะดวก สามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา	4.78	0.44	มากที่สุด	2
7. มีความทันสมัย แปลกใหม่ แตกต่างจากการเรียนปกติ	4.44	0.53	มาก	7
8. จำนวนนวัตกรรม พอเหมาะกับการเรียนรู้	4.67	0.50	มากที่สุด	4
9. เวลาที่ใช้ในการเรียนรู้จากนวัตกรรมมีความเหมาะสม	4.33	0.50	มาก	9
10. นวัตกรรมมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน	4.56	0.73	มากที่สุด	6
รวม	4.54		มากที่สุด	

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากไปห้าน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 สี และขนาดตัวอักษร อ่านง่าย ชัดเจน เหมาะสม ลำดับที่ 2 นวัตกรรมใช้งานง่าย สะดวก สามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา ลำดับที่ 3 ขั้นตอนการใช้นวัตกรรม มีความชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติ ลำดับที่ 4 จำนวนนวัตกรรม

พอเหมาะกับการเรียนรู้ ลำดับที่ 5 กิจกรรมการเรียนออกแบบได้เหมาะสมกับนักเรียน ลำดับที่ 6 นวัตกรรมมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน ลำดับที่ 7 มีความทันสมัย แพลกใหม่ แตกต่างจากการเรียนปกติ ลำดับที่ 8 การออกแบบเนื้อหา น่าสนใจ เหมาะสมการเรียนรู้ ลำดับที่ 9 เวลาที่ใช้ในการเรียนรู้จากนวัตกรรมมีความเหมาะสม และลำดับที่ 10 รูปแบบนวัตกรรม น่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ โดยค่าเฉลี่ย (μ) รวมทุกด้านเท่ากับ 4.54

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยสามารถนำผลมาอภิปราย ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง มีประสิทธิภาพโดยรวม (E_1/E_2) เท่ากับ 86.79/82.59 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักวิชาการ สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบและมีลำดับขั้นตอน มีการตรวจสอบและปรับปรุง ดังที่สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2553) กล่าวว่า การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้หรือชุดการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนนั้น ครูควรดำเนินการเป็นขั้นตอนด้วยการเลือกหัวข้อ กำหนดขอบเขต และประเด็นสำหรับของเนื้อหา กำหนดเนื้อหาที่จะจัดทำชุดการเรียนการสอนเขียนจุดประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน สร้างแบบทดสอบ วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การรวบรวมและจัดทำสื่อการเรียนการสอน หลังจากสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จ ผู้วิจัยได้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องทางด้านเนื้อหา ตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุงตามคำแนะนำ จากนั้นนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ทดสอบหาค่าประสิทธิภาพซึ่งไปเป็นตามแนวคิดของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545) คือ การนำชุดการสอนไปใช้ (Tryout) เพื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้จริง (Trail Run) นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เสร็จแล้วจึงผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก ผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้และผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมิตร ชุรินทร์ (2561) พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E_1/E_2) เท่ากับ 81.93/86.61 และปาริชาติ ธีระวิทย์ (2559)

พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E_1/E_2) เท่ากับ 82.17/83.26

2. ผลการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีการจัดการเนื้อหาอย่างเป็นระบบ รวมถึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล เป็นกระตุ้นให้นักเรียนระดมความคิด จัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ต้องศึกษาและเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทำความเข้าใจกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ ๆ โดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่ให้คำแนะนำ การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์นั้น ได้จัดทำเป็นขั้นตอน จากนั้นได้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องทางด้านเนื้อหา ตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุงตามคำแนะนำ จากนั้นไปทดลองใช้ (Tryout) ที่ไม่ใช่ประชากร จำนวน 30 คน (หรือมากกว่า) เพื่อหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น ดังที่สมนึก ภัททิยธนี (2562) กล่าวว่า คุณลักษณะของข้อทดสอบที่ดี มีดังนี้ 1) ความเที่ยงตรง 2) ความเชื่อมั่น 3) ความยุติธรรม 4) ความลึกของคำถาม 5) ความยั่วยุ 6) ความจำเพาะเจาะจง 7) ความเป็นปรนัย 8) ประสิทธิภาพ 9) อำนาจจำแนก 10) ความยาก สอดคล้องกับปาริชาติ ธีระวิทย์ (2559) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง พบว่า นักเรียนมีความพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เพราะในชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ได้ออกแบบให้มีเนื้อหาสาระที่เข้าใจง่าย สีสันและขนาดตัวอักษร อ่านง่าย ชัดเจน เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง อยู่ในระดับมากขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของถนัดกิจ บุตรวงศ์ (2564) พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุด

กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.08)

องค์ความรู้ใหม่

ได้เรียนรู้กระบวนการทำวิจัยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนตั้งแต่กระบวนการ EMPATHIZE กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง ปีการศึกษา 2564 เพื่อสะท้อนการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นปัญหา ได้แลกเปลี่ยนความรู้จากครูพี่เลี้ยงด้านการจัดการเรียนรู้ที่เป็นปัญหา จากนั้นเริ่มการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ การวิจัย กำหนดขอบเขตของการศึกษา ตั้งสมมติฐานของการศึกษา กำหนดสถิติที่ใช้ในงานวิจัย พัฒนานักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลการวิจัย ตลอดจนการเขียนรายงานการวิจัย ได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทราบถึงองค์ประกอบสำคัญของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมไปถึงการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างแบบทดสอบวัดผลฤทธิ์ทางการเรียนที่ถูกหลักวิชาการ และการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน รวมไปถึงการได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักการเขียนบทความวิจัย เพื่อเผยแพร่และรายงานผลการวิจัยที่ค้นพบ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

โรงเรียนบ้านสวนแดงควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูนำนวัตกรรมนี้ไปใช้พัฒนานักเรียนให้ครบทุกคน ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา ทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีการจัดการเนื้อหาอย่างเป็นระบบและเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล เป็นการกระตุ้นให้

นักเรียนระดมความคิด แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ครูผู้สอนต้องให้คำปรึกษาพร้อมกับติดตามความก้าวหน้าในการทำกิจกรรมของนักเรียนในแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนควรปรับกิจกรรมตามความเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนและห้องเรียน รวมถึงความพร้อมในด้านอุปกรณ์ต่าง ๆ

3. การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนควรปรับรูปแบบนวัตกรรม ให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น ควรมีรูปภาพประกอบคำอธิบายเนื้อหา หรือควรมีสื่อที่ดูสดใส เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2545). *เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ถนัดกิจ บุตรวงศ์ และคณะ. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 18(80), 135-144.
- ปาริชาติ ธีระวิทย์. (2559). *การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในภาคตะวันออก โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวทฤษฎีการสร้างสรรค์ด้วยปัญญา*. (ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โรงเรียนบ้านสวนแดง. (2564). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา*. (อัดสำเนา)
- สมนึก ภัททิยธนี. (2562). *การวัดผลการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กทม: ประสานการพิมพ์.

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*.
กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรีนติ้ง.

สุมิตร คชรัตน์. (2561). *การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็น
ฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและ
การสอน). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

Application of Sappurisadhamma for Management during the Epidemic Crisis of Coronavirus Disease 2019 (Covid -19) of Kao liao Sub-District Municipality, Nakhon Sawan Province

Ratanawan Jindahom¹ Sukanyanat Opsin² and PhrakruNiwitkitjanurak³

Received: January 09, 2023

Revised: April 04, 2023

Accepted: May 17, 2023

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the situation of the management during the epidemic crisis of Coronavirus Disease 2019 (Covid -19); and 2) to study the relationship between Sappurisadhamma and the management during the Epidemic Crisis of Coronavirus Disease 2019 (Covid -19) of Kao liao Sub-District Municipality, Nakhon Sawan Province. It was a quantitative research by distribution of a questionnaire. The sample consisted of 369 people out of the total population of 4,658 people living in the Kao liao Sub-District Municipality, Nakhon Sawan Province. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient by using statistical package for the social science research. The results of the research were as follows: 1) the respondents had a level of opinion about the management condition during the Epidemic Crisis of Coronavirus Disease 2019 (Covid -19) based on Sappurisadhamma, overall was at a high level (\bar{X} = 3.96, S.D. = 0.72), according to McKinsey's concept 7S McKinsey, overall it was at a

¹ Kao Liao Sub-District Municipality, Nakhon Sawan Province

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: kerokp@hotmail.com, Tel. 092-6153952

high level (\bar{X} = 3.93. S.D. = 0.75); and 2) Sappurisadhamma had a correlation with the management during the Epidemic Crisis of Coronavirus Disease 2019 (Covid -19), overall was a statistically significant correlation at the 0.01 level with a positive correlation in a pairwise congruent manner. Overall, it was at a very high level, Pearson Correlation (r) (0.95). When considering the details of each side, it was found that the pair of Kalanyuta side (knowing time) and structure had the highest correlation (r = 0.98), followed by pairs of Kalanyuta aspects. (knowing time) with the system side (system) had a correlation of (r = 0.88) and the smallest value was a pair of Dhammanyuta sides (knowing the cause) and the strategy (strategy) had a correlation value of (r = 0.76).

Keywords: Application of Sappurisadhamma, Management During Epidemic Crisis, Coronavirus Disease 2019

การประยุกต์หลักสัปปุริสธรรมเพื่อการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

รัตนาวรรณ จินดาหอม¹ สุภัฏญานัฐ อบสิณ² และพระครูนิวิฐกิจจานุรักษ์⁵

Received: January 09, 2023

Revised: April 04, 2023

Accepted: May 17, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของหลักสัปปุริสธรรมกับการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ ดำเนินการแจกแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 369 คน จากประชากรทั้งหมดจำนวน 4,658 คน ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.72) ตามแนวคิดของแมคคินซี 7S McKinsey โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.75) และ 2) หลักสัปปุริสธรรมมีความสัมพันธ์กับการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ

¹ เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: kerokp@hotmail.com, Tel. 092-6153952

ที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ในทางบวกมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก Pearson Correlation (r) (0.95) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า คู่ของด้านกาลัญญาตา (การรู้จักเวลา) กับด้าน Structure (โครงสร้าง) มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด ($r = 0.98$) รองลงมาคือ คู่ของด้านกาลัญญาตา (การรู้จักเวลา) กับด้าน System (ระบบ) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ ($r = 0.88$) และค่าน้อยที่สุดคือ คู่ของด้านธัมมัญญาตา (การรู้จักเหตุ) กับด้าน Strategy (กลยุทธ์) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ ($r = 0.76$)

คำสำคัญ: การประยุกต์หลักสัปปุริสธรรม, การบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรค, โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

บทนำ

ประเทศไทยได้ผ่านการระบาดระลอกแรกจากคลัสเตอร์สนามมวย สถานบันเทิงย่านทองหล่อ ลามไปในหลายจังหวัด การระบาดระลอกที่ 2 จากคลัสเตอร์ตลาดมหาชัย ลามไปทั่วสมุทรสาคร ตลาดสดจังหวัดข้างเคียง รุกเข้ามาถึงชานกรุงเทพมหานคร ด้านตะวันตกและจังหวัดใกล้เคียง เช่น นนทบุรี นครปฐม ปทุมธานี เดิมด้วยคลัสเตอร์บ่อนระยอง การระบาดในระลอกที่ 3 เกิดจากคลัสเตอร์สถานบันเทิงย่านสุขุมวิท ทองหล่อ ซึ่งเชื่อได้กระจายไปในหลายวงการ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้ที่ชอบเที่ยวกลางคืน ศิลปิน นักแสดง ลามไปถึงผู้บริหารระดับสูงในแวดวงการเมืองและเอกชน ซึ่งสาเหตุที่มีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วนอกเหนือจากการที่ประชาชนการ์ดตก คือ การยืนยันว่าการระบาดในครั้งนี้เป็นเชื้อของสายพันธุ์อังกฤษ ที่แพร่เชื้อได้เร็วกว่า 1.7 เท่า (ไทยโพสต์, 2564) ต่อมาพบโควิด-19 สายพันธุ์อินเดียในไทยครั้งแรก ในแคมป์คนงานย่านหลักสี่ คือสายพันธุ์เดลต้า จากการระบาดโควิด-19 โดยสำนักอนามัย กทม. ได้ทำการตรวจคัดกรองรอบแรกกว่า 1,600 คน เมื่อวันที่ 11-13 พฤษภาคม 2564 พบติดเชื้อประมาณ 1,100 คน จากคลัสเตอร์ดังกล่าว ยังเชื่อมโยงไปยังจังหวัดต่าง ๆ กระจายรวดเร็วและเป็นวงกว้าง (กรุงเทพธุรกิจ, 2564) ล่าสุดพบผู้ติดเชื้อโอไมครอนรายแรกในไทย เป็นผู้ที่เดินทางเข้าประเทศในระบบ Test & Go ซึ่งเป็นการผ่อนคลายมาตรการการเข้าไทยหลังเปิดประเทศเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2564 เป็นชายไทย สัญชาติอเมริกัน ที่เดินทางมาจากประเทศสเปน อายุ 35 ปี อาชีพนักธุรกิจ อาศัยอยู่ที่ประเทศสเปนเป็นเวลา 1 ปี ไม่

มีโรคประจำตัว ไม่มีประวัติการติดโควิด-19 มาก่อน ได้รับวัคซีนจอห์นสันแอนด์จอห์นสัน 1 เข็มที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2564

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในไทย กำลังแพร่กระจายและไม่สามารถควบคุมได้ ยังคงพบผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากมีแนวโน้มสูงขึ้น ในเขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ พบผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2564) ณ วันที่ 23 พฤศจิกายน 2564 พบผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผู้ป่วยสะสม 2,076,135 ราย ผู้ป่วยรายใหม่ 5,126 ราย ผู้ป่วยยืนยันที่เสียชีวิต 20,489 ราย ข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์ (2564) ณ วันที่ 23 พฤศจิกายน 2564 พบผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผู้ป่วยสะสม 16,593 ราย ผู้ป่วยรายใหม่ 56 ราย กำลังรักษา 662 ราย เสียชีวิต 223 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน-15 พฤศจิกายน 2564 ของอำเภอเก้าเลี้ยว 617 แยกรายตำบล ดังนี้ ตำบลเก้าเลี้ยว 73 ราย ตำบลมหาโพธิ 104 ราย ตำบลหนองเต่า 98 ราย ตำบลเขาดิน 129 ราย และตำบลห้วยดง 213 ราย จังหวัดนครสวรรค์ดำเนินการฉีดวัคซีนให้กับประชาชน ข้อมูล ณ วันที่ 23 พฤศจิกายน 2564 เป้าหมาย 750,000 ราย แยกเป็น วัคซีนเข็มที่ 1 662,049 ราย วัคซีนเข็มที่ 2 536,952 ราย ผู้ที่ต้องรับวัคซีน 87,951 ราย ซึ่งการได้รับวัคซีนก็ยังไม่สามารถป้องกันการติดเชื้อได้ เพียงแต่ลดการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ลดความรุนแรงของโรค ลดการครองเตียงในโรงพยาบาล ลดอัตราการเสียชีวิตเท่านั้น

พื้นที่อำเภอเก้าเลี้ยวจัดเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงในการเกิดโรคระบาด เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีประชากรส่วนใหญ่เดินทางไปทำงานในพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวดเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ขายเป็นรถเร่ ขนส่งพืชผลทางการเกษตร อาศัยอยู่กันอย่างแออัด ทำให้มีผู้ป่วยเป็นกลุ่มก้อนและขณะนี้รอการรักษาเป็นจำนวนมาก ทำให้สถานการณ์โควิดรอบที่สาม ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นในช่วงเวลานี้ ทั้งจำนวนผู้ป่วยต่อวันที่สูงกว่าจำนวนที่รายวันในอดีตในรอบแรกและรอบที่สอง โดยยอมรับว่ามันเป็นสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน (Uncertainty) จึงจำเป็นต้องมีวิธีการตัดสินใจและการบริหารจัดการที่แตกต่างไปจากสถานการณ์ปกติ รวมทั้งข้อจำกัดด้านเวลาที่ทำให้ต้องมีมุมมองต่อปัญหาแบบที่จะมานั่งทับปัญหา และรอการตัดสินใจจากระบบราชการแบบเดิมไม่ได้ การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว เพราะเป็น

เครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ และความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน บำบัดโรค และระงับโรคติดต่อ และบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 50 (4) ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (6) และ (19) เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยวได้มีการบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่าย ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน สอบสวนโรคและควบคุมโรค ผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ระบาดในพื้นที่ตำบลเก่าเลี้ยว โดยการซักประวัติ ตรวจร่างกาย สอบสวนโรค เก็บสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ วิเคราะห์สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค เสนอมาตรการควบคุมป้องกันโรค ค้นหาและติดตามผู้สัมผัสผู้ป่วย ค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมและผู้สัมผัสผู้ป่วย เก็บข้อมูลสถิติระบาดวิทยา เพื่อประเมินสถานการณ์ปฏิบัติการควบคุมโรค เช่น การทำลายเชื้อและการจัดการขยะติดเชื้อ จัดทำรายงานสอบสวนโรค ตลอดจนการอื่นใด ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (อำเภอเก่าเลี้ยว, 2564) แต่ก็ยังไม่สามารถยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคได้

จากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทำให้เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว ต้องมีศักยภาพพร้อมใน ทุกด้านและแกนหลักของการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือ ผู้บริหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว ซึ่งบุคคลเหล่านี้ มีภาระหน้าที่ในการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย บุคคลเหล่านี้จึงต้องมีคุณธรรมและ จริยธรรมในการทำงาน ดังนั้น หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาจึงมีส่วนสำคัญเพราะจะส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักสัปปุริสธรรม หลักธรรมที่ พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในธัมมัญญสูตร (อง.สตตก. (ไทย) 23/68/143-146.) ประกอบด้วย หลักธรรม 7 ข้อ คือ 1) ธัมมัญญาตา (การรู้จักเหตุ) 2) อตถัญญาตา (การรู้จักผล) 3) อตตัญญาตา (การรู้จักตน) 4) มัตตัญญาตา (การรู้จักประมาณ) 5) กาลัญญาตา (การรู้จักเวลา) 6) ปริสัญญาตา (การรู้จักชุมชน) 7) ปุคคลัญญาตา (การรู้จักบุคคล) จึงเป็นหลักธรรมอย่างหนึ่งที่เหมาะสมในการนำมาประยุกต์ใช้ในการ ทำงานของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว เพื่อรับมือกับสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ดังนั้น การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักสัปปุริสธรรมเพื่อการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์” จึงเป็นการศึกษาสภาพเพื่อการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และศึกษาความสัมพันธ์ของหลักสัปปุริสธรรมกับการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นองค์ประกอบรองส่วนท้องถิ่นที่ประสานงานสนับสนุนการดำเนินงานและสนองนโยบายของภาครัฐให้บรรลุเป้าหมายมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและประโยชน์ในการป้องกันควบคุมโรคสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของหลักสัปปุริสธรรมกับการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ดำเนินการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 369 คน จากประชากรทั้งหมด จำนวน 4,658 คน ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ทั้งนี้มีวิธีการศึกษาใน 2 ลักษณะ ประกอบด้วย

1. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร เพื่อค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดของแมคคินซี 7S McKinsey แนวคิดที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVIC-19) หลักสัปปุริสธรรม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องข้างต้น
2. การวิจัยเชิงปริมาณ ได้ทำการแจกแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป และเป็นผู้มี

สิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลแก้งลำเจียก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 4,658 คน (กองวิชาการและแผนงาน, 2564) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้เลือกด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามหลักสัปปุริสธรรม ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามกรอบทฤษฎีของแมคคินซี 7S McKinsey และตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักสัปปุริสธรรมเพื่อการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) ให้เลือกตอบแบบเสรี นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 รูป/คน แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม ซึ่งมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.6-1.00 ค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (ประยูร อาษานาม, 2551) ผลการคำนวณออกมาได้ค่าอยู่ที่ .946 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลแก้งลำเจียก จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านธัมมัญญตา (การรู้จักเหตุ) ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.77) รองลงมา ได้แก่ ด้านอัตถัญญตา (การรู้จักผล) ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.77) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านอัตถัญญตา (การรู้จักตน) ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.75) เมื่อแยกในแต่ละด้าน พบว่า

1) ด้านธัมมัญญตา (การรู้จักเหตุ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 2 พนักงาน

เทศบาลตำบลเก้าเลี้ยวสวมหน้ากากผ้า/หน้ากากอนามัยตลอดเวลาขณะให้บริการประชาชน ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.88) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 1 เทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว จัดให้มีการเว้นระยะห่างระหว่างกันของผู้มาติดต่อราชการ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.88) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 5 เทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว จัดให้มีจุดลงทะเบียน หรือจุดเช็คอินผ่านแอปพลิเคชัน "ไทยชนะ" ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 1.03)

2) ด้านอัตถัฏญุตตา (การรู้จักผล) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 3 เทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว มีการช่วยเหลือดูแลผู้ติดเชื้อ ผู้ถูกแยกกักตัว ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.88) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 4 เทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว มีการรักษา การแยกกักตัวผู้ติดเชื้อ ผู้มีความเสี่ยงสูง ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 เทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว มีการค้นหาผู้ติดเชื้อในพื้นที่ที่มีการพบผู้ติดเชื้อและในกลุ่มผู้มีความเสี่ยงสูง ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.88)

3) ด้านอัตตัญญุตตา (การรู้จักตน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 พนักงานเทศบาลให้บริการฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อ (COVID-19) ให้กับประชาชน ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.88) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 2 พนักงานเทศบาลปฏิบัติงานเกี่ยวกับโรค (COVID-19) ได้เหมาะสมกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.88) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 เทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว ใช้งบประมาณในการป้องกันโรค (COVID-19) ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.84)

4) ด้านมัตตัญญุตตา (การรู้จักประมาณ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 2 เทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว จัดสถานที่ฉีดวัคซีน COVID-19 ที่มีความสะอาด เป็นสัดส่วนตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.91) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 3 เทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว มีแผนการทำงานที่ชัดเจนและเหมาะสมกับสถานการณ์ COVID-19 ที่กำลังแพร่ระบาดในปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.91) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 4 เทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว มีการใช้จ่ายงบประมาณในการบริหารสถานการณ์ COVID-19 อย่างประหยัดและคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.83)

5) ด้านกาลัญญุตตา (การรู้จักเวลา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 เทศบาล

ตำบลเก่าเลี้ยว จัดส่งถุงยังชีพ อาหารและน้ำดื่มสำหรับกลุ่มเสี่ยงที่กักตัว ได้เพียงพอและเหมาะสมกับระยะเวลา ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.94) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 5 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีการติดต่อประสานงานในการรับ-ส่งผู้ป่วยที่ดีและตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 4 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว จัดเก็บขยะติดเชื้อ COVID-19 ได้รวดเร็วและถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.93)

6) ด้านปรีสัญญูตา (การรู้จักชุมชน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 2 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีการคัดกรองสอบสวนโรคผู้ติดเชื้อผู้มีความเสี่ยงสูงโรค COVID-19 ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.93) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 1 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีการสำรวจ เก็บข้อมูลบุคคลกลุ่มเสี่ยงโรค COVID-19 ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.90) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 5 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีการทำความสะอาดที่พักอาศัยของผู้ติดเชื้อและพื้นที่เสี่ยงต่าง ๆ อยู่เสมอๆ ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.91)

7) ด้านบุคคลัญญาตา หรือบุคคลโปปรัญญาตา (การรู้จักบุคคล) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่อง COVID-19 ของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีอัธยาศัยดี ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.92) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 4 เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่อง COVID-19 ของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลดี ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.91) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่อง COVID-19 ของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีความชำนาญและมีความรู้ดี ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.88)

ตามแนวคิดของแมคคินซี 7s McKinsey โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้าน Shared Value (ค่านิยมร่วม) ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.80) รองลงมา ได้แก่ ด้าน Skill (ทักษะ) ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.80) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้าน System (ระบบ) ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.80) เมื่อแยกในแต่ละด้าน พบว่า

1) ด้าน Strategy (กลยุทธ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการบริหารสถานการณ์โรค COVID-19 อย่างชัดเจน ($\bar{X} =$

4.02, S.D. = 0.92) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 4 คณะทำงานเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยวทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการทำงานใหม่ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID - 19 (\bar{X} = 3.90, S.D. = 0.94) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีการวิเคราะห์สถานการณ์ของโรค COVID-19 เพื่อหาวิธีป้องกันและรักษา (\bar{X} = 3.84, S.D. = 0.91)

2) ด้าน Structure (โครงสร้าง) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.88. S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 การปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล (\bar{X} = 3.98, S.D. = 0.90) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 2 ขอบเขตงานของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว ที่รับผิดชอบมีความชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร (\bar{X} = 3.97, S.D. = 0.95) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 4 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีการลดความซ้ำซ้อนขั้นตอนการทำงานและกฎระเบียบในการปฏิบัติงาน COVID-19 (\bar{X} = 3.78, S.D. = 0.89)

3) ด้าน Staff (บุคลากร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.95. S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 พนักงานเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน (\bar{X} = 4.04, S.D. = 0.93) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 4 พนักงานเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีความกระตือรือร้น ความสนใจงาน ความต้องการฝึกอบรมให้มีความชำนาญมากขึ้น (\bar{X} = 3.98, S.D. = 0.97) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 พนักงานเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว ได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี (\bar{X} = 3.91, S.D. = 0.87)

4) ด้าน Style (รูปแบบ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.89. S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 4 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีวิสัยทัศน์ที่ดี ในการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 (\bar{X} = 4.02, S.D. = 0.94) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 3 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโรค COVID-19 (\bar{X} = 3.96, S.D. = 0.94) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 5 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีสวัสดิการในการทำงานเกี่ยวกับโรค COVID-19 เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง การประเมินเลื่อนขั้นเงินเดือน (\bar{X} = 3.69, S.D. = 0.95)

5) ด้าน System (ระบบ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.87. S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 2 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีการบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานโรค

COVID-19 ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.93) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 1 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยวมีการปฏิบัติงานโรค COVID-19 ที่เป็นไปตามระบบที่ได้กำหนดไว้ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.90) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในการดำเนินงานครอบคลุมทุกพื้นที่การปฏิบัติงานโรค COVID-19 ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.95)

6) ด้าน Shared Value (ค่านิยมร่วม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 2 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีเป้าหมายให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยวตระหนักในการป้องกันตัวตลอดเวลา เพื่อห่างไกลจากโรค COVID-19 ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.93) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 3 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยวร่วมมือกับโรงพยาบาลเก่าเลี้ยวในการจัดเตรียมสถานที่ฉีดวัคซีน COVID-19 และตรวจ ATK ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.94) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 4 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยวมีเป้าหมายในการจัดให้มีจุดบริการตรวจวัดอุณหภูมิและการตรวจ ATK ในพื้นที่เสี่ยงทุกจุด ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.92)

7) ด้าน Skill (ทักษะ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 พนักงานเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีความรู้ทักษะและความชำนาญเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.89) รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ 2 พนักงานเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีความโดดเด่นมีความเชี่ยวชาญในการทำงานโรค COVID-19 ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.94) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 5 เทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีการฝึกทบทวนผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโรค COVID-19 อยู่เสมอ ๆ ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.80)

2. ศึกษาความสัมพันธ์ของหลักสัปปุริสธรรมกับการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า หลักสัปปุริสธรรม มีความสัมพันธ์กับการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ในทางบวก มีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก Pearson Correlation(r) (0.95) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าคู่ของด้านกาลัญญุต (การรู้จักเวลา) กับด้าน Structure (โครงสร้าง) มีค่าความสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = 0.89$) รองลงมา คือ

คู่ของด้านกาลัญญาตา (การรู้จักเวลา) กับด้าน System (ระบบ) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ ($r = 0.88$) และค่าที่น้อยที่สุดคือ คู่ของด้านธัมมัญญาตา (การรู้จักเหตุ) กับด้าน Strategy (กลยุทธ์)) มีค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ ($r = 0.76$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักสัปปุริสธรรมเพื่อการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์” จากการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านธัมมัญญาตา (การรู้จักเหตุ) ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.77) รองลงมา ได้แก่ ด้านอัตถัญญาตา (การรู้จักผล) ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.77) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านอัตตัญญาตา (การรู้จักตน) ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.75) ในด้านธัมมัญญาตา (การรู้จักเหตุ) นั้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องด้วยทางเทศบาลตำบลเก้าเลี้ยวมีการนำหลัก D-M-H-T-T มาปฏิบัติ D : Distancing คือ เว้นระยะห่างระหว่างกัน M : Mask Wearing คือ สวมหน้ากากผ้า/หน้ากากอนามัยตลอดเวลา H : Hand Washing คือ ล้างมือบ่อย ๆ T : Testing คือ ตรวจวัดอุณหภูมิร่างกายก่อนเข้างาน T : Thai Cha Na คือ เช็กอินผ่านแอปพลิเคชัน "ไทยชนะ" ทุกครั้งเมื่อเข้าไปในสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า เทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว รู้จักเหตุ คือสาเหตุของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ได้ดี จึงทำให้แก้ปัญหาได้ตรงจุดและจัดให้มีจุดบริการและอุปกรณ์ที่เพียงพอและเหมาะสม ดังจะเห็นได้จากภาพรวมทั้งหมด ก็ถือว่าเป็นผลดีในระดับหนึ่งที่น่าพอใจ ซึ่งการแปลผลจากค่าเฉลี่ยที่ได้มานั้น อยู่ในระดับมากทุกข้อ ประเด็นที่ต้องมีการพัฒนา ก็คือด้านอัตตัญญาตา (การรู้จักตน) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.19) จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยพบว่า การบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID – 19) เทศบาล ได้มีการประชุมวางแผน กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยใช้งบประมาณ บุคลากร และเครื่องมือ/อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ พึ่งพาตนเองได้ และสอดคล้องต่อการบริหารในภาวะวิกฤต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิศาลปริยัตยานุกูล (อนันต วฑฒโน) (2561) พบว่า

ความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานครในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกในแต่ละด้าน พบว่า ด้านธัมมัญญาตา (การรู้จักเหตุ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.77) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ วงษ์ (2564) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับสูง ด้านอัตถัญญาตา (การรู้จักผล) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.77) ด้านกาลัญญาตา (การรู้จักเวลา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.79) และด้านบุคคลัญญาตา หรือ บุคคลปโรปรัญญาตา (การรู้จัก) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.78) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของระนอง เกตุดาว (2564) พบว่า การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี - Udon Model COVID-19 การบริหารจัดการเฝ้าระวัง คัดกรอง สอบสวน ควบคุม ป้องกันโรคมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การประเมินผลหลังการนำรูปแบบไปใช้ พบว่า ความรู้เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลก่อนและหลังพัฒนามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่และการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุข ภาคีเครือข่าย และประชาชนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว ด้านอัตตัญญาตา (การรู้จักตน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.75) และด้านมัตตัญญาตา (การรู้จักประมาณ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.76) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญา พละศักดิ์ (2564) พบว่า รูปแบบการจัดการภาวะวิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในเขตเมือง จังหวัดศรีสะเกษ Urban Coronavirus Disease Crisis Management Model, Sisaket Province ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนเขตเมืองจังหวัดศรีสะเกษ คือ ความตั้งใจต่อการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการรับรู้ความสามารถของตนในการป้องกันและควบคุมโรค ด้านปริสัญญญาตา (การรู้จักชุมชน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.79) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบงกช โมระสกุล (2564) พบว่า ความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา และวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ มีความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19 ไม่แตกต่างกัน

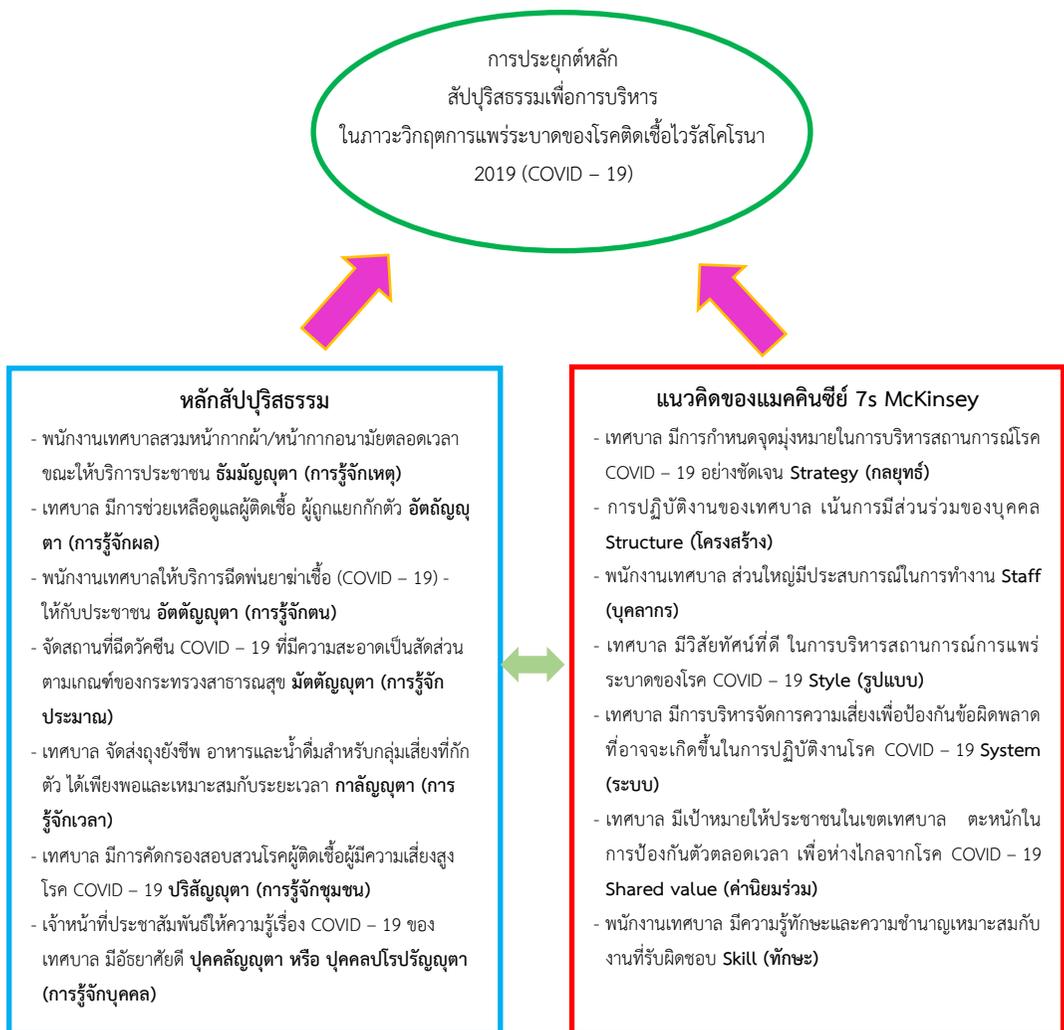
สภาพการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ตามแนวคิดของแมคคินซี 7s McKinsey โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้าน Shared Value (ค่านิยมร่วม) ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.80) รองลงมา ได้แก่ ด้าน Skill (ทักษะ) ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.80) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้าน System (ระบบ) ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.80) เมื่อแยกในแต่ละด้าน พบว่า ด้าน Strategy (กลยุทธ์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.80) ด้าน Structure (โครงสร้าง) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.79) ด้าน Staff (บุคลากร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.82) ด้าน Style (รูปแบบ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.79) ด้าน System (ระบบ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.80) ด้าน Shared Value (ค่านิยมร่วม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.80) ด้าน Skill (ทักษะ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.80) ในด้าน Shared value (ค่านิยมร่วม) นั้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องด้วยทางเทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว กำหนดเป้าหมายที่จะฉีดวัคซีนให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเก้าเลี้ยวครบทุกคน มีเป้าหมายให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเก้าเลี้ยวตระหนักในการป้องกันตัวตลอดเวลา เพื่อห่างไกลจากโรค COVID - 19 โดยร่วมมือกับโรงพยาบาลเก้าเลี้ยวในการจัดเตรียมสถานที่ฉีดวัคซีน COVID - 19 และตรวจ ATK มีเป้าหมายในการจัดให้มีจุดบริการตรวจวัดอุณหภูมิและการตรวจ ATK ในพื้นที่เสี่ยงทุกจุด และพนักงานเทศบาลตำบลเก้าเลี้ยว มีจิตอาสา สมัครใจช่วยเหลือผู้อื่นยอมเสียสละเวลา แรงกาย แรงใจ และสติปัญญาในการทำงานที่เป็นสาธารณะประโยชน์ โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า เทศบาลตำบลเก้าเลี้ยวมีค่านิยมร่วมในการทำงานและบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นได้ดี จึงทำให้แก้ปัญหาได้ตรงจุด ดังจะเห็นได้จากภาพรวมทั้งหมด ก็ถือว่าเป็นผลดีในระดับหนึ่งที่น่าพอใจ ซึ่งการแปลผลจากค่าเฉลี่ยที่ได้มานั้น อยู่ในระดับมากทุกข้อ ประเด็นที่ต้องมีการพัฒนา ก็คือด้าน System (ระบบ) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.80) จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยพบว่าการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เทศบาลได้มีกำหนดเป้าหมายที่จะฉีดวัคซีนให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเก้าเลี้ยวครบทุกคน ให้ประชาชนตระหนักในการป้องกันตัวตลอดเวลา เพื่อห่างไกลจากโรค COVID - 19 โดยร่วมมือกับโรงพยาบาลเก้าเลี้ยวในการจัดเตรียมสถานที่ฉีดวัคซีน COVID - 19 และตรวจ ATK จัดให้มีจุด

บริการตรวจวัดอุณหภูมิและการตรวจ ATK ในพื้นที่เสี่ยงทุกจุด และพนักงานเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว มีจิตอาสา สมัครใจช่วยเหลือผู้อื่นยอมเสียสละเวลา แรงกาย แรงใจ และสติปัญญาในการทำงานที่เป็นสาธารณะประโยชน์ โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ และสอดคล้องต่อการบริหารในภาวะวิกฤต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2561) พบว่า การบริหารจัดการองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นในจังหวัดภาคกลาง แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศด้วยเทคนิค 7S สำหรับองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นในจังหวัดภาคกลาง มี 7 ด้าน ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านโครงสร้าง ด้านค่านิยมร่วม ด้านบุคลากร ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ และด้านทักษะ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการบริหารงานขององค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ให้มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

2. ศึกษาความสัมพันธ์ของหลักสัปปุริสธรรมกับการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า หลักสัปปุริสธรรม มีความสัมพันธ์กับการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ในทางบวก มีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายคลึงกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก Pearson Correlation(r) (0.95) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของถนัด ไชยพันธุ์ (2560) พบว่า หลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี หลักสัปปุริสธรรม 7 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจิณณ์วเรนย์ อัครคมโม และคณะ (2564) พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านธัมมัญญตา รองลงมาคือ ด้านอัตถัญญตา และต่ำสุดคือ ด้านบุคคลัญญตา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาประยุทธ์ ปยุตโต (ยิวชัย) และคณะ (2564) พบว่า การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหาร การเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน เป็นหลักธรรมสร้างความสัมพันธ์ระดับผู้บริหารต่อบุคลากร ผู้อยู่ในองค์การให้เกิดความสำเร็จ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักสัปปริสธรรมเพื่อการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของเทศบาลตำบลแก้วเหลียว จังหวัดนครสวรรค์” มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยที่ประกอบไปด้วยการประยุกต์หลักสัปปุริสธรรมเพื่อการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังนี้

วงกลมชั้นบนสุด คือ สิ่งที่ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้เป็นข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย

สรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยตามหลักสัปปุริสธรรม คือ พนักงานเทศบาลสวมหน้ากากผ้า/หน้ากากอนามัยตลอดเวลาขณะให้บริการประชาชน ด้านธัมมัญญา (การรู้จักเหตุ) เทศบาลมีการช่วยเหลือดูแลผู้ติดเชื้อผู้ถูกแยกกักตัว ด้านอัทธัญญา (การรู้จักผล) พนักงานเทศบาลให้บริการฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อ (COVID-19) ให้กับประชาชน ด้านอิตถัญญา (การรู้จักตน) จัดสถานที่ฉีดวัคซีน COVID-19ที่มีความสะอาดเป็นส่วนตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข ด้านมัตถัญญา (การรู้จักประมาณ) เทศบาลจัดส่งถุงยังชีพ อาหารและน้ำดื่มสำหรับกลุ่มเสี่ยงที่กักตัว ได้เพียงพอและเหมาะสมกับระยะเวลา ด้านกาลัญญา (การรู้จักเวลา) เทศบาลมีการคัดกรองสอบสวนโรคผู้ติดเชื้อผู้มีความเสี่ยงสูงโรค COVID-19 ด้านปริสัญญญา (การรู้จักชุมชน) เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่อง COVID-19 ของเทศบาล มีอหยาศัยดี ด้านบุคคลัญญาหรือบุคคลปริปริญญา (การรู้จักบุคคล) ตามแนวคิดของแมคคินซี 7s McKinsey คือ เทศบาล มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการบริหารสถานการณ์โรค COVID-19 อย่างชัดเจน Strategy (กลยุทธ์) การปฏิบัติงานของเทศบาล เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล Structure (โครงสร้าง) พนักงานเทศบาล ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน Staff (บุคลากร) เทศบาล มีวิสัยทัศน์ที่ดี ในการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 Style (รูปแบบ) เทศบาล มีการบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานโรค COVID-19 System (ระบบ) เทศบาล มีเป้าหมายให้ประชาชนในเขตเทศบาลตระหนักในการป้องกันตัวตลอดเวลา เพื่อห่างไกลจากโรค COVID-19 Shared Value (ค่านิยมร่วม) พนักงานเทศบาล มีความรู้ทักษะและความชำนาญเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ Skill (ทักษะ)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดงบประมาณ บุคลากร และเครื่องมือ/อุปกรณ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากเดิมเพื่อให้เพียงพอและเหมาะสมต่อความต้องการ ความเดือดร้อนของ

ประชาชน และเพื่อให้การบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดให้มีการประชุมวางแผน กำหนดขั้นตอน การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยใช้งบประมาณ บุคลากร และเครื่องมือ/อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และสอดคล้องต่อการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นประโยชน์ในการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยประยุกต์หลักสี่ปฐิธรรม มาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารและพนักงาน ศึกษาเรียนรู้หลักสี่ปฐิธรรมในทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เพื่อเข้าใจหลักธรรมทั้ง 7 ด้าน เมื่อรู้และเข้าใจในเจตนารมณ์ของหลักสี่ปฐิธรรมแล้วก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรและ สอดคล้องต่อการบริหารในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *สถานการณ์ผู้ติดเชื้อ COVID-19 อัปเดตรายวัน*.

เข้าถึงได้จาก <https://ddc.moph.go.th/covid19-dashboard/>.

กรุงเทพธุรกิจ. (2564). *ย้อนรอย การระบาด โควิด-19 “สายพันธุ์อินเดีย” ในไทย*. เข้าถึงได้จาก

<https://www.bangkokbiznews.com/news/943334>.

ณัด ไชยพันธ์. (2560). *การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี*. (ดุขภูินพนธ์พุทธศาสตรดุขภูินบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ไทยโพสต์. (2564). *สรุปจุดเริ่มต้นโควิดระบอบ 3*. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/99304>.

- บงกช โมระสกุล. (2564). ความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา และวิทยาลัยเซนต์หลุยส์. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9: วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 15(37), 179-195.
- ประยูร อาษานาม. (2551). *คู่มือวิจัยทางการศึกษา*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปัญญา พลศักดิ์. (2564). รูปแบบการจัดการภาวะวิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในเขตเมืองจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 14(2), 79-94.
- พระครูพิศาลปริยัตยานุกูล (อนันต์ วฑฒโน). (2561). แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระจิณณ์วเรนย์ อคฺคธมฺโม และคณะ. (2564). การบริหารงานบุคคลตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Buddhist Education and Research : JBER*, 7(2), 203.
- พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต (ยวิชัย). (2564). การบูรณาการหลักสัปบุริสธรรมในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(11), 397.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ระนอง เกตุดาว. (2564) *การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุดรธานี*. (วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข). บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์. (2564). COVID-19. เข้าถึงได้จาก <https://www.nsn.moph.go.th/index.php/covid19/>.
- สุภาพรณ์ วงษ์. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสุโขทัย*. (วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์. (2561). การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดภาคกลาง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 13(3), 41-51.
- อำเภอกำแพงแก้ว. (2564). แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการและคณะทำงาน เฝ้าระวัง ป้องกัน สอดส่องโรคและควบคุมโรค ผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). (อัดสำเนา)

Development of Concept Mapping Learning Activity Packages on Development of the Ayutthaya Kingdom of Prathom Suksa 5 Students at Banpasaeng School, Sam Ngam District, Phichit Province

Chanutthanun Nobphakhun¹ and Chaowarit Jongkatkorn²

Received: February 27, 2023

Revised: March 23, 2023

Accepted: May 17, 2023

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the efficiency of the concept mapping learning activity packages on Development of the Ayutthaya Kingdom of Prathom Suksa 5 students at Banpasaeng School, Sam Ngam District, Phichit Province based on 80/80 criterion; 2) to compare learning achievement by the test before class and after class with the concept mapping learning activity packages on Development of the Ayutthaya Kingdom of Prathom Suksa 5 students at Banpasaeng School, Sam Ngam District, Phichit Province; and 3) to study the student satisfaction towards learning with the concept mapping learning activity packages on Development of the Ayutthaya Kingdom of Prathom Suksa 5 students at Banpasaeng School, Sam Ngam District, Phichit Province. The target population used in the research was 7 students in Prathom Suksa 5. The research tools consisted of 1) the concept mapping learning activity packages on Development of the Ayutthaya Kingdom; 2) pre-class knowledge test and after class with the difficulty value ranged from 0.25–0.71, the discrimination power ranged from 0.29–0.64, and

¹⁻² Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: aoy50411452@gmail.com, Tel. 098-9906283

the confidence value for the entire paper was 0.92; 3) a satisfaction questionnaire on the learning activity packages had the confidence value 0.89. Data were analyzed using mean, percentage, standard deviation and t-test dependent. The results showed that 1) concept mapping learning activity packages on the development of the Ayutthaya Kingdom had efficiency of 89.43/86.67 which was higher than the 80/80 criterion; 2) the learning achievements of the students who studied with the concept map learning activity packages on the development of the Ayutthaya kingdom were higher than before class that was statistically significant at the .05 level; 3) the satisfaction of the students towards the concept map learning activity packages on the development of the Ayutthaya kingdom was at a high level (\bar{x} = 4.19, S.D. = 0.72).

Keywords: Learning Activity Packages, Concept Map, Development of the Ayutthaya Kingdom

พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ชนัทนันท์ นพคุณ¹ และเชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์²

Received: February 27, 2023

Revised: March 23, 2023

Accepted: May 17, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร กลุ่มประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา 2) แบบทดสอบวัดความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.25–0.71 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.29–0.64 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการทดสอบค่าที่ t- test dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา มีประสิทธิภาพ 89.43/86.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการ

¹⁻² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: aoy50411452@gmail.com, Tel. 098-9906283

เรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.72)

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, แผนผังมโนทัศน์, พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ในการพัฒนาสังคมให้คนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมเป็นคนมีคุณภาพ คุณธรรม กล่าวคือ การศึกษาช่วยสร้างจิตสำนึกในการเป็นมนุษย์ มีจิตวิญญาณของผู้มีอารยะ ธรรมทางปัญญาและความงดงามทางจิตใจ การศึกษาสร้างให้คนมีความรู้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ มีความอดทนในการต่อสู้กับอุปสรรคของชีวิต การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกวัย ทั้งนี้การศึกษาของไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงมาหลายยุคหลายสมัยเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์นั้น ครูส่วนใหญ่จะใช้วิธีสอน แบบบรรยายอย่างเดียว ไม่เห็นความสำคัญของการใช้สื่อ และผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์น้อยมาก เพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ น่าเบื่อหน่าย และต้องท่องจำทำให้ผู้เรียนไม่เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ไม่สนใจเรียน ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์น้อย ไม่สามารถลำดับเหตุการณ์และเชื่อมโยงสถานการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชาประวัติศาสตร์ค่อนข้างต่ำ ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เพราะวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่สำคัญต่อการสร้างคนให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสมาชิกในสังคมและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สามารถรักษาอารย ธรรมชาติให้อยู่คู่กับสังคมมนุษย์ต่อไป จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นว่าวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีคุณค่าที่ดี มีหลักธรรม คุณธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในปัจจุบันได้ดังนั้นเพื่อให้ การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ต้องอาศัยผู้สอน เป็นกำลังสำคัญ ผู้สอนต้องเปลี่ยนการสอนจากวิธีบรรยายมาเป็นการสอนวิธีต่าง ๆ ด้วยเหตุและผล มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง

เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมี ความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่และเรียนรู้ได้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง หรือเป็นสื่อผู้เรียนผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง นำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้โดยใช้วิจารณญาณ ช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่าย และรวดเร็วขึ้น กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลาซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ของชุดวิชา ศิริวงศ์ (2551) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนจะยึดรูปแบบเดิม ๆ ย่อย ยากที่จะทำให้ผู้เรียนสร้างความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ทางประวัติศาสตร์ได้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้วยวิธีการประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางแก่ ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

แผนผังความคิดเป็นการแสดงโครงสร้างของความคิด กระบวนการคิด ความสัมพันธ์ของกระบวนการคิดตั้งต้นจนจบ เป็นแผนผังหรือแผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ของสาระหรือความคิดต่าง ๆ จากความคิดหลักไปสู่ความคิดรองและความคิดย่อย ให้เห็นเป็นโครงสร้างในภาพรวม โดยใช้เส้น คำ สี เครื่องหมายสัญลักษณ์และภาพแสดงความหมายและความเชื่อมโยงของความคิดหรือสาระนั้น ๆ ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ของความคิดได้ชัดเจน (ทิตนา เขมมณี, 2560)

จากการศึกษาและสำรวจสภาพปัญหาในรายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแซง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างต่ำ นักเรียนไม่สามารถเล่าลำดับพัฒนาการอาณาจักรอยุธยาได้ โดยผู้เรียนมีปัญหาด้านการเรียงลำดับเหตุการณ์ความเป็นมาของชาติไทย จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา พบว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม การเรียนรู้สามารถช่วยแก้ปัญหาให้นักเรียนเบื่อหน่ายและไม่สนใจการเรียนวิชาสังคมศึกษาได้ โดยการจัดการเรียนรู้จะเน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา ทำให้สามารถแก้ปัญหาทางการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้ เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ผู้วิจัยจึงได้ทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร มาใช้แก้ปัญหาเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “พัฒนาการชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร” ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) ผู้วิจัยได้ ดำเนินการดังนี้

กลุ่มประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 7 คน การวิจัยครั้งนี้โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา จำนวน 5 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ

ชุดที่ 1 เรื่อง หลักฐานที่ใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา

ชุดที่ 2 เรื่อง กำเนิดอาณาจักรอยุธยา

ชุดที่ 3 เรื่อง ลักษณะสังคมสมัยอยุธยา

ชุดที่ 4 เรื่อง ลักษณะเศรษฐกิจสมัยอยุธยา

ชุดที่ 5 เรื่อง ลักษณะการปกครองสมัยอยุธยา

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา แบบทดสอบเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 10 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา จำนวน 5 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รายวิชาประวัติศาสตร์ โดยใช้เนื้อหาสาระในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง อาณาจักรอยุธยา จำนวน 5 ชุดกิจกรรม ใช้เวลา 10 ชั่วโมง รายละเอียดการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล

2) ศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ จากหนังสือตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด จัดทำคำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้

3) ศึกษาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจากเอกสาร ตำรา

4) ศึกษาทฤษฎี หลักการ และแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ

5) วิเคราะห์เนื้อหาสาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

6) สร้างรูปแบบการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมแผนผังมโนทัศน์ จำนวน 5 ชุดกิจกรรม ใช้เวลาในการสอน 10 ชั่วโมง ไม่รวมการปฐมนิเทศ การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

7) การหาคคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร มีดังนี้

(1) นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยาที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการออกแบบความเหมาะสมกับวัยผู้เรียนและด้านเนื้อหาสาระไปพิจารณาความสอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งทุกข้อมีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

(2) นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร จำนวน 30 คน

(3) นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปใช้จริงกับประชากร/กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขง อำเภอสามง่าม จังหวัด จำนวน 30 ข้อ มีขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการวัดผลและประเมินผลในชั้นเรียน ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร รายวิชาประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและวิธีการสร้างแบบทดสอบตลอดจนวิธีการหาคคุณภาพแบบทดสอบ

2) กำหนดจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และมาตรฐานและตัวชี้วัด

3) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 คนเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของแบบทดสอบและจุดประสงค์ ความเหมาะสมของภาษา หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

5) นำแบบทดสอบที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 เป็นข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ ซึ่งแบบทดสอบทุกข้อมีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

6) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.25-0.71 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ตั้งแต่ 0.29-0.64 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

7) จัดพิมพ์แบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการศึกษากับกลุ่มประชากรต่อไป

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร จำนวน 10 ข้อ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ศึกษาการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจจากหนังสือวิจัยเบื้องต้น เช่น วิจัยทางการศึกษา วิจัยทางสังคมศาสตร์ วิจัยในชั้นเรียน และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 12 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) แบบ 5 ระดับ

3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม พิจารณาความสอดคล้อง ซึ่งแบบสอบถามทุกข้อมีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน ที่ผ่านการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach) โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

5) จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้ศึกษากับประชากรต่อไป

วิธีการดำเนินงานวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปใช้จัดกิจกรรมกับประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 7 คน โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเองใช้เวลารวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ทั้งนี้ไม่รวมเวลาที่ใช้ในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน ตามขั้นตอนดังนี้

1) การทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ แล้วทำการเก็บข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบไว้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

2) ดำเนินการจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งแต่ละเรื่องได้ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

3) การทดสอบหลังเรียน (Post-test) เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการศึกษา ให้นักเรียนทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกันกับแบบก่อนเรียน

4) สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามงาม จังหวัดพิจิตร จำนวน 12 ข้อ และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหลังจากการทดสอบหลังเรียน

5) นำผลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนและศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อชุดกิจกรรม

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามงาม จังหวัดพิจิตร มีผลดังต่อไปนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามงาม จังหวัดพิจิตร มีประสิทธิภาพ 89.43/86.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 ค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามงามจังหวัดพิจิตร

	คะแนนจากการทดสอบระหว่างเรียน (E1)						คะแนนจากการทดสอบหลังเรียน (E2)
	ชุด 1	ชุด 2	ชุด 3	ชุด 4	ชุด 5	รวม	
คะแนนเต็ม	10	10	10	10	10	50	30
\bar{X}	9.00	8.86	9.43	9.14	8.29	44.71	26.00
S.D.	0.82	0.69	0.53	0.69	0.49	0.73	0.82
ร้อยละ	90.00	88.57	94.29	91.43	82.86	89.43	86.67

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามงาม จังหวัดพิจิตร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t
หลังเรียน	7	30	26.00	0.82	21.46**
ก่อนเรียน	7	30	16.14	1.35	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$ S.D. = 0.72)

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ข้อ	เรื่อง	N=7		ระดับความพึงพอใจ
		\bar{X}	S.D.	
	ด้านการจัดทำรูปเล่ม			
1	รูปเล่มสวยงามและมีความคงทนถาวร	4.17	0.79	มาก
2	ใช้ภาษาเข้าใจง่ายและสื่อความได้ตรงตามวัตถุประสงค์	4.07	0.78	มาก
3	เนื้อเรื่องมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก	4.30	0.75	มาก
4	รูปแบบใบความรู้ แบบฝึกทักษะ เข้าใจง่าย เหมาะสมน่าสนใจ ทำให้ใ้ห้อยากเรียน	4.07	0.83	มาก
	เฉลี่ย	4.15	0.79	มาก
	ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้			
5	ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	4.10	0.88	มาก
6	นักเรียนมีความกระตือรือร้น	4.30	0.53	มาก
7	ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.33	0.61	มาก

ข้อ	เรื่อง	N=7		ระดับความพึงพอใจ
		\bar{X}	S.D.	
8	นักเรียนเลือกแหล่งวิทยาการความรู้ในการศึกษาค้นคว้า	4.33	0.48	มาก
	เฉลี่ย	4.27	0.63	มาก
	ด้านประโยชน์ต่อการเรียน			
9	การเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียน มีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง	4.20	0.71	มาก
10	การเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีสมาธิ และสามารถควบคุมตนเองได้	4.07	0.69	มาก
11	การเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	4.07	0.87	มาก
12	การเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถช่วยให้นักเรียน มี ผลการเรียนรู้ในวิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้น	4.33	0.61	มาก
	เฉลี่ย	4.17	0.72	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.19	0.72	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาการชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร สรุปผลดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร มีประสิทธิภาพ 89.43 /86.67 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ โดยศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านป่าแขวง พุทธศักราช 2563 คู่มือครู เทคนิค และวิธีการจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในด้านเนื้อหา ภาษา เวลา และผ่านการทดลองเพื่อนำมาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ โดยนำผลการทดลองไปปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง ในการจัดการเรียนการสอนนั้นได้ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 7 คน เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้

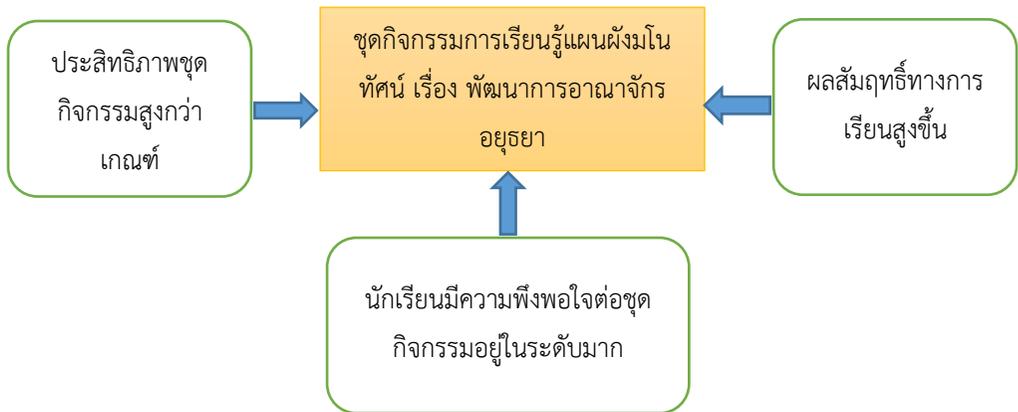
แผนผังมโนทัศน์เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ตามแผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของสุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2546) กล่าวไว้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรมีความชัดเจนทั้งคำสั่งและวิธีทำคำสั่งหรือ ตัวอย่างวิธีทำที่ไม่ยาวเกินไปเพื่อให้ นักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อนักเรียนและตรงตามจุดมุ่งหมายของการฝึก ในส่วนของภาษาและภาพที่ใช้ในแบบฝึกเหมาะสมกับวัยและพื้นฐานความรู้ของนักเรียน แยกแบบฝึกเป็นเรื่อง ๆ แต่ละเรื่องไม่ยาวเกินไปและมีกิจกรรมหลายรูปแบบ เนื้อหาที่ใช้เป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคยและใกล้ตัวนักเรียนเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ซึ่งตรงกับหลักการเรียนรู้ได้เร็วในการกระทำที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ สามารถสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนแต่ละคนได้มากที่สุด เช่น ความต้องการ ความสนใจ ความพร้อม สติปัญญาและประสบการณ์ ฉะนั้นการทำแบบฝึกแต่ละเรื่องจึงมีตั้งแต่ง่าย ปานกลาง จนถึงระดับค่อนข้างยาก เพื่อให้ทุกคนประสบความสำเร็จในการทำแบบฝึก นอกจากนี้ สี สัน รูปภาพ และข้อความ ที่มีในชุดกิจกรรมสามารถสร้างความเข้าใจและก่อให้เกิดความสนใจของนักเรียนได้ตั้งแต่หน้าปกไปจนถึงหน้าสุดท้าย และหัวใจสำคัญ คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเป็นแบบแผนที่สามารถประเมินพัฒนาการและจำแนกความเจริญของงานของนักเรียนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทราพร จันลาวงค์ (2562) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือประกอบแผนผังความคิด เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 87.07/88.10 ซึ่งประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวงอำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก 1) การสร้างเครื่องมือในการวิจัยที่ผ่านกระบวนการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและมีการทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างก่อนที่จะนำมาใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 2) กระบวนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกค้นคว้าข้อมูล และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งทางร่างกาย อารมณ์และสังคม อีกทั้งยังมีแรงจูงใจจากการประเมินผลงานของนักเรียน ทำให้นักเรียนพยายามพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น เกิดความภาคภูมิใจเมื่อประสบความสำเร็จและเกิดเป็นแรงจูงใจในการเรียนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิษฐา กมลรัตน์ (2557) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับมาก โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีบทบาทมากที่สุด และครูได้แจ้งผลการประเมินแบบทดสอบหลังเรียนให้นักเรียนทราบทันที ซึ่งการที่ได้รับทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ จะทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง อีกทั้งการได้รับการเสริมแรงทางบวกจะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนต้องการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของประภัสสร กาญจนชัย (2563) ใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะผังมโนทัศน์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะผังมโนทัศน์อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ได้องค์ความรู้ใหม่คือ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับมาก

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 80 ดังนั้น จึงสามารถนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนอื่น ๆ ได้

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนทัศน์เรื่อง พัฒนาการอาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่าแขวง อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นได้ ทางโรงเรียนควรให้การสนับสนุนส่งเสริมนำชุดกิจกรรมไปใช้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ครูผู้สอนควรดูแลช่วยเหลือ แนะนำนักเรียน เมื่อเกิดปัญหา คอยกระตุ้นให้กำลังใจ คอยควบคุมเรื่องเวลาและพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ก่อนที่จะนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ครูควรศึกษาวิธีการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้และควรมีการลองทำกิจกรรมก่อนวันทำกิจกรรม เพื่อแนะนำให้กับนักเรียนได้
3. ขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ครูผู้สอนควรดูแลช่วยเหลือ แนะนำนักเรียน เมื่อเกิดปัญหา คอยกระตุ้นให้กำลังใจ คอยควบคุมเรื่องเวลาและพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชุตินา ศิริวงศ์. (2551). *การจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และหลักฐานทางประวัติศาสตร์*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ณัฐภาพร จันลาวงค์. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือประกอบแผนผังความคิด เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทิตินา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภัสสร กาญจนชัย. (2563). ผลของการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะผังมโนทัศน์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 7(9), 250-264.

สุนิษฐา กมลรัตน์. (2557). การส่งเสริมความเข้าใจโมเดลทางวิทยาศาสตร์เรื่องการเจริญเติบโตของพืชดอกโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับแผนผังโมเดล. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2546). การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

Development of Learning Activity Packages on Tonkla Khondee using STAD technique of Prathom Suksa 6 students at Ban Suan Taeng School and Wat Kamang School, Mueang District, Phichit Province

Naruebet Sonpee¹ Alai Chantarapanich² and Pharadon Kaewbuddee³

Received: January 05, 2023

Revised: May 17, 2023

Accepted: May 17, 2023

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the efficiency of learning activity packages using STAD technique based on the 80/80 criterion; 2) to compare the pre-class and post-class achievements; and 3) to study the satisfaction of students towards learning with learning activity packages using STAD technique on Tonkla Khondee. It was an experimental research. The population used in the research were 10 students in the first semester of the academic year 2022. The research tools were the learning activity packages using STAD technique on Tonkla Khondee, the pre- class and post-class achievement test and a questionnaire on student satisfaction towards learning with a learning activity package. Statistical data were analyzed by finding the efficiency of the learning activity package on Tonkla Khondee using formulas E_1/E_2 , percentage, mean and standard deviation. The results of finding the quality of research tools were: the efficiency of the learning activity packages (E_1/E_2) was 84.32/83.85; the learning achievement test had the difficulty

¹ Phichit Primary Educational

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: naruto_alert@hotmail.com

between 0.23-0.76; the discriminating power was between 0.36-0.73; the confidence value was 0.89 and a questionnaire on student satisfaction towards learning with a learning activity package had a confidence value of 0.77. The results of the research were as follows: 1) the results of the development of learning activity packages using STAD technique on Tonkla Khondee found that overall, efficiency (E_1/E_2) was 88.25/82.59; achievement comparison test results with learning activity packages using STAD technique on Tonkla Khondee found that that the mean achievement test before class was 197, representing 65.66 percent, and the mean achievement test after class was 251, representing 83.66 percent, the students' learning achievement after class was higher than before; and 3) the results of the study of student satisfaction with learning activity packages using STAD technique on Tonkla Khondee found that in the overall, student satisfaction was at the highest level.

Keywords: Learning Activity Package, STAD Technique, Efficiency, Learning Achievement, Student Satisfaction

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ตั๊กแตนคูนตี โดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่ม ร่วมมือ เทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและ โรงเรียนวัดชะมั่ง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

นฤเบศร์ สนปี¹ อาลัย จันทร์พาณิชย์² และภารัตร์ แก้วบุตรดี³

Received: January 05, 2023

Revised: May 17, 2023

Accepted: May 17, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ตั๊กแตนคูนตี เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ตั๊กแตนคูนตี แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยการหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ตั๊กแตนคูนตี โดยใช้สูตรคำนวณ E_1/E_2 ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.32/83.85 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.23-0.76 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.36-0.73 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ

¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: naruto_alert@hotmail.com

0.77 ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี พบว่า มีประสิทธิภาพโดยรวม (E_1/E_2) เท่ากับ 88.25/82.59 2) ผลการทดสอบ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี พบว่า ค่าเฉลี่ยการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่า 197 คิดเป็นร้อยละ 65.66 ค่าเฉลี่ยการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่า 251 คิดเป็นร้อยละ 83.66 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, เทคนิคSTAD, ประสิทธิภาพ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจของผู้เรียน

บทนำ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อมการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม นักเรียนต้องศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลกโดยเฉพะการจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องเรียนรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาและธำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม แสดงออกถึงมารยาทไทยได้เหมาะสมกับกาลเทศะ อธิบายคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนในสังคมไทย

จากการสังเกตการจัดการเรียนการสอนและศึกษาค้นคว้าหลังการสอนของโรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมั่งซึ่งเป็นโรงเรียนเรียนรวมและเข้าร่วมโครงการห้องเรียน DLTV ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนดูการสอนทางไกลจะโรงเรียนไกลกังวลประกอบกับการบรรยายเสริม การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ วิจาร์ณ การให้เหตุผล และการทำกิจกรรมระหว่างเรียน ยังมีน้อย ส่งผลให้นักเรียนไม่สนใจในรายวิชาหน้าที่พลเมืองเท่าที่ควร เนื่องจากวิธีการสอนของครูไม่น่าสนใจ ทำให้มีคะแนนในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ โดยผลคะแนนเฉลี่ย 3 ปีซ้อนหลังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดง คือ ปีการศึกษา 2562 อยู่ในระดับร้อยละ 75.30 ปีการศึกษา 2563 อยู่ในระดับร้อยละ 71.2 และปีการศึกษา 2564 อยู่ในระดับร้อยละ 75.62 (โรงเรียนบ้านสวนแดง, 2564) และผลคะแนนเฉลี่ย 3 ปีซ้อนหลังของของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดชะมั่ง คือ ปีการศึกษา 2562 อยู่ในระดับร้อยละ 73.20 ปีการศึกษา 2563 อยู่ในระดับร้อยละ 76.25 และปีการศึกษา 2564 อยู่ในระดับร้อยละ 74.16 (โรงเรียนวัดชะมั่ง, 2564)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการเรียนรู้ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่า การเรียนรู้ที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถนำมาใช้กับการเรียนการสอนรายวิชาหน้าที่พลเมือง คือ การเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถช่วยแก้ปัญหาให้นักเรียนไม่สนใจการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองได้ โดยการจัดการเรียนรู้จะเน้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านชุดกิจกรรม โดยมีครูเป็นผู้แนะนำเท่านั้น ซึ่งรัตนะ บัวสนธ์ (2554) กล่าวว่า ชุดการสอน บางครั้งก็เรียกว่า ชุดการเรียน (Leraning Package) จัดเป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่ง ที่มีลักษณะเป็นสื่อประสม (Multimedia) ที่ประกอบด้วยสื่อตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไปที่ใช้ร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ในหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย สื่อดังกล่าวนี้จะจัดไว้เป็นชุด ๆ บรรจุในซองหรือในกระเป๋า ชุดการสอนเป็นสื่อที่จัดทำขึ้นสำหรับให้ครูใช้ประกอบการสอน และให้ผู้เรียนใช้ประกอบการเรียนเป็นรายบุคคลได้อีกด้วย และแนวการจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์กระบวนการเรียนรู้ข้างต้น สามารถนำมาใช้ในการเชื่อมโยงตัวผู้เรียน คือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Student Team Achievement Division (STAD) ซึ่งวรวิญญา นิลรัตน์ กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD (Student Teams Achievement Divisions) หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันที่กำหนดให้นักเรียนที่มี

ความสามารถแตกต่างกัน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก 4-5 คน ซึ่งแต่ละกลุ่มต้องประกอบด้วยนักเรียนจาก 3 ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับต้องพัฒนา มีลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ขั้นนำเสนอต่อบทเรียน ขั้นการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ขั้นการทดสอบ ขั้นคิดคะแนนพัฒนาการ และขั้นตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค Student Team Achievement Division (STAD) เป็นเทคนิค การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้ โดยการลงมือปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถทางการเรียนที่แตกต่างกัน เน้นการช่วยเหลือกันร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย เมื่อจบบทเรียนจะทดสอบเป็นรายบุคคลแล้วนำ คะแนนมาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย การนำเสนอข้อมูลการทำงานร่วมกัน การทดสอบ การปรับปรุงคะแนน และการตัดสินผลงานของกลุ่ม ดังนี้

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกับการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ซึ่งมีความเหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมั่ง ในปีการศึกษา 2565 โดยจะจัดกลุ่มคละนักเรียนที่มีความสามารถที่สูง ปานกลาง อ่อน เป็นสัดส่วน 1, 2-3, 1 สอดคล้องกับนักเรียนอ่อนในชั้นที่มี 20 เปอร์เซ็นต์ อีกทั้งยังมีความเหมาะสมในเชิงปฏิบัติ เพราะการใช้ชุดกิจกรรมร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในการจัดการเรียนรู้นั้นจะให้นักเรียนศึกษาจากตัวชุดกิจกรรมกันเองภายในกลุ่ม เพื่อนในกลุ่มคอยช่วยเหลือกัน นักเรียนเก่งก็จะอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจได้ ทำให้นักเรียนอ่อนหรือไม่ค่อยสนใจเรียน เข้าใจในเนื้อหามากขึ้น แล้วจะต้องช่วยกันปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนอ่อนก็จะมีคามพยายามมากขึ้นด้วย เพราะมีการให้คะแนนแบบกลุ่ม ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาความรู้ของนักเรียนให้มีสมรรถนะและทักษะที่เหมาะสมในปัจจุบันรวมทั้งเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมั่ง ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมั่ง

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบทดลอง One Group Pre-test Post-test Design เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความพึงพอใจ ในรายวิชาหน้าพลเมือง เรื่อง ต้นกล้าคนดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมัง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

ประชากรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมัง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 10 คน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 9 ชุด คือ ชุดที่ 1 เรื่อง ความหมายและความสำคัญของประเพณีและวัฒนธรรม ชุดที่ 2 ประเภทและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ชุดที่ 3 มารยาทไทย ชุดที่ 4 วัฒนธรรมไทยภาคเหนือ ชุดที่ 5 วัฒนธรรมไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชุดที่ 6 วัฒนธรรมไทยภาคกลาง ชุดที่ 7 วัฒนธรรมไทยภาคใต้ ชุดที่ 8 แนวทางรักษาวัฒนธรรมไทย ชุดที่ 9 ข้อมูลข่าวสารและหลักการเลือกรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ จากนั้นนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหาสาระ และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แล้วนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 เท่ากับ 84.32/83.85

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหาสาระ และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จำนวน

30 คน เพื่อหาค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.23-0.76 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.36-0.73 ขึ้นไปและค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

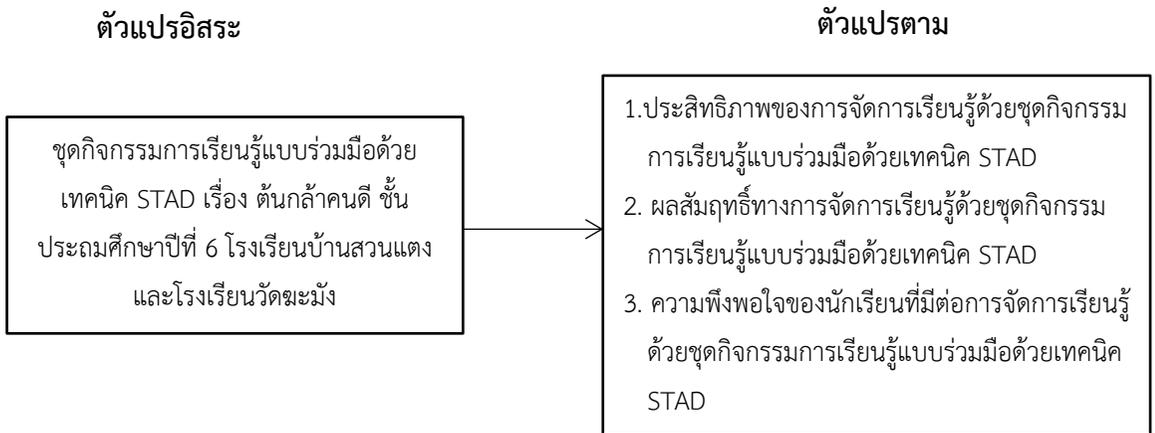
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ตั๊กแตนคาคาง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) แบบ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและนำไปทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่ประชากร แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77 จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้ศึกษาทดลองกับประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ตั๊กแตนคาคาง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้สูตรคำนวณหาค่าประสิทธิภาพ E1/E2
2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ตั๊กแตนคาคาง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. การหาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ตั๊กแตนคาคาง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านสวนแดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ตั๊กแตนตำข้าว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมัง มีประสิทธิภาพโดยรวม (E1/E2) เท่ากับ 88.25/82.77

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ตั๊กแตนตำข้าว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมัง

ชื่อนวัตกรรม	ประสิทธิภาพ		
	E ₁	E ₂	E ₁ /E ₂
ชุดที่ 1 ความหมายและความสำคัญของประเพณีและวัฒนธรรม	82.75	82.00	82.75/82.00
ชุดที่ 2 ประเภทและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม	84.75	80.00	84.75/80.00
ชุดที่ 3 มารยาทไทย	92.00	89.00	92.00/89.00
ชุดที่ 4 วัฒนธรรมไทยภาคเหนือ	89.25	81.00	89.25/81.00
ชุดที่ 5 วัฒนธรรมไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	89.25	89.00	89.25/89.00
ชุดที่ 6 วัฒนธรรมไทยภาคกลาง	90.75	82.00	90.75/82.00
ชุดที่ 7 วัฒนธรรมไทยภาคใต้	90.25	81.00	90.25/81.00

ชื่อนวัตกรรม	ประสิทธิภาพ		
	E ₁	E ₂	E ₁ /E ₂
ชุดที่ 8 แนวทางรักษาวัฒนธรรมไทย	87.50	80.00	87.50/80.00
ชุดที่ 9 ข้อมูลข่าวสารและหลักการเลือกรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ	87.80	81.00	87.80/81.00
เฉลี่ย	88.25	82.77	88.25/82.77

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี ของนักเรียนชั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมั่ง พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ทั้งหมด มีประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับชุดที่ 1 (82.75/82.00), ชุดที่ 2 (84.75/80.00), ชุดที่ 3 (92.00/89.00), ชุดที่ 4 (89.25/81.00), ชุดที่ 5 (89.25/89.00), ชุดที่ 6 (90.75/82.00), ชุดที่ 7 (90.25/81.00), ชุดที่ 8 (87.50/80.00) และชุดที่ 9 (87.80/81.00) มีประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 88.25/82.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

2. ผลการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมั่ง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมั่ง

แบบทดสอบ	จำนวนผู้เรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้ รวม	ค่าเฉลี่ย μ	ร้อยละ
ก่อนเรียน	10	300	197	19.7	65.66
หลังเรียน	10	300	251	25.1	83.66

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี ของนักเรียนชั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมั่ง พบว่า ค่าเฉลี่ยการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

มีค่า 197 คิดเป็นร้อยละ 65.66 ค่าเฉลี่ยการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่า 251 คิดเป็นร้อยละ 83.66 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมัง ความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ต้นกล้าคนดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมัง

ความพึงพอใจ	คะแนนเฉลี่ย μ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
1. รูปแบบนวัตกรรม น่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้	4.40	0.52	มากที่สุด	10
2. ขั้นตอนการใช้งานนวัตกรรม มีความชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติ	4.50	0.53	มากที่สุด	7
3. การออกแบบเนื้อหา น่าสนใจ เหมาะสมการเรียนรู้	4.80	0.42	มากที่สุด	2
4. สี และขนาดตัวอักษร อ่านง่าย ชัดเจน เหมาะสม	5.00	0	มากที่สุด	1
5. กิจกรรมการเรียนออกแบบได้เหมาะสมกับนักเรียน	4.60	0.52	มากที่สุด	5
6. นวัตกรรมใช้งานง่าย สะดวก สามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา	4.80	0.42	มากที่สุด	3
7. มีความทันสมัย แปลกใหม่ แตกต่างจากการเรียนปกติ	4.60	0.52	มากที่สุด	6
8. จำนวนนวัตกรรม พอเหมาะกับการเรียนรู้	4.50	0.53	มากที่สุด	8
9. เวลาที่ใช้ในการเรียนรู้จากนวัตกรรมมีความเหมาะสม	4.80	0.42	มากที่สุด	4
10. นวัตกรรมมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน	4.50	0.53	มากที่สุด	9
เฉลี่ย	4.65	0.44		

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี ของนักเรียนชั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดง

และโรงเรียนวัดชะมัง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.65$) ซึ่งข้อที่นักเรียนมีความพึงพอใจสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ สีและขนาดตัวอักษร อ่านง่าย ชัดเจน เหมาะสม ($\mu = 5.00$) การออกแบบเนื้อหา น่าสนใจ เหมาะสมการเรียนรู้ ($\mu = 4.80$) นวัตกรรมใช้งานง่าย สะดวก สามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา ($\mu = 4.80$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำที่สุด 3 ลำดับหลัง ได้แก่ รูปแบบนวัตกรรม น่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ($\mu = 4.40$) นวัตกรรมมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน ($\mu = 4.50$) จำนวนนวัตกรรม พอเหมาะกับการเรียนรู้ ($\mu = 4.50$) โดยค่าเฉลี่ย (μ) รวมทุกด้าน เท่ากับ 4.65

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมัง มีประสิทธิภาพโดยรวม (E1/E2) เท่ากับ 88.25/82.77 ทั้งนี้เพราะในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ได้ดำเนินการตามหลักการสร้างชุดกิจกรรม ซึ่งทศนวรรณ งามณรงค์ (2557) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมมีองค์ประกอบด้วยกัน 4 ประการ ได้แก่ 1) การทำแผนการสอนสำหรับผู้สอนใช้ศึกษาและปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ 2) คำสั่งเป็นเอกสารที่บอกให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ อยู่ในชุดการสอน คำสั่งหรือกรอบงานจะมีครบตามจำนวนกลุ่มหรือบุคคล 3) เนื้อหาสาระและสื่อการเรียนประเภทต่าง ๆ จัดไว้เป็นรูปของสื่อการสอนที่หลากหลาย 4) แบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดและประเมินความรู้ และในชุดกิจกรรมได้นำเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD เข้ามาให้ร่วมกับชุดกิจกรรมซึ่งวรัญญา นิลรัตน์ (2561) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD (Student Teams Achievement Divisions) คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันที่กำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก 4-5 คน ซึ่งแต่ละกลุ่มต้องประกอบด้วยนักเรียนระดับดี ปานกลาง ต้องพัฒนา มีลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ขั้นนำเสนอต่อบทเรียน 2) ขั้นการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย 3) ขั้นการทดสอบ 4) ขั้นคิดคะแนนพัฒนาการ 5) ขั้นตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม เมื่อสร้างชุดกิจกรรมแล้ว ได้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุงตามคำแนะนำ แล้วทดสอบหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรม อมราวดี บุตรเสมียน (2563) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมจะมีคุณภาพได้นั้น ต้องผ่านการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพโดยนำไปทดลองกับกลุ่ม

ทดลอง ซึ่งในกลุ่มนั้นประกอบด้วย เด็กเก่ง ปานกลาง และเด็กอ่อนปะปนกันหลังจากนั้นนำผลที่ได้จากการทดลองไปคำนวณเพื่อนำมาเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นคะแนนระหว่างทำการทดลอง และหลังการทดลองโดยถือเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผลลัพธ์การวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับกับงานวิจัยของภคินันท์ ่องอาจ (2564) พบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรม การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพสามารถส่งเสริมการเรียนรู้วิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 84.77/85.63 และ อมราวดี บุตรเสมียน (2563) วิจัยเรื่อง การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เรารักระยองโดยใช้รูปแบบร่วมมือ เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.56/80.80

2. ผลการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะมัง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เพราะการใช้ชุดกิจกรรมร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD ในการจัดการเรียนรู้นั้นจะให้นักเรียนศึกษาจากตัวชุดกิจกรรมกันเองภายในกลุ่ม เพื่อนในกลุ่มคอยช่วยเหลือกัน นักเรียนเก่งก็จะอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจได้ ทำให้นักเรียนอ่อนหรือไม่ค่อยสนใจเรียน เข้าใจในเนื้อหามากขึ้น แล้วจะต้องช่วยกันปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนอ่อนก็จะมีความพยายามมากขึ้นด้วย เพราะมีการให้คะแนนแบบกลุ่ม ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาความรู้ของนักเรียนให้มีสมรรถนะและทักษะที่เหมาะสมในปัจจุบันรวมทั้งเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น สอดคล้องกับวารัญญา นิลรัตน์ (2561) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD นั้น เป็นการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน ทั้งในลักษณะของผู้นำ และผู้ตาม ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบ สามัคคี และสร้างแรงจูงใจในการเรียนลดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน เนื่องจากทั้งกลุ่มมีเป้าหมายเดียวกันและทุกคนในกลุ่มสามารถทำประโยชน์ให้กลุ่มได้ ความสำเร็จรายบุคคลจะเป็นความสำเร็จของกลุ่มด้วย ทุกคนจะกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ก่อให้เกิดความสำเร็จต่อกลุ่มและต่อตนเองในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำพลอย โพธิ์ขวัญ และคณะ (2563) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสวนแดงและโรงเรียนวัดชะม้าง ทำให้ทราบว่านักเรียนมีความพอใจเป็นอย่างมากในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี เพราะในชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ ได้รวบรวมเนื้อหา รูปภาพ ที่น่าสนใจและเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ที่ทันสมัย สามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ต้นกล้าคนดี อยู่ในระดับมากขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของภคพันธ์ งามอาจ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรม การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนที่เข้ารับการทดลองมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กระบวนการในการทำวิจัยพัฒนาผู้เรียน โดยเริ่มจากการ ทำความเข้าใจกับปัญหาที่พบกับผู้เรียน โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับครูผู้สอนและสัมภาษณ์ผู้เรียนหลายคนโดยการสุ่ม เมื่อพบและเข้าใจปัญหาแล้วจึงหาวิธีการที่จะแก้ปัญหา โดยการ ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน เพื่อศึกษาเทคนิคหรือวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือการที่จะกำหนดว่างานวิจัยจะศึกษาอะไร ตั้งสมมติฐานการวิจัยเป็นการคาดการณ์ผลลัพธ์ที่ได้ สร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นการตีกรอบงานวิจัยว่าจะศึกษาครอบคลุมเรื่องใดบ้าง การกำหนดระเบียบวิธีวิจัยเป็นการกำหนดวิธีวิจัยว่าเป็นในรูปแบบใด วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาโดยใช้สถิติที่กำหนดไว้ระเบียบวิธีวิจัย แปลผลการวิจัยคือการอธิบายผลที่ได้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย 4-5 คน โดยแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2-3 คน อ่อน 1 คน ในการทำกิจกรรมกลุ่ม คะแนนที่ได้จากนักเรียนแต่ละคนจะนำมารวมเป็นคะแนนกลุ่ม ทำสมาชิกของกลุ่มจะต้องช่วยเหลือกันเพื่อให้ทุกคนเข้าใจบทเรียน เพื่อความสำเร็จของกลุ่ม โดยขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้นั้นจะมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ครูผู้สอนนำเสนอเนื้อหาใหม่ที่จะสอนกับนักเรียนทั้งชั้น 2)

จัดกลุ่ม 4-5 คน เพื่อดำเนินการเรียนรู้อารมณ์ร่วมกันจากเอกสารหรือสื่อต่าง ๆ และทำกิจกรรมกลุ่มจากใบงาน ที่ครูผู้สอนเตรียมไว้ 3) ทดสอบย่อยรายบุคคลโดยไม่มีการช่วยเหลือกัน 4) ครูตรวจผลการทดสอบรายบุคคลและนำคะแนนมาเฉลี่ยเป็นคะแนนกลุ่ม 5) ครูให้รางวัลและชื่นชมกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

โรงเรียนบ้านสวนแดงสนับสนุนการทำงานวิจัย จัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นทุนในการทำวิจัยให้กับครู ควรมีการเผยแพร่ ผลงานวิจัยของครูในลักษณะ แผ่นพับ เอกสาร และเว็บไซต์ของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ในการจัดกลุ่มผู้จัดการเรียนรู้จะต้องเป็นผู้จัดกลุ่มโดยในกลุ่มจะต้องมีนักเรียน เก่ง ปานกลาง อ่อน อยู่ด้วยกัน ร่วมกันเรียนรู้จากชุดกิจกรรม และทำกิจกรรม เพื่อเป็นการฝึกทักษะร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการปรึกษาและแก้ไขข้อผิดพลาด ร่วมกัน มีการแบ่งหน้าที่กันทำและต้องผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนหน้าที่กันทุกครั้ง สมาชิกของกลุ่มจะต้องช่วยเหลือกันเพื่อให้ทุกคนเข้าใจบทเรียน

2. ผู้จัดการเรียนรู้จะต้องชี้แจงบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและของตน อธิบายขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนเริ่มกิจกรรม

3. ผู้จัดการเรียนรู้จะต้องสร้างบรรยากาศที่ดี กระตุ้นผู้เรียนให้พร้อมกับการดำเนินกิจกรรม สังเกตพฤติกรรมผู้เรียนอย่างใกล้ชิด และคอยให้คำปรึกษาหากผู้เรียนมีปัญหา

4. เพิ่มความน่าสนใจในตัวชุดกิจกรรม อาจจะนำตัวชุดกิจกรรมทำเป็นสื่อมัลติมีเดียซึ่งจะสามารถใส่ลูกเล่นต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ แทนที่การพิมพ์เป็นเอกสารออกมา

เอกสารอ้างอิง

ทัศนวรรณ งามรงค์. (2557). ชุดกิจกรรมการเรียนรู้. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/561214>.

- น้ำพลอย โพธิ์ขวัญ และคณะ. (2563). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารครูพิบูล*, 7(1), 26-36.
- ภคินทร์ ่องอาจ. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรม การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 9(1), 149-158.
- รัตนะ บัวสนธิ์. (2554). *การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา*. นครสวรรค์: ริมปิงการพิมพ์.
- โรงเรียนบ้านสวนแดง. (2564). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา*. (อัดสำเนา)
- โรงเรียนวัดชะมัง. (2564). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา*. (อัดสำเนา)
- วรัญญา นิลรัตน์. (2561). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยธนบุรี*. (รายงานการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ: โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี.
- อมราวดี บุตรเสมียน. (2563). *การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เราร์กระยองโดยใช้รูปแบบร่วมมือ เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

Transformational Leaders in the Buddhist Way of the Present Day

Anongnat Keawpaitoon¹

Received: January 09, 2023

Revised: April 05, 2023

Accepted: May 17, 2023

Abstract

Transformational Leaders in the Buddhist way of the present day was the integration of Dhamma principles by using the principles of Brahmavihara, namely Metta, Karuna, Mudita, Upekkha, integrated with modern principles. That was to say, there were common agreement and ideology, cooperation, sharing vision and creating shared values causing administration and governance. Subordinates were psychologically happy in the present day. Transformational Leaders created motivation and confidence to subordinates with the quality of their work as well as made changes for the organization to be successful in working in modern times.

Keywords: Transformational Leadership, Leader, Buddhist Way

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: anongnatmam102@gmail.com, Tel. 081-5325152

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงวิถีพุทธในยุคปัจจุบัน

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์¹

Received: January 09, 2023

Revised: April 05, 2023

Accepted: May 17, 2023

บทคัดย่อ

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงวิถีพุทธในยุคปัจจุบันเป็นการนำหลักธรรมมาบูรณาการเปลี่ยนแปลงโดยใช้หลักพรหมวิหารธรรม เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา บูรณาการกับหลักสมัยใหม่คือมีข้อตกลงและอุดมการณ์ร่วมกัน ความร่วมมือร่วมใจ แบ่งปันวิสัยทัศน์และการสร้างคุณค่าร่วมกัน ก่อให้เกิดการบริหารและการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาในปัจจุบันมีความสุขทางด้านจิตใจ สร้างแรงจูงใจ สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใต้บังคับบัญชามีคุณภาพในการทำงาน ตลอดจนเกิดความเปลี่ยนแปลงให้องค์กรประสบความสำเร็จในการทำงานในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: ผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้นำ, วิถีพุทธ

บทนำ

ภาวะผู้นำเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้การทำงานของหน่วยงานหรือองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรโดยผู้นำผู้ปกครองและผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลง Mohsen, A. & Mohammad, R.D. (2011) กล่าวว่าความสามารถในการนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามนั้น ผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรต้องมีคุณลักษณะดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องมีพันธะข้อตกลงร่วมกันในการทำงาน ผู้บริหารต้องมีข้อตกลงผลงานกับองค์กร ทำข้อตกลงผลงานกับผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น ผู้บริหารหรือผู้ปกครองมีข้อตกลงถ้าผู้ใต้บังคับบัญชา

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: anongnatmam102@gmail.com, Tel. 081-5325152

สามารถทำงานให้องค์การสร้างผลงานให้องค์การจนประสบความสำเร็จ สามารถทำกำไรเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว เป็นต้น ถ้าองค์การภาครัฐ ปลัดกระทรวงทำข้อตกลงผลงานในหน้าที่รับผิดชอบกับรัฐมนตรี อธิบดีทำข้อตกลงผลงานกับปลัดกระทรวง ตามลำดับ 2) ความร่วมมือร่วมใจ (Cooperation) ผู้บริหารและพนักงานต้องมีความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งงานที่เป็นหน้าที่ปกติและงานโครงการที่องค์การพัฒนาหรือสร้างใหม่ 3) แบ่งปันวิสัยทัศน์ระหว่างกัน (Shared Vision) ผู้บริหารและพนักงานร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์แห่งอนาคตขององค์การ หรือวิสัยทัศน์ของผู้บริหารว่าความสำเร็จของงานในอนาคตคืออะไร เพื่ออธิบายกับผู้อื่นเข้าใจได้ดีขึ้น นำผู้อื่นด้วยการทำงานไปสู่วิสัยทัศน์ที่ดีร่วมกัน ทำความเข้าใจและสร้างแรงบันดาลใจผู้อื่นสำหรับอนาคตให้เข้ามีส่วนร่วมในวิสัยทัศน์ว่าจะช่วยให้บรรลุแรงบันดาลใจเหล่านั้นได้อย่างไร และ 4) ต้องมีการสร้างคุณค่าร่วมกัน (Shared Value) ผู้บริหารต้องชี้ชวนให้มีการกำหนดคุณค่าร่วมกันแล้วกำหนดเป็นนโยบายและการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันให้กับองค์การ ในครั้งนี้ก็พัฒนาสภาพเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนที่องค์การดำเนินกิจการในพื้นที่นั้นๆ โดยแต่ละคนหรือปัจเจกบุคคลมีคุณค่าร่วมกันในการทำงานร่วมกันและกระจายความสำเร็จระหว่างความก้าวหน้าทางสังคมและเศรษฐกิจ คุณค่าร่วมเป็นการพิจารณาประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมขององค์การ ซึ่งเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร สินทรัพย์ การบริการตลอดจนระบบกับองค์การภายนอก

ภาวะผู้นำเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้การทำงานของหน่วยงานหรือองค์การประสบความสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้แต่กระนั้นความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ต้องมีผู้นำที่พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงในการทำงานพร้อมในการพัฒนาองค์การให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การโดยผู้นำผู้ปกครองและผู้บริหารต้องมีอุดมการณ์ในการทำงาน มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและสุดท้ายคือคำนึงถึงปัจจัยส่วนบุคคลผู้ร่วมงาน ผู้ตาม ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์การให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามผู้นำ โดยผู้นำผู้บริหาร หรือนักปกครอง ต้องนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลักพรหมวิหาร 4 เข้ามาปรับใช้กับหลักการทำงานสมัยปัจจุบันเพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์การที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

คำว่า ผู้นำ (Leader) และภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นคำที่มีความสัมพันธ์กัน ผู้นำหมายความว่าคนที่ได้รับมอบหมายให้กำกับและประสานงาน นำไปสู่จุดมุ่งหมายต่าง ๆ ร่วมกัน ส่วนภาวะผู้นำ หมายถึงคำที่แสดงคุณสมบัติของการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบไปด้วยองค์ประกอบเฉพาะทั้ง 4 ประการ ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2545) ดังนี้

1. การมีข้อตกลงร่วมกันหรืออิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ คือผู้นำจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นคนปฏิบัติดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกน้องเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงาน ผู้ตามจะนำโมเดลของผู้นำไปปฏิบัติเกิดการถ่ายทอดไปยังผู้ตาม ศรัทธาและไว้วางใจต่อผู้นำของตนเกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน ผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ดีสามารถถ่ายทอดให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา มากกว่าการใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ ผู้นำต้องประพฤติ ปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ไม่ใช่อำนาจที่มีอยู่ใช้กับประโยชน์ส่วนตน แต่ต้องประพฤติปฏิบัติในการทำงานให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การ ผู้นำต้องมีความเฉลียวฉลาด มีความมุ่งมั่นและสมรรถภาพในการทำงาน ความตั้งใจและเชื่อมั่นในอุดมการณ์และค่านิยมจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้นำ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามมีความเห็นตรงกัน เป็นพวกเดียวกันกับผู้นำโดยมีวิสัยทัศน์และมีจุดประสงค์เดียวกัน เกิดความมั่นใจในการทำงานร่วมกัน ก่อเกิดงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความคิดอุดมการณ์เป้าหมายเพื่อทำให้การปฏิบัติงานในองค์การประสบความสำเร็จ

2. การสร้างแรงบันดาลใจหรือความร่วมมือร่วมใจ คือ การจูงใจของผู้นำโดยการประพฤติปฏิบัติจูงใจเพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้ตาม โดยให้กำลังใจจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีจิตใจที่มุ่งให้ความร่วมมือในการทำงาน มีจิตวิญญาณของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามให้เกิดการทำหายในงานให้มีชีวิตจิตใจในการทำงาน ให้เกิดการกระตือรือร้นในการทำงาน มีเจตคติที่ดีในการทำงานโดยมีแนวคิดในแง่บวก ผู้นำจะต้องสร้างความหวังที่ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามให้เกิดความชัดเจน ทัศนคติ มีความผูกพัน มีวิสัยทัศน์ และมีเป้าหมายร่วมกัน ผู้นำแสดงความมั่นใจ มีความตั้งใจว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ผู้นำจะคอยให้กำลังใจช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ตามมองข้ามประโยชน์ส่วนตนในการทำงานในหน่วยงานหรือองค์การ มีมุมมองในการทำงานให้เกิดกำลังใจด้านบวก ผู้นำจะต้องพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามให้เกิดเกิดการพัฒนาและผูกพันตนเองต่อวัตถุประสงค์ขององค์การ การจูงใจเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ เกิดแรงบันดาลใจ

ใจในแต่ละบุคคลและเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติตน โดยผู้นำต้องคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง และผลักดันทำให้เกิดการแก้ไข ปัญหาที่เผชิญได้และเกิดความคิดสร้างสรรค์

3. การกระตุ้นทางปัญญาหรือแรงบันดาลใจวิสัยทัศน์ คือ การที่ผู้นำกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกน้องเกิดความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาที่มีความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาให้กับองค์กร ผู้นำมองปัญหาเป็นสิ่งที่เราต้องแก้ไข ต้องมีการพัฒนาและเรียนรู้เพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานมีแนวคิดใหม่ดีกว่าเดิม เกิดแนวความคิดนำมาปรับแก้ไขระบบการทำงานในองค์กร ผู้นำต้องมีการคิดที่เป็นระบบสามารถแก้ไขปัญหา มีความคิดที่ริเริ่มสร้างสรรค์ มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุง การมองปัญหาและการเผชิญสถานการณ์ของปัญหาเดิมด้วยการคิดปรับเปลี่ยนแนวใหม่ มีการจูงใจในการทำงานและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเกิดความตื่นตัวในการแก้ไขปัญหาและมีความพยายามสู้กับปัญหา ผู้นำให้กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามให้เกิดวิสัยทัศน์ที่ดี ตื่นตัวที่ดีตลอดจนกระตุ้นปัญญาทางวิสัยทัศน์ให้เกิดมุมมองที่ดี ผู้นำมีการกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเปิดโอกาสแสดงความคิดเห็นในงาน และไม่ดูถูกความคิดของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามที่มีความแตกต่างจากความคิดของตน ผู้นำต้องทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเกิดการกระตุ้นทางปัญญาว่า อุปสรรคที่เกิดขึ้นเป็นแค่บททดสอบในการทำงานให้ทุกท่านร่วมระดมความคิดกันในการแก้ไขร่วมกัน ในการทำงานผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเกิดให้คำปรึกษาต่อปัญหาและให้เชื่อมั่นว่าการที่ทุกท่านให้ความร่วมมือในการกระตุ้นความคิดกระตือรือร้น ใส่ใจตลอดจนร่วมมือในการทำงานร่วมกันจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ ในองค์กรหรือหน่วยงานผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามฝึกปฏิบัติแนวคิดสร้างสรรค์ทางปัญญาเพราะเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเมื่อเผชิญกับปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง

4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลหรือการสร้างคุณค่าร่วมกัน คือ ผู้นำจะต้องเอาใจใส่ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามทุกคนอย่างใกล้ชิด และมีผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกน้องรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของงานในองค์กร ผู้นำให้คำปรึกษาของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามทุกคน เพื่อเป็นการพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามให้เกิดการพัฒนาก่อให้เกิดมีสมรรถภาพการทำงานที่ดีต่อทุกคน ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีศักยภาพ ตลอดจนผู้นำจะต้องกระทำต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามได้ใช้ความรู้ความสามารถตลอดจนศึกษาการเรียนรู้ที่ทันสมัยพัฒนาและสนับสนุนซึ่งต้องคำนึงถึงความถนัดของ

แต่บุคคลโดยผู้นำมีวิสัยทัศน์ให้เห็นถึงการเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น บางคนต้องการกำลังใจในการทำงาน บางคนได้โอกาสในการมีอำนาจการตัดสินใจด้วยมากกว่า บางคนมีโครงสร้างการทำงานที่มากกว่า ผู้นำต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเป็นการส่วนตัว ผู้นำมีความสนใจ ใส่ใจ เอาใจใส่เพื่อคลายความกังวลในแต่ละบุคคลมากกว่าการมองแค่เขาเป็นแค่ลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทำงานแลกกับเงินเดือนก็แค่เป็นส่วนหนึ่งของการผลิตผลงานเพื่อพัฒนาองค์กรให้สูงขึ้น ผู้นำมองผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามโดยมองเอาใจเขามาใส่ใจเราเปิดโอกาสให้เขาเติมเต็มบทบาทหน้าที่ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้อย่างเต็มกำลังตลอดจนสนับสนุนให้เกิดความสุขความเจริญในหน้าที่การงาน (Bass, B.M. & Avolio, B.J., 1993)

ขอบข่ายของการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ร่วมงานผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องมีกระบวนการให้ผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกมีความต้องการเพื่อเป็นแรงขับแล้วตื่นตัวในการทำงานมีเป้าหมายให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบไป

1. ความต้องการ (Needs) คือ สภาพที่อินทรีย์ขาดสมดุล ซึ่งจะก่อให้เกิดแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อกลับเข้าสู่สมดุลตามเดิม
2. แรงขับ (Drives) หมายถึง แรงผลักดันซึ่งเกิดภายในตัวบุคคลเป็นสภาพที่สืบเนื่องมาจากความต้องการทางกาย ซึ่งความต้องการนั้นจะเป็นตัวผลักดันให้แสดงพฤติกรรมที่เรียกว่าแรงขับ
3. การตื่นตัว (Arousal) เป็นสภาวะที่บุคคลพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม นักจิตวิทยาค้นพบว่า การตื่นตัวในระดับกลางจะเป็นผลดีที่สุดต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล
4. การคาดหวัง (Expectancy) คือ การที่บุคคลทายหรือพยากรณ์ล่วงหน้าว่าจะมีอะไรมีเกิดขึ้นในเวลาต่อไป การคาดหวังนี้จะเกิดในกรณีที่บุคคลเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาบ้างแล้ว ได้แก่การตั้งเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมาย (Goals) เป้าหมายเป็นทิศทางหรือจุดหมายปลายทางของการกระทำกิจกรรมอันเนื่องมาจากความต้องการหรือแรงขับ
5. สิ่งล่อใจ (Incentives) เป็นสิ่งเร้าที่ชักนำบุคคลให้แสดงพฤติกรรม เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (ทิพวรรณ โชคไพศาล, 2560)

จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่ผู้นำพยายามเปลี่ยนแปลงผู้ตามให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความไว้วางใจ เกิดความจงรักภักดีและเชื่อถือในตัวผู้นำ เกิดความคล้อยตาม พยายามแก้ปัญหาในการปฏิบัติ เกิดความมั่นใจในตนเอง มีความรับผิดชอบ

และยอมอุทิศตนเพื่อองค์กรตั้งนั้น ผู้บริหารหรือผู้นำการเปลี่ยนผู้นำที่ดี จึงต้องมีความสามารถในการจูงใจคนให้ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้คนรู้สึกอยากจะทำตามไปทุกหนทุกแห่ง ขณะเดียวกันก็ต้องส่งเสริมลูกน้องให้ได้แสดงออกถึงความรู้สึกรู้สึกความสามารถ ให้มีโอกาสนำเสนอให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ต้องสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานที่อบอุ่น ซึ่งจะส่งผลให้ลูกน้องเกิดความรักความผูกพันต่อองค์กร

หลักพุทธธรรมที่นำมาบูรณาการกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ผู้นำหรือผู้ปกครอง ผู้บริหาร คือ บุคคลที่มีหน้ารับผิดชอบอย่างเป็นทางการต่อการสนับสนุนความพยายามในการทำงานของคนอื่น จากแนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้ปกครองหรือผู้นำผู้บริหาร เป็นบุคคลที่คอยช่วยเหลือบุคคลอื่นให้ทำในสิ่งที่สำเร็จในเวลาที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และบุคคลมีความพึงพอใจผลสำเร็จนี้เกิดจากการที่ผู้นำใช้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงใหม่คือการช่วยเหลือ (Helping) และการสนับสนุน (Supporting) มากกว่าที่จะใช้แนวคิดเดิมที่เน้นการสั่งการหรือผู้นำเผด็จการ ผู้นำที่ปกครองด้วยหลักคุณธรรมเป็นสิ่งที่พึงมีในตัวผู้นำทุกคน โดยเฉพาะหลักพรหมวิหารธรรมที่ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาเพื่อให้เป็นที่รักและศรัทธาของผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงเท่านั้น และพรหมวิหาร คือ ธรรมของพรหมหรือของท่านผู้เป็นใหญ่ พรหมวิหารเป็นหลักธรรมสำหรับทุกคน เป็นหลักธรรมประจำใจที่จะช่วยให้เรามีวิถีการดำเนินชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ไว้ว่า กรุณา คือ เห็นอกเห็นใจ สงสาร คิดที่จะให้ความช่วยเหลือสนใจให้เขามีความสุขกายสบายใจเหมือนเป็นพี่เป็นน้องกันเป็นญาติกัน กล่าวถึง กรุณาในอัปมัญญา 4 ว่า กรุณา คือ การเห็นอกเห็นใจเมื่อคนอื่นมีความทุกข์ให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความทุกข์เกิดความสบายใจและมีความสุขช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาหรือมีผู้ที่มีความกังวลให้ผ่อนคลายในการทำงานตลอดจนการดำรงชีวิตโดยใช้หลักธรรมของพรหมวิหารธรรมเข้าในการบริหาร การปกครองของผู้นำในองค์กรให้องค์กรหรือหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่โดยมีความเป็นธรรม ดังนี้

1. เมตตา ให้ความเมตตา ให้ความเป็นมิตร ความจริงใจที่ดีที่ทำให้ผู้ร่วมงานหรือคนรอบข้างมีความสุข สร้างความรักให้กับบุคคลภายในและภายนอก ไม่เห็นแก่ตัวในการบริหารงานหรือปกครองคนที่มองความสุขส่วนตนมากกว่าประโยชน์ของผู้ร่วมงานหรือองค์กร การที่ให้ความจริงใจ ให้ความเมตตากับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นสิ่งแรกที่จะทำให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความไว้วางใจ มองผู้ปกครองหรือผู้บริหารด้วยความไว้วางใจ เมื่อเกิดปัญหาสามารถปรึกษาให้

ข้อคิดให้หายความกังวล ปรึกษาด้วยความอ่อนโยน เกิดความรักเมตตาสบายทั้งกายสบายทั้งใจ ตัวผู้บริหาร ผู้ปกครอง หรือผู้นำก็จะทำงานร่วมกันได้อย่างสบายใจมีความสุข ผลงานประสบความสำเร็จตลอดจนชีวิตของผู้ร่วมงานหรือผู้อื่นก็ประสบความสำเร็จมีความสุขทั้งทางกายและทางใจเมื่อทำงานร่วมกันก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนร่วมต่อหน่วยงานสืบต่อไปด้วยความเมตตา

2. กรุณา สงสารผู้ที่มีความทุกข์อยู่ในใจ ทั้งทุกข์ทางกายและทุกข์ทางใจที่เข้ามาอยู่ในร่างกายและจิตใจโดยไม่ทันตั้งตัว ผู้ปกครอง ผู้นำ ผู้บริหารต้องมีความกรุณาสงสารให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ตามหรือผู้ร่วมงานต้องช่วยให้เขาหมดความทุกข์ แบ่งเบาปัญหาจากความทุกข์ ช่วยให้เกิดความสบายกายและสบายใจในความเป็นทุกข์ที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งจะเดินหน้าแก้ปัญหา ช่วยทุกอย่าง เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้อื่นเดือดร้อนทั้งกายและใจก่อให้เกิดความสุขทั้งใจและทางกายตลอดจนส่งผลให้หน่วยงานและองค์กรประสบความสำเร็จในการทำงาน

3. มุทิตา แสดงความยินดีกับเพื่อนมนุษย์ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ผู้นำมีความยินดีกับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามยินดีที่ได้ดีประสบความสำเร็จ โดยฝึกปฏิบัติ หมั่นใส่ใจ ผูกความพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงาน จิตใจเบิกบาน ผู้ปกครอง ผู้นำหรือผู้บริหารเมื่อปฏิบัติตนให้มีมุทิตาจิตยินดีตลอดเวลาที่จะสร้างความสุขให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานเกิดความเข้าใจ จริงใจ เกิดความสัมพันธ์ทางจิตใจให้กับผู้ร่วมงานที่ก่อให้เกิดความนับถืออย่างจริง

4. อุเบกขา ไม่ลำเอียงใจต้องเป็นกลาง ผู้ปกครอง ผู้นำหรือผู้บริหารต้องมีความเป็นกลางทั้งทางด้านปฏิบัติและทั้งด้านจิตใจให้ความรัก เมตตา สงสาร ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามผู้ร่วมงานด้วยความเท่าเทียมกัน ไม่ลำเอียงไปกับคนใดคนหนึ่งหรือเกิดการไม่ชอบเกลียดอยู่ในใจกับคนใดคนหนึ่ง ผู้ปกครอง ผู้นำหรือผู้บริหารต้องขจัดความลำเอียงนี้ไปโดยต้องวางตัวเป็นกลางไม่ลำเอียง เสมอภาคกันทุกคนวางตัวให้เหมาะสม ให้เกิดความไว้วางใจกับผู้ใต้บังคับบัญชาผู้ร่วมงาน

การเป็นผู้นำนั้น ต้องเป็นผู้มีปัญหา มีประสบการณ์ เข้าใจบุคคลหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดีผู้นำประสานคนภายในคุณภาพแห่งธรรม หลักธรรมสำคัญที่ชาวพุทธรู้จักกันดีซึ่งผู้นำแน่นอนว่าจะต้องมีแม้จะเป็นเรื่องง่าย ๆ พื้น ๆ ก็ขาดไม่ได้หลักธรรมนั้นเรารู้กันดีว่า คือ พรหมวิหาร 4 ประการ พรหมวิหารเป็นธรรมสำหรับทุกคนที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ในฐานะเป็น “พรหม” คือเป็นผู้มีศักยภาพในการที่จะสร้างสรรค์และธำรงรักษาสังคมไว้โดยเฉพาะสำหรับผู้นำนั้นแน่นอนว่าจะต้องเป็นแบบอย่างที่จะต้องมียพรหมวิหาร 4 ประการ เพราะพรหมวิหารนั้นเป็นธรรมประจำใจของคนที่มีจิตใจยิ่งใหญ่เป็นผู้ประเสริฐ อันแสดงถึงความเป็นบุคคลที่มีการศึกษาได้พัฒนาตนแล้ว

พรหมวิหารธรรมทั้ง 4 ข้อ เป็นหลักธรรมที่มีคุณค่าในจิตใจของผู้ นำ ผู้บริหาร ฝ่ายปกครองที่แสดงออกหรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างถูกต้องโดยสอดคล้องกับสถานการณ์ทั้ง 4 ที่ประสบกล่าวคือ ในสถานการณ์ที่เขาอยู่เป็นปกติเราก็มีเมตตา คือ ความเป็นมิตรไมตรีการมีน้ำใจที่ดีมีความต้องการให้พวกเขาสมหวังสุขใจสบายกายคือ ความที่มีจิตใจที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งแต่ละบุคคล ๆ ซึ่งผู้นำผู้บริหารหรือผู้ปกครองเกี่ยวข้อง ขยายออกไปจนถึงความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์หรือต่อสังคมทั้งหมดทั่วทั้งโลก เมตตานี้เป็นคุณธรรมพื้นฐานประการแรกที่ต้องมีซึ่งใช้ในยามปกติคือ เมื่อคนอื่นเขาอยู่กันเป็นปกติผู้นำ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง มีความเมตตาใส่ใจมีจิตใจที่ดีมีวิสัยทัศน์มีมุมมองให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความสบายใจมีความก้าวหน้าที่เขาขยับสูงขึ้นไปในความดีงาม ความสุขความสำเร็จ เราก็มักมีทิทาหมายความว่า เมื่อเขาเปลี่ยนไปในทางสูงขึ้น ได้ดีมีสุข ทำสิ่งที่ถูกต้องดีงามประสบความสำเร็จเราก็ก้าวไปเป็นมุทิตา คือ พลอยยินดีด้วย ช่วยส่งเสริมสนับสนุนในวงการงานตลอดจนการเป็นผู้ นำทั่วไประเด็น เรื่องที่สำคัญมากก็คือ เมื่อคนมีปัญหา มีทุกข์เดือดร้อน เช่นเจ็บไข้ได้ป่วย หรือยากไร้ขาดแคลน ก็ต้องมีกรุณาที่จะเอาใจใส่แก้ปัญหา เมื่อมีคนประสบผลสำเร็จในการทำสิ่งดีงาม ทำให้อะไรต่ออะไรพัฒนาก้าวหน้าไป ก็ต้องมีมุทิตาช่วยส่งเสริมสนับสนุนแต่ในยามปกติก็ต้องไม่ปล่อยปละละเลย ต้องเอาใจใส่ต่อการที่จะให้เขาอยู่ดีมีสุขเช่น มีสุขภาพดีอยู่ในวิถีทางของความ สุขความเจริญ และการพัฒนาสืบต่อไป คือ ต้องมีเมตตาปรารถนาดีถ้าปฏิบัติได้อย่างนี้ก็จะทำให้กิจการงาน และประโยชน์สุขที่มุ่งหมายพร้อมที่จะสำเร็จผล ก็จะเกิดขึ้นในตัวผู้ปกครอง ผู้นำหรือผู้บริหารเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นสิ่งที่จะต้องมีในการปกครองคน บริหารคน เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวใจของนักปกครอง ผู้นำและผู้บริหาร ให้เกิดความเมตตาความรัก เกิดความรู้สึกที่ดี จริ่งใจกับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน มีกรุณาเกิดความสงสารเมื่อผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดปัญหาให้ความช่วยเหลือและยังมีความมุทิตาเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานตลอดจนต้องมีและอุเบกขาไม่ลำเอียงกับผู้ตามหรือผู้ร่วมคนใดคนหนึ่งจนไม่เกิดความเป็นธรรมทั้งด้านจิตใจและการปฏิบัติที่ไม่เสมอภาคกัน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2544)

วิเคราะห์ผู้นำการเปลี่ยนแปลงวิถีพุทธ

ในบทความนี้ นำหลักธรรมมาบูรณาการกับผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยหลักพรหมวิหาร 4 ที่ต้องมีเมตตา ความรักใคร่ กรุณา ความสงสาร มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีสุข อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง ผ่านความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจของผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำ ฝ่ายปกครอง

ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนให้เป็นผู้ว่าการเปลี่ยนแปลงวิถีพุทธโดยต้องปฏิบัติโดยยึดหลักการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันดังนี้

1. ผู้ว่าการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างข้อตกลงร่วมกันเป็นการสร้างบารมีตามหลักพรหมวิหารธรรมผู้มีความเมตตา เป็นมิตรไมตรีความมีน้ำใจปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้ที่มีความประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา เคารพ นับถือไว้วางใจ ผู้นำหรือนักปกครองที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเข้าใจต่อเป้าหมายของพันธกิจ ผู้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่มีความเมตตาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาจะก่อให้เกิดความรักต่อผู้นำแล้วมีอิทธิพลทางด้านจิตใจส่งผลอย่างมีอุดมการณ์ในการทำงานซึ่งทำให้ผู้ร่วมงานและองค์กรเกิดความสุขความเจริญเกิดความสำเร็จในงานผ่านพ้นปัญหาอุปสรรคต่างๆไปด้วยดี

2. ผู้ว่าการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างแรงบันดาลใจหรือความร่วมมือร่วมใจตาม หลักพรหมวิหารธรรมในสถานการณ์ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเดือดร้อน ผู้นำต้องมีความกรุณาเห็นอกเห็นใจให้ความช่วยเหลือเพื่อบำบัดทุกข์ผู้นำที่มีความสามารถในการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานเกิดความเข้าใจกับปัญหาซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายในองค์กร ผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจด้านกรุณา เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความคิดของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำที่มีความสามารถสร้างแรงบันดาลใจภายในเพื่อกระตุ้นจิตวิญญาณของผู้ร่วมงานด้วยความกรุณาเมื่อเกิดปัญหาให้สามารถฟันฝ่าอุปสรรคไปด้วยดี

3. ผู้ว่าการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นทางปัญญาหรือแบ่งปันวิสัยทัศน์ ตามหลักพรหมวิหารธรรมในสถานการณ์ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้พัฒนาตนเองไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นผู้นำก็ให้การสนับสนุนร่วมมุทิตายินดีในการพัฒนากระตุ้นปัญญาก่อให้เกิดการพัฒนาประกอบทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ให้มีการพัฒนางานเพื่อที่มีหน้าที่การงานที่ประสบความสำเร็จเกิดการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นทางปัญญาเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานเกิดความสำเร็จในการทำงานมีการพัฒนางานที่ดีขึ้นตัวผู้ปกครอง ผู้นำหรือผู้บริหารก็ต้องมุทิตายินดีให้การสนับสนุนทุกทางเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้ร่วมงานคนอื่นในการที่จะพัฒนาตนและพัฒนางานให้กับองค์กรต่อไป

4. ผู้ว่าการเปลี่ยนแปลงต้องคำนึงถึงปัจเจกบุคคลหรือการสร้างคุณค่าร่วมกัน ตามหลักพรหมวิหารธรรมอุเบกขา อุเบกขา คือ รักษาความยุติธรรมใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียงต่อ

ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานต้องมีความเสมอภาคมีความเท่าเทียมกันไม่มีใครมากกว่ากันในการเติมเต็มศักยภาพของตัวตนบุคคล ผู้ปกครอง ผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องดูแลเอาใจแลกับใจกับผู้ใต้บังคับบัญชา ความต้องการของแต่ละบุคคล ดูความเจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในงานของแต่ละบุคคล ผู้นำ ผู้ปกครอง หรือผู้บริหารจะต้องพัฒนาสมรรถภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีคุณภาพในการทำงานมายิ่งขึ้นสนับสนุนความแปลกและทันสมัยใหม่ให้ทันกับโลกปัจจุบัน โดยต้องการการประพุดติของผู้นำแสดงให้เห็นว่าเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

บทสรุป

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงวิถีพุทธในยุคปัจจุบันเป็นการบูรณาการหลักพุทธศาสนากับผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้นำ ผู้ปกครอง ผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตาม ตลอดจนเพื่อนร่วมงาน ประกอบด้วย

1. ผู้นำ ผู้ปกครอง หรือผู้บริหารที่มีความเมตตาต่อผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชา มีข้อตกลงร่วมกัน มีความประพุดติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำที่มีอำนาจและมีความเมตตาในตนเองอันจะส่งผลต่อผู้ตามให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาเคารพนับถือไว้วางใจพร้อมที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย
2. ผู้นำที่มีความสามารถสร้างความร่วมมือร่วมใจ เกิดแรงบันดาลใจด้วยการกรุณาในสถานการณ์ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเดือดร้อน ผู้นำต้องมีความกรุณาเห็นอกเห็นใจให้ความช่วยเหลือเพื่อบำบัดทุกข์ผู้ที่มีความสามารถในการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานเกิดความเข้าใจกับปัญหาและสามารถช่วยเหลือและเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความคิดของผู้ใต้บังคับบัญชา ของผู้ร่วมงานด้วยความกรุณาเมื่อเกิดปัญหาให้สามารถผ่านอุปสรรคไปด้วยดี
3. ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสร้างการกระตุ้นทางปัญญาแบ่งปันวิสัยทัศน์ ในสถานการณ์ที่ผู้ใต้บังคับบัญชามีการจูงใจและสนับสนุนความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการพิจารณาปัญหาและการหาคำตอบของปัญหา มีการให้กำลังใจผู้ตามให้พยายามหาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ ๆ ผู้นำมีการกระตุ้นให้ผู้ตามแสดงความคิดและเหตุผลโดยผู้นำมีความยินดีที่จะเป็นที่ปรึกษาร่วมคิดร่วม

แก้ปัญหาและร่วมสนับสนุนเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาได้พัฒนาตนเองไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นผู้นำก็ให้การสนับสนุนร่วมมุทิตายินดีประกอบกับผู้นำให้การสนับสนุนกระตุ้นให้เพื่อร่วมงานเกิดความคิดที่จะพัฒนาตนให้มีการพัฒนาและสร้างสรรค์เพื่อขยับตัวในหน้าที่การงานที่สูงขึ้นและพัฒนางานให้กับองค์กรต่อไป

4. ผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลการสร้างคุณค่าร่วมกัน อุเบกขารักษาความยุติธรรม ไม่ลำเอียง ดูแลเข้าใจเอาใจใส่ในจิตใจของผู้ใต้บังคับบัญชาในแต่ละคน ด้วยการจริงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเข้าใจว่าตัวเขาเองเป็นส่วนหนึ่งทำงานให้องค์กรประสบความสำเร็จ ผู้นำ ผู้ปกครอง หรือผู้บริหารเป็นผู้ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกน้องมองว่าเป็นที่พึ่งพาให้กับตนได้โดยเสมอภาคกันไม่มีใครมากกว่ากัน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุปบทความนี้เป็นการนำนี้เป็นการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยใช้หลักพรหมวิหารธรรมมาบูรณาการกับผู้นำในปัจจุบันเพื่อเป็นการปกครองและการบริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตาม โดยผู้นำต้องมีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา กับผู้ตามหรือผู้ร่วมงานเป็นขวัญและกำลังใจ สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือข้อตกลงร่วมกัน ด้วยความเมตตา สร้างความร่วมมือร่วมใจเกิดแรงบันดาลใจด้วยความกรุณา การกระตุ้นทางปัญญาหรือแบ่งปันวิสัยทัศน์ด้วยการมุทิตา ตลอดจนคำนึงถึงปัจเจกบุคคลหรือการสร้างคุณค่าร่วมกันด้วยการอุเบกขาทั้งนี้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะประสบความสำเร็จนำพาองค์กรหรือหน่วยงานไปสู่สถานการณ์ปัจจุบัน

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักพรหมวิหาร 4 ที่ต้องมีเมตตา ความรักใคร่ กรุณา ความสงสาร มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีสุข อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง ผ่านความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจที่ปรากฏใน ต่อความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการมีข้อตกลงร่วมกัน การสร้างความร่วมมือร่วมใจเกิดแรงบันดาลใจหรือ การกระตุ้นทางปัญญาแบ่งปันวิสัยทัศน์ และการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลหรือการสร้างคุณค่าร่วมกันในองค์กร ผู้นำ ฝ่ายปกครอง ผู้บริหารและผู้ร่วมงานที่เกี่ยวข้อง สามารถอธิบายความเชื่อมโยงได้ดังนี้มีข้อตกลงร่วมกัน ความร่วมมือร่วมใจ แบ่งปันวิสัยทัศน์และการสร้างคุณค่าร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- ทิพวรรณ โชคไพศาล. (2560). *การจูงใจและแรงจูงใจ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2544). *ผู้นำ*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- รัตติกกรณ์ จงวิศาล. (2545). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1993). Transformational leadership: A response to critiques. In M. M. Chemers & R. Ayman (Eds.), *Leadership theory and research: Perspectives and directions*. London: Academic Press.
- Mohsen, A. & Mohammad, R.D. (2011). Considering Transformational Leadership Model. in Branches of Tehran Social Security Organization. *Social and Behavioral Sciences*, 15, 3131-3137.